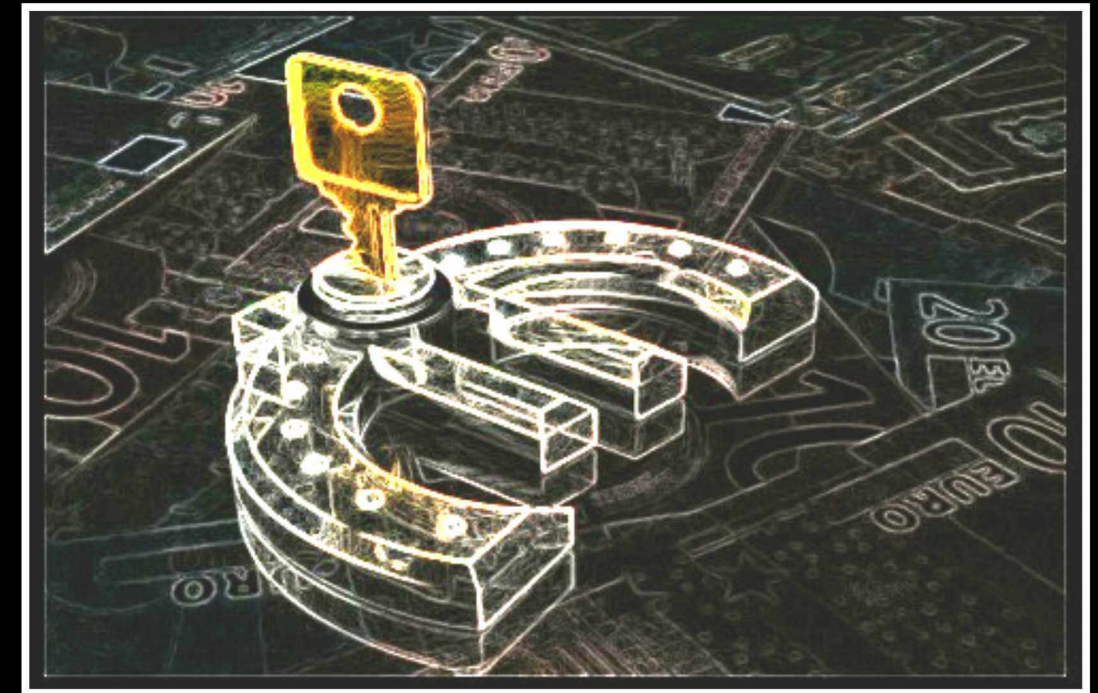

Η ενδιάμεση αξιολόγηση (on – going evaluation) πραγματοποιείται στη διάρκεια εκτέλεσης των προγραμμάτων, στοχεύοντας στον έγκαιρο εντοπισμό των ανεπαρκειών που παρουσιάζονται σε αυτά και στον άμεσο σχεδιασμό των αναγκαίων επεμβάσεων. Στόχο της παρούσας εργασίας αποτελεί, η αναθεώρηση της στρατηγικής του ΠΕΠ Θεσσαλίας, έτσι ώστε να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Αυτό το αποτέλεσμα επέρχεται έπειτα από την επανεξέταση των στοιχείων της ανάλυσης για την περιφέρεια, την καταγραφή των αναγκών, πλεονεκτημάτων, μειονεκτημάτων, απειλών και ευκαιριών που υπάρχουν σε αυτή, τη συνάφεια με Κοινοτικά Κείμενα και την πορεία υλοποίησης των αξόνων.

ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (2007 – 2013)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΜΠΑΣΔΑΡΑ ΣΤΕΛΛΑ
ΤΕΛΛΙΟΥ ΑΣΗΜΙΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΣΥΝΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΣΑΡΑΤΣΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία περιλαμβάνει τη διαδικασία της ενδιάμεσης αξιολόγησης του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Θεσσαλίας για την προγραμματική περίοδο 2007 - 2013. Το θέμα της εργασίας στοχεύει, έπειτα από την επανεξέταση των στοιχείων της ανάλυσης, στην αναθεώρηση της στρατηγικής του προγράμματος, έτσι ώστε να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Αρχικά γίνεται μια περιγραφή του περιεχομένου, του τρόπου και του σκοπού πραγματοποίησης της αξιολόγησης. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η επεξεργασία και ανάλυση των πιο πρόσφατων στοιχείων της υφιστάμενης κατάστασης της περιφέρειας, οδηγώντας στην καταγραφή των αναγκών, πλεονεκτημάτων, μειονεκτημάτων, απειλών και ευκαιριών της Θεσσαλίας. Έπειτα γίνεται συσχέτιση του ΠΕΠ με Κοινοτικά Κείμενα και ακολουθεί η παράθεση των αξόνων του προγράμματος, ώστε να εκτιμηθεί η πορεία υλοποίησης του. Τέλος η εργασία ολοκληρώνεται με την αναθεώρηση της στρατηγικής, προσαρμόζοντας τη στα νέα στοιχεία.

ABSTRACT

The current work includes the process of the on-going evaluation of the Regional Operation Program (ROP) of Thessaly for the programming period 2007 - 2013. The issue of the work aims, after reviewing the data analysis, at revising the strategy of the plan in order to be adjusted to the new data. Firstly there is a description of the content, the way and aim of carrying out the evaluation. Then the process and analysis of the latest data of the current situation in the region are presented, leading to identifying the needs, strengths, weaknesses, threats and opportunities of Thessaly. Afterwards there is relation of ROP to Community texts and the listing of the program indicators follow so as to assess the progress of the ROP. Finally, the work concludes with a review of the strategy, adapting it to the new elements.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία δε θα μπορούσε να ολοκληρωθεί χωρίς τη συμβολή των παρακάτω προσώπων, τα οποία θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε.

Αρχικά, ευχαριστούμε θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μας κ. Γεώργιο Πετράκο, Καθηγητή Οικονομικής Ανάλυσης του Χώρου στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για την ευκαιρία που μας έδωσε να συνεργαστούμε μαζί του, παρ' όλες τις σημαντικές υποχρεώσεις που διαθέτει λόγω της βαρύνουσας θέσης, που κατέχει ως Γενικός Γραμματέας Επενδύσεων και Ανάπτυξης στο Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας . Επιπλέον, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον συνεπιβλέποντα καθηγητή μας κ. Ιωάννη Σαράτση, Εντεταλμένο Διδασκαλίας (ΠΔ407/80) του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας καθώς και μέλος του προσωπικού των Ερευνητικών Εργαστηρίων του Τμήματος, για τη σπουδαία καθοδήγηση του κατά τη διάρκεια σύνταξης της εργασίας, τις χρήσιμες παρατηρήσεις και συμβουλές, το χρόνο που μας αφιέρωσε και την τεράστια υπομονή του όλο αυτό το διάστημα.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε επίσης την κα Πολυτίμη Γραββάνη, Προϊστάμενη της Μονάδας Α' "Προγραμματισμού & Αξιολόγησης" της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής Περιφέρειας Θεσσαλίας, τον κ. Βασίλη Γαλάνη, Προϊστάμενο της Μονάδας Δ' "Οργάνωσης & Υποστήριξης" της ΕΔΑ Περιφέρειας Θεσσαλίας και τον κ. Αντώνη Σωτηρίου, της Μονάδας Δ' "Πληροφορική & ΟΠΣ" της ΕΔΑ Περιφέρειας Θεσσαλίας, που ανταποκρίθηκαν αμέσως και έδειξαν ειλικρινές ενδιαφέρον για την πορεία της εργασίας και μας παρείχαν ότι στοιχεία χρειαστήκαμε καθώς και τις πολύτιμες συμβουλές τους κατά τη διάρκεια των επισκέψεων μας στην Περιφέρεια.

Η κα Εμορφίλη Τσιμπλίδου, Αρχιτέκτονας Εσωτερικού Χώρου και Εικαστικός μας προσέφερε σημαντική βοήθεια όσον αφορά τη δημιουργία της μακέτας του εξώφυλλου και του οπισθόφυλλου της εργασίας μας.

Θα θέλαμε επίσης να εκφράσουμε τις θερμές μας ευχαριστίες στους φίλους μας και κυρίως στις οικογένειες μας που μας υποστηρίζανε, μας συμπαρασταθήκανε και στάθηκαν στο πλάι μας όλα αυτά τα χρόνια για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών

*Μπασδάρα Στέλλα
Τέλλιου Ασημίνα*

μας καθώς και για την υπομονή τους και το ενδιαφέρον τους κατά τη διάρκεια σύνταξης της παρούσας εργασίας.

Τέλος, οφείλουμε να ευχαριστήσουμε η μία την άλλη, για την τέλεια συνεργασία τόσο το τελευταίο διάστημα για τη συγκεκριμένη εργασία όσο και για τα πέντε πολύ όμορφα αλλά και με δύσκολες στιγμές φοιτητικά χρόνια, που υπήρξε μεταξύ μας κατανόηση, σεβασμός, αμοιβαίες υποχωρήσεις και κυρίως μια σπουδαία και σημαντική φιλία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΥΡΙΑ ΝΕΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΠ..	20
1.1. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ.....	20
1.2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΧΩΡΟ	21
1.3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	21
1.4. Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	25
1.4.1. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ.....	25
1.4.2. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑ ΚΥΡΙΟ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	27
1.4.3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΡΕΥΝΑ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ, ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ.....	29
1.4.4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	37
1.5. ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	38
1.6. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	40
1.7. ΕΝΕΡΓΕΙΑ	41
1.8. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	43
1.8.1. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	43
1.8.2. ΑΕΡΙΑ ΡΥΠΑΝΣΗ.....	44
1.8.3. ΥΔΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	48
1.8.4. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ.....	51
1.8.5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ.....	51
1.9. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ	52
1.10. ΧΩΡΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	52

1.11. ΕΝΔΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT	55
2.1. ΚΑΤΑΤΑΞΗ - ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΕΝΩΝ	55
2.2. ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΠ ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ	70
3.1. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΣΠΑ	70
3.2. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2007-2013 ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ	71
3.3. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ “ΕΥΡΩΠΗ 2020”	74
3.4. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΠΕΠ ΜΕ ΤΙΣ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ “ΕΥΡΩΠΗΣ 2020”	76
3.5. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ (2008-2010) ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ “ΕΥΡΩΠΗ 2020”	81
3.6. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ “ΕΥΡΩΠΗ 2020”	82
3.7. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2007-2013 ΜΕ ΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΧΗ (2007-2013)	84
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΟΡΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	85
4.1. ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΩΝ ΚΘΠ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (για την περίοδο 2007 -2011)	86
4.2. ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ & ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΤΟΥΣ ΑΝΑ ΚΘΠ & ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (έως τις 31/12/11)	122

4.3. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΠΕΠ.....	130
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΝΕΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.....	138
5.1. ΑΙΤΙΕΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΕΠ.....	138
5.2. ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.....	141
5.2.1. ΟΡΑΜΑ.....	141
5.2.2. ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	141
5.2.3. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	142
5.3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΠ.....	144
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	145

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1. Καλλικράτειοι Δήμοι ανά νομό.....	20
Πίνακας 1.2. Στοιχεία ΑΕΠκκ & παραγωγικότητας εργασίας	21
Πίνακας 1.3. Πληθυσμιακές εξελίξεις.....	21
Πίνακας 1.4. Πληθυσμιακές εξελίξεις 1991-2011	22
Πίνακας 1.5. Πληθυσμιακές Μεταβολές	23
Πίνακας 1.6. Πληθυσμός ανά διοικητική διαίρεση για το έτος 2011	24
Πίνακας 1.7. Δημογραφική δομή του πληθυσμού	25
Πίνακας 1.8. Αναλογία απασχολουμένων 15 ετών και άνω κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.....	26
Πίνακας 1.9. Σύνολο εκτάσεων καλλιεργειών & αγραναπαύσεων	27
Πίνακας 1.10. Ξενοδοχειακές μονάδες & κλίνες.....	29
Πίνακας 1.11. Περιφερειακή διάρθρωση της απασχόλησης στον τομέα ΤΠΕ για τα έτη 2007 - 2008	30
Πίνακας 1.12. Εξέλιξη αριθμού επιχειρήσεων ΤΠΕ ανά περιφέρεια	31
Πίνακας 1.13. Ποσοστά χρήσης Η/Υ και διαδικτύου ανά περιφέρεια για το έτος 2008	31
Πίνακας 1.14. Αιτήσεις χορήγησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας του ΕΓΔΕ ανά έτος και ανά εκατομμύριο κατοίκων	36
Πίνακας 1.15. Συγκριτική ανάλυση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού στους νομούς της Θεσσαλίας για κάθε 1000 άτομα	38
Πίνακας 1.16. Ποσοστά ανεργίας και απασχόλησης	39
Πίνακας 1.17. Ποσοστά ανέργων ανά ηλικιακή ομάδα	40
Πίνακας 1.18. Άδειες εγκατάστασης σταθμών παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, που εκδόθηκαν με την ψήφιση του Ν. 3851/2010.....	42
Πίνακας 1.19. Κατάλογος περιοχών Natura 2000 στην περιφέρεια Θεσσαλίας, για το έτος 2009	43

Πίνακας 1.20. Καθορισμός Λεκανών Απορροής στην περιφέρεια Θεσσαλίας.....	49
Πίνακας 1.21. Θέση ΧΥΤΑ ανά νομό.....	51
Πίνακας 1.22. Υποδομές & υπηρεσίες υγείας για το 2008	52
Πίνακας 1.23. Προγράμματα της περιφέρειας Θεσσαλίας.....	52
Πίνακας 1.24. Πληθυσμιακές εξελίξεις του μόνιμου πληθυσμού	53
Πίνακας 1.25. Ποσοστά του ΑΕΠ ανά τομέα παραγωγής για το 1999, το 2001 και το 2007	54
Πίνακας 2.1. Επαναπροσδιορισμός του βαθμού προτεραιότητας των αναγκών	55
Πίνακας 2.2. Swot ανάλυση για τις υποδομές, τα δίκτυα και τις υπηρεσίες προσπελασιμότητας.....	59
Πίνακας 2.3. Swot ανάλυση για την αειφόρο ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής	60
Πίνακας 2.4. Swot ανάλυση για τη χωρική συνοχή και ανάπτυξη των ειδικών περιοχών	63
Πίνακας 2.5. Swot ανάλυση για την ψηφιακή σύγκλιση, την επιχειρηματικότητα και την ανταγωνιστικότητα	65
Πίνακας 2.6. Swot ανάλυση για τη διαπεριφερειακή συνεργασία.....	67
Πίνακας 3.1. Συνάφεια στρατηγικής του ΠΕΠ με αυτή του ΕΣΠΑ 2007 -2013.....	70
Πίνακας 3.2. Συνάφεια γενικών στόχων του ΠΕΠ με αυτούς του ΕΣΠΑ	71
Πίνακας 3.3. Συνάφεια στρατηγικής του ΠΕΠ με αυτή της Λισσαβόνας.....	74
Πίνακας 3.4. Συνάφεια γενικών στόχων του ΠΕΠ με αυτούς της Λισσαβόνας.....	74
Πίνακας 3.5. Συνάφεια της στρατηγικής του ΠΕΠ με αυτή της “Ευρώπης 2020”	75
Πίνακας 3.6. Συνάφεια των γενικών στόχων του ΠΕΠ με αυτούς της “Ευρώπης 2020”	76
Πίνακας 3.7. Συνάφεια των γενικών στόχων του ΠΕΠ με τις Εμβληματικές Πρωτοβουλίες της αναπτυξιακής στρατηγικής “Ευρώπη 2020”	78
Πίνακας 3.8. Συνάφεια των ειδικών στόχων του ΠΕΠ με τις Εμβληματικές Πρωτοβουλίες της αναπτυξιακής στρατηγικής “Ευρώπη 2020”	78

Πίνακας 3.9. Συνάφεια της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” με τη στρατηγική της Λισσαβόνας.....	81
Πίνακας 3.10. Συνάφεια στόχων της “Ευρώπης 2020” με αυτούς της Λισσαβόνας.....	81
Πίνακας 3.11. Συνάφεια γενικών στόχων του ΕΣΠΑ με αυτών της “Ευρώπη 2020” ...	83
Πίνακας 3.12. Συνάφεια των στόχων του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2007-2013 με αυτούς των Κοινοτικών Στρατηγικών Κατευθυντήριων γραμμών για τη συνοχή (2007-2013).....	85
Πίνακας 4.1. Πορεία συνολικής Δ.Δ. για τον ΑΠ1.....	87
Πίνακας 4.2. Πορεία συνολικής Δ.Δ. για τον ΑΠ4.....	91
Πίνακας 4.3. Πορεία συνολικής Δ.Δ. για τον ΑΠ7.....	108
Πίνακας 4.4. Πορεία συνολικής Δ.Δ. για τον ΑΠ10.....	119
Πίνακας 4.5. Πορεία των προσκλήσεων, εντάξεων, συμβάσεων και πληρωμών ανά ΚΘΠ & ανά ΑΠ για τις 31/12/11.....	121
Πίνακας 4.6. Επίπεδο έναρξης και ολοκλήρωσης των ΚΘΠ του ΑΠ1.....	125
Πίνακας 4.7. Επίπεδο έναρξης & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ του ΑΠ4.....	125
Πίνακας 4.8. Επίπεδο έναρξης & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ του ΑΠ7.....	128
Πίνακας 4.9. Επίπεδο έναρξης & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ του ΑΠ10.....	129
Πίνακας 4.10. Η συνολική συνδρομή των Τομεακών Προγραμμάτων στην περιφέρεια Θεσσαλίας.....	131
Πίνακας 4.11. Εντάξεις συνολικής Δ.Δ. του ΠΕΠ και των άλλων τομεακών μέχρι 31/12/11.....	132

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1.1. Ποσοστά νοικοκυριών με πρόσβαση στο διαδίκτυο ανά περιφέρεια για τα έτη 2005 & 2008.....	32
Διάγραμμα 1.2. Ποσοστά νοικοκυριών με κατ' οίκον πρόσβαση στο διαδίκτυο για τη Θεσσαλία τα έτη 2005 έως 2008.....	33
Διάγραμμα 1.3. Ποσοστά χρήσης Η/Υ στις επιχειρήσεις	34
Διάγραμμα 1.4. Ποσοστά συνδέσεων διαδικτύου στις επιχειρήσεις	34
Διάγραμμα 1.5. Η εξέλιξη του αριθμού των μεταποιητικών επιχειρήσεων (άνω των 10 απασχολουμένων) για τους νομούς της Θεσσαλίας.....	35
Διάγραμμα 1.6. Επενδύσεις μεταποιητικών επιχειρήσεων (άνω των 10 απασχολουμένων) σε εκατομμύρια ευρώ για τους νομούς της Θεσσαλίας	35

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1.1. Κίνδυνος ερημοποίησης ανά περιοχή της Ελλάδας για το έτος 2009	44
Εικόνα 1.2. Πηγές ρύπανσης στην Ελλάδα για το έτος 2009	45
Εικόνα 1.3. Εκπομπές NO _x που προέρχονται από τη βιομηχανία.....	46
Εικόνα 1.4. Εκπομπές SO ₂ που προέρχονται από τη βιομηχανία	47
Εικόνα 1.5. Εκπομπές CO ₂ που προέρχονται από τη βιομηχανία.....	47
Εικόνα 1.6. Ανάγκες σε νερό για τη γεωργία (ανά νομό για το έτος 2008)	50
Εικόνα 1.7. Ανάγκες σε νερό για την κτηνοτροφία (ανά νομό για το έτος 2008)	50

ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΟ

Α.Ε.	Ανώνυμη Εταιρεία
Α.Ε.Ι.	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Α.Ε.Π.κκ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά κεφαλήν
Α.Π.	Άξονας Προτεραιότητας
Α.Π.Α.	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
Α.Π.Ε.	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
Α.Σ.Π.Η.Ε.	Αιολικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας
Δ.Δ.	Δημόσια Δαπάνη
ΔΕ.Δ. – Μ.	Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών
Ε&Α	Έρευνα & Ανάπτυξη
Ε&ΤΑ	Έρευνα & Τεχνολογική Ανάπτυξη
Ε.Γ.Δ.Ε.	Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας
Ε.Δ.Α.	Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Λ.	Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων
Ε.Κ.	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο
Ε.Π.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ε.Π.Ε.	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
Ε.Π.Μ.	Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη
Ε.Σ.Π.Α.	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
Ε.Τ.Π.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΛ.ΣΤΑΤ.	Ελληνική Στατιστική Αρχή
Η/Υ	Ηλεκτρονικός Υπολογιστής
Κ.Θ.Π.	Κωδικός Θεματικές Προτεραιότητας

Κ.Π.Λ.	Κοινοτικό Πλαίσιο Λισσαβόνας
Κ.Σ.Κ.Γ.	Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές
Μ.ΥΗ.Ε.	Μικρά Υδροηλεκτρικά Έργα
ΜΜ.Ε.	Μικρό - Μεσαίες Επιχειρήσεις
Ο.Π.Σ.	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Α.Θ.Ε.	Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Εύζωνοι (Εθνική Οδός)
Π.Ε.Π.	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Π/Υ	Προϋπολογισμού
Σ.Ε.Τ.Ε.	Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων
Σ.Μ.Α.	Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων
Σ.τΛ.	Συνθήκη της Λισσαβόνας
Τ.Ε.Ι.	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Τ.Ε.Π.	Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΤΠΕ	Τηλεπικοινωνίες
Υ.ΠΕ.Κ.Α.	Υπουργείο Περιβάλλοντος & Κλιματικής Αλλαγής
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας Κυβέρνησης
Φ/Β	Φωτοβολταϊκά
Χ.Α.Δ.Α.	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων
Χ.Υ.Τ.Α.	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
Ρ.Ο.Ρ.	Regional Operation Program

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας

Για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 προβλέπονται οι Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) (Μιχαηλίδης, 2007). Τα αναπτυξιακά αυτά προγράμματα αποτελούν ένα καθορισμένο σύνολο δραστηριοτήτων, που προσπαθούν να επιτύχουν συγκεκριμένους στόχους στη διάρκεια μιας προκαθορισμένης χρονικής περιόδου με επίσης προγραμματισμένο κόστος. Κάθε πρόγραμμα περιλαμβάνει επιμέρους ενότητες όπως προγράμματα, υποπρογράμματα, μέτρα και έργα/δράσεις με διαφορετικές δραστηριότητες και στόχους (Λαμπριανίδης, 2006).

“Η σύνταξη ενός προγράμματος μπορεί να διακριθεί στα ακόλουθα στάδια: ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης σε μια περιοχή (όπου και επισημαίνονται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα – μειονεκτήματα της περιοχής), διατύπωση εναλλακτικών σεναρίων ανάπτυξης, επιλογή ενός σεναρίου, καθορισμός και ιεράρχηση στόχων στα πλαίσια του επιλεγέντος σεναρίου, διαθέσιμοι πόροι, χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του προγράμματος, εύρεση φορέων υλοποίησης των έργων και ενεργειών του προγράμματος, καθορισμός κριτηρίων αξιολόγησης της επιτυχίας του προγράμματος, παρακολούθηση εφαρμογής του προγράμματος, αξιολόγηση επιμέρους αποτελεσμάτων, ανατροφοδότηση, απαραίτητες διορθωτικές επεμβάσεις και συνολική αξιολόγηση του προγράμματος” (Λαμπριανίδης, 2006).

Τα προγράμματα θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένα δημιουργώντας μια αλληλένδετη σχέση μεταξύ των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών, χωροταξικών και περιβαλλοντικών στοιχείων και επιπλέον να χαρακτηρίζονται από συμπληρωματικότητα, συνοχή και επικουρικότητα δράσεων με αποτέλεσμα να προκύψουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα (Λαμπριανίδης, 2006).

Εκτός από τη σύνταξη των προγραμμάτων το επόμενο στάδιο για την έγκαιρη διάγνωση πιθανών προβλημάτων εφαρμογής τους και για τυχόν διορθωτικές κινήσεις που θα απαιτηθούν είναι η αξιολόγηση των προγραμμάτων. Η αξιολόγηση των προγραμμάτων διακρίνεται σε τρία διαφορετικά στάδια:

1. “Η αξιολόγηση εκ των προτέρων (ex ante evaluation): Πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων. Εκτιμά τις ανάγκες και τις δυνατότητες της εκάστοτε περιοχής, εξετάζει τις υποθέσεις και την εφικτότητα των προγραμμάτων και προσπαθεί να κάνει μια πρώτη εκτίμηση του μεγέθους της συνεισφοράς τους στην επίτευξη των στόχων τους.

2. Η τρέχουσα ή ενδιάμεση αξιολόγηση (on – going evaluation): Πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των προγραμμάτων. Αναλύει τις σχέσεις μεταξύ εκροών – αποτελεσμάτων και, στο μέτρο που είναι δυνατό, των επιπτώσεων. Οι κύριοι σκοποί της είναι η ευέλικτη προσαρμογή των προγραμμάτων σε αλλαγές είτε του περιβάλλοντός τους είτε των γενικών συνθηκών ανάπτυξης, ο έγκαιρος εντοπισμός των ανεπαρκειών των προγραμμάτων και ο άμεσος σχεδιασμός των αναγκαίων επεμβάσεων, η παροχή πληροφόρησης / ερμηνεία ορισμένων ζητημάτων που προκύπτουν.
3. Η αξιολόγηση εκ των υστέρων (ex post evaluation): Πραγματοποιείται μετά την ολοκλήρωση της εκτέλεσης των προγραμμάτων. Αξιολογεί τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις τους και συγκεντρώνει πληροφορίες για την αποτελεσματικότητά τους στην επίτευξη των στόχων τους, για τη συνεισφορά τους στην πραγμάτωση τομεακών ή εθνικών στόχων προγραμματισμού και ανάπτυξης και, τέλος, για αυτές καθαυτές τις αλλαγές που επέφεραν” (Λαμπριανίδης, 2006).

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί η προσπάθεια σύνταξης της ενδιάμεσης αξιολόγησης του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος της Θεσσαλίας για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013. Σύμφωνα με το νόμο 3614/2007 η Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ Θεσσαλίας έχει την ευθύνη να οργανώσει, να παρακολουθήσει και να διασφαλίσει ότι οι αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48 (3) του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και αφορά τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ιδίου Κανονισμού, καθώς και ότι λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων του. Η πραγματοποίηση της παρούσας διπλωματικής συμπίπτει όμως χρονικά με το διάστημα έναρξης σύνταξης της ενδιάμεσης έκθεσης αξιολόγησης για το ΠΕΠ Θεσσαλίας (Γενική γραμματεία επενδύσεων και ανάπτυξης, 2008).

Τα βασικά “ερωτήματα” στα οποία κρίνεται σκόπιμο να απαντά κάθε έκθεση ενδιάμεσης αξιολόγησης είναι τα εξής:

1. Σύντομη εκτίμηση της συνεχιζόμενης αξίας της SWOT ανάλυσης και συστάσεις για αλλαγές που θα έπρεπε να ενσωματωθούν σε αυτή.
2. Αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και συνέπειας της στρατηγικής του ΠΕΠ και των επιχειρησιακών στόχων σε σχέση με τις ανάγκες που έχουν τεθεί.
3. Αξιολόγηση του συστήματος ποιοτικών και ποσοτικών στόχων του ΠΕΠ.
4. Αξιολόγηση της συνέπειας του προγραμματισμού από το επίπεδο των επιλεγμένων έργων μέχρι το επίπεδο των ειδικών στόχων του ΠΕΠ.

5. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας υλοποίησης του ΠΕΠ.
6. Αξιολόγηση των μηχανισμών παρακολούθησης, διαχείρισης, ελέγχου και αξιολόγησης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ

(Γενική γραμματεία επενδύσεων και ανάπτυξης, 2008)

Επιπλέον “ερωτήματα” που θα πρέπει να απαντηθούν είναι τα ακόλουθα:

1. Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του προγράμματος έως τώρα;
2. Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους ποσοτικοποιημένους στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες;
3. Που εντοπίζονται προβλήματα υπερβάσεων του προϋπολογισμού και μοναδιαίου κόστους με αποτέλεσμα πιθανή διαφοροποίησή του;
4. Ποιοι είναι οι στόχοι στους οποίους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή;

(Γενική γραμματεία επενδύσεων και ανάπτυξης, 2008)

Δομή της διπλωματικής εργασίας

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί την ανάλυση για την περιφέρεια Θεσσαλίας και περιλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία που τη χαρακτηρίζουν. Διαθέτει λοιπόν τη διοικητική διαίρεση της περιφέρειας, τις αναπτυξιακές εξελίξεις της ως προς το διεθνή και εθνικό χώρο, τα δημογραφικά δεδομένα, τη δομή της οικονομίας, στοιχεία για την επιχειρηματικότητα, την έρευνα, την καινοτομία, την ψηφιακή σύγκλιση και την κοινωνία της γνώσης. Επιπλέον η ανάλυση περιλαμβάνει δεδομένα για την εκπαίδευση, την αγορά εργασίας, την απασχόληση, τις υποδομές, την ενέργεια, το περιβάλλον, τις κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες, τη χωρική συνεργασία και τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες. Στόχος της καταγραφής και της παρουσίασης των παραπάνω στοιχείων είναι ο εμπλουτισμός, η ανανέωση και η διόρθωση των αντίστοιχων δεδομένων που βρίσκονται στο ΠΕΠ Θεσσαλίας, με πιο πρόσφατα και ενημερωμένα, τα οποία αντικατοπτρίζουν τις εξελίξεις και αλλαγές των τελευταίων χρόνων.

Το στάδιο καταγραφής της υπάρχουσας κατάστασης της περιφέρειας του πρώτου κεφαλαίου, οδηγεί στο επόμενο στάδιο του δεύτερου κεφαλαίου, που αναφέρεται στην

κατάταξη-ιεράρχηση των βασικών ανισοτήτων, προβλημάτων και αναπτυξιακών κενών και τελικά στον επαναπροσδιορισμό των αναγκών, οι οποίες θα βοηθήσουν στην αναθεώρηση της στρατηγικής και των στόχων ώστε να επιτευχθεί η εκπλήρωση των αναγκών της Θεσσαλίας. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου γίνεται ο απολογισμός της υπάρχουσας κατάστασης μέσω της ανάλυσης swot και καταγράφονται συνοπτικά τα δυνατά και αδύνατα σημεία καθώς και οι ευκαιρίες και οι απειλές για την περιφέρεια.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθεται η αξιολόγηση της καταλληλότητας και της επικαιρότητας της στρατηγικής του ΠΕΠ μέσα από μια διαδικασία σύγκρισης και αντιπαράθεσης της με άλλα εθνικά και διεθνή πλαίσια. Εξετάζεται λοιπόν η συνάφεια του ΠΕΠ με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς, με τη στρατηγική της Λισσαβόνας έως το 2010, με τις κατευθύνσεις και με τις Εμβληματικές Πρωτοβουλίες της αναπτυξιακής στρατηγικής της Ευρώπης “Ευρώπη 2020” και με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή (2007-2013) καθώς και κατά πόσο οι κατευθύνσεις όλων αυτών των Πλαισίων ενσωματώνονται στη στρατηγική του ΠΕΠ. Επιπλέον διαπιστώνεται η συσχέτιση της στρατηγικής της Λισσαβόνας με αυτή της “Ευρώπης 2020” και οι διαφοροποιήσεις των δύο αυτών στρατηγικών, αφού η δεύτερη δημιουργήθηκε για να αντικαταστήσει την πρώτη εξαιτίας των αλλαγών που απαιτεί η σημερινή κοινωνικοοικονομική κατάσταση στην Ευρώπη.

Η πορεία των χρηματοδοτούμενων πόρων που δίνονται στην περιφέρεια περιγράφεται αναλυτικά στο τέταρτο κεφάλαιο. Μέσω πινάκων γίνεται η παρουσίαση των στοιχείων και η εξέλιξη τους, για τον Οκτώβριο του 2007 και τον Ιούλιο του 2011, όσον αφορά τη χρηματοδότηση που λαμβάνει η περιφέρεια από την Κοινοτική και Εθνική συμμετοχή, καθώς και το σύνολό τους. Σύμφωνα με στοιχεία μέχρι τις 31/12/11, παρατίθενται οι προσκλήσεις, οι εντάξεις, οι συμβάσεις και οι πληρωμές των έργων για κάθε κωδικό θεματικής προτεραιότητας ανά άξονα προτεραιότητας. Στη συνέχεια πραγματοποιείται μια προσπάθεια εκτίμησης τόσο του επιπέδου υπογραφής συμβάσεων και έναρξης υλοποίησης των έργων των ΚΘΠ, όσο και των πληρωμών και ολοκλήρωσης αυτών. Τέλος το συγκεκριμένο κεφάλαιο μελετά τη συμβολή των τομεακών προγραμμάτων στους στόχους που έχουν τεθεί από την περιφέρεια.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι αιτίες που οδήγησαν στη διαμόρφωση του οράματος, των γενικών και ειδικών στόχων της νέας αναθεωρημένης

στρατηγικής. Οδηγώντας έτσι στην πρόταση αναθεώρησης του ΠΕΠ για την επιτυχή ολοκλήρωσή του μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΥΡΙΑ ΝΕΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΠ

1.1. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

Η περιφέρεια Θεσσαλίας με το «Πρόγραμμα Καποδίστριας», το οποίο ίσχυε μέχρι πριν την ψήφιση του «Προγράμματος Καλλικράτης», αποτελούνταν από τους νομούς Καρδίτσα, Λάρισα, Μαγνησία και Τρίκαλα και περιλάμβανε συνολικά εκατόν πέντε δήμους.

Πλέον με την ψήφιση του «Προγράμματος Καλλικράτης», στις 20 Μαΐου του 2010, ο αριθμός των δήμων στο σύνολο της περιφέρειας και ανά νομό μειώθηκε, αφού με το νέο πρόγραμμα επήλθαν αλλαγές στα διοικητικά τους όρια. Ουσιαστικά στο νομό Καρδίτσας από τους συνολικά εικοσιένα δήμους που υπήρχαν, πλέον υπάρχουν έξι, στο νομό Λάρισας από τριάντα δύο δήμοι έγιναν επτά, στο νομό Μαγνησίας από είκοσι έξι δήμους ορίζονται πλέον οχτώ και στο νομό Τρικάλων από είκοσι έξι δήμοι, υπάρχουν πλέον τέσσερις. Παρατηρείται ότι ο αριθμός των συνολικών δήμων στην περιφέρεια Θεσσαλίας είναι πλέον είκοσι πέντε, μειωμένος αρκετά σε σχέση με το σύνολο των προηγούμενων δήμων. Έτσι υπάρχουν αλλαγές στο επίπεδο του αριθμού των μελών της αυτοδιοίκησης και αλλαγές στη ρύθμιση της διοίκησης, οι οποίες έχουν ως στόχο να γίνουν οι δήμοι πιο αποτελεσματικοί στην οργάνωση και τη διοίκησή τους, πιο οικονομικοί και πιο διαφανείς. Μέσω του νέου προγράμματος επιδιώκεται η εξοικονόμηση πόρων, ο πιο σωστός έλεγχος της αυτοδιοίκησης και η μείωση της γραφειοκρατίας (Υπουργείο Εσωτερικών, 2011).

Πίνακας 1.1. Καλλικράτειοι Δήμοι ανά νομό

Καλλικράτειοι ΟΤΑ				
Νομοί	Καρδίτσας	Λάρισας	Μαγνησίας	Τρικάλων
Δήμοι	Αργιθέας Καρδίτσας Λίμνης Πλαστήρα Μουζακίου Παλαμά Σοφάδων	Αγιάς Ελασσόνας Κιλελέρ Λαρισαίων Τεμπών Τυρνάβου Φαρσάλων	Αλμυρού Βόλου Ζαγοράς – Μουρесьίου Νοτίου Πηλίου Ρήγα Φεραίου Αλονήσου Σκιάθου Σκοπέλου	Καλαμπάκας Πύλης Τρικκαίων Φαρκαδόνας

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

1.2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Η περιφέρεια Θεσσαλίας σε σχέση με τα στοιχεία που φαίνονται στο ΠΕΠ, έχει αποκτήσει διαφορετικές τιμές στο ΑΕΠ και στην παραγωγικότητα εργασίας. Η τιμή του ΑΕΠκκ το 2003 για τη Θεσσαλία ήταν, σε σχέση με την ΕΕ25, 73,2% και σε σχέση με την ΕΕ27 ήταν 65%. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat (σε σχέση με την ΕΕ27), υπήρξε μια αύξηση αυτού κατά 3% (δηλαδή η τιμή του ήταν 68%) το έτος 2004 και τα επόμενα τρία χρόνια το ποσοστό του διατηρήθηκε σταθερό στο 67%, ενώ η τιμή του το 2008 ήταν 70%. Είναι εμφανές ότι το ΑΕΠκκ για την περιφέρεια σε σχέση με την ΕΕ27 έχει μία μικρή αύξηση, που διαφοροποιεί την τιμή του μέσα σε μία πενταετία. Στην Ελλάδα το 2003, το ΑΕΠκκ είχε ποσοστό 76,4% σε σχέση με την ΕΕ25 και σε σχέση με την ΕΕ27 ήταν 75%. Η χώρα μέσα στο ίδιο διάστημα των πέντε ετών, παρουσίαζε μία σταδιακή αύξηση, έτσι ώστε η τιμή του ΑΕΠκκ, το 2008, να έφτανε το 84%. Διαφορά παρατηρείται επίσης και στην παραγωγικότητα εργασίας, όπου ενώ στην Ελλάδα υπάρχει μείωση αυτής, στη Θεσσαλία παρατηρείται μια μικρή αύξηση, από 31.833 σε 36.442.

Πίνακας 1.2. Στοιχεία ΑΕΠκκ & παραγωγικότητας εργασίας

	ΑΕΠκκ (2003)	ΑΕΠκκ (2008)	Καθεστώς ενίσχυσης	Παραγωγικότητα εργασίας (2008)
	Σε ΕΕ27	Σε ΕΕ27		
ΕΕ27	100	100	-	-
Ελλάδα	75	84	-	43.819
Θεσσαλία	65	70	Αμιγής σύγκλιση	36.442

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2008), Eurostat (2003, 2008), επεξεργασία ομάδας μελέτης

1.3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Πίνακας 1.3. Πληθυσμιακές εξελίξεις

	2001		2005		2009	
	Πληθυσμός	Μεταβολή 1991-2001	Πληθυσμός	Μεταβολή 2001-2005	Πληθυσμός	Μεταβολή 2005-2009
Ελλάδα	10.931.206	7,2%	11.082.751	1,4%	11.260.402	1,6%
Θεσσαλία	740.454	1,6%	737.583	-0,4%	735.885	-0,2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2001), Eurostat (2005, 2009), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Ο πληθυσμός της περιφέρειας Θεσσαλίας παρουσιάζει ελάχιστη μείωση σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το 2009 σε σχέση με τα στοιχεία του 2005 που

παρουσιάζονται στο ΠΕΠ και η μείωση αυτή είναι της τάξεως του 0,2% (737.583 κάτοικοι για το 2005 και 735.885 κάτοικοι για το 2009). Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ το 2001 ο πληθυσμός της Θεσσαλίας αντιστοιχεί στο 6,8% του συνολικού πληθυσμού της χώρας και ενώ μέχρι το 2009 ο πληθυσμός της Ελλάδας αυξάνεται κατά 3% στη Θεσσαλία σημειώνεται μείωση της τάξεως του 0,6%. Παρόλη όμως τη μείωση του πληθυσμού της περιφέρειας από το 2001 έως το 2009, η Θεσσαλία παραμένει τρίτη σε μέγεθος περιφέρεια σε εθνικό επίπεδο.

Η ΕΛΣΤΑΤ, η οποία διενήργησε την απογραφή πληθυσμού – κατοικιών 2011 κατά το χρονικό διάστημα από 10 έως και 24 Μαΐου, έχει δημοσιεύσει ορισμένα προσωρινά στοιχεία, που προέρχονται από τις συγκεντρωτικές καταστάσεις του αριθμού των ατόμων που απεγράφησαν στις 94 Εποπτείες της χώρας και όχι από την επεξεργασία των ατομικών ερωτηματολογίων. Τα οριστικά αποτελέσματα σε επίπεδο οικισμού σχετικά με το μόνιμο πληθυσμό θα είναι διαθέσιμα το δεύτερο εξάμηνο του 2012 και ενδέχεται να αποκλίνουν από τα προσωρινά. Επομένως τα πληθυσμιακά στοιχεία που προκύπτουν προς το παρόν από τις τελευταίες δύο δεκαετίες καταγράφονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 1.4. Πληθυσμιακές εξελίξεις 1991-2011

	Σύνολο χώρας	Περιφέρεια Θεσσαλίας	Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας	Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας & Σποράδων	Περιφερειακή Ενότητα Τρικάλων	Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας
1991	10.192.911	729.086	271.486	195.972	138.288	123.340
1992	10.319.672	732.480	274.146	197.233	137.977	123.124
1993	10.420.059	735.639	276.549	198.539	137.580	122.971
1994	10.510.996	738.231	278.404	199.910	137.114	122.803
1995	10.595.074	740.158	279.753	201.163	136.627	122.615
1996	10.673.696	741.480	280.726	202.423	136.035	122.296
1997	10.744.649	742.328	281.336	203.407	135.513	122.072
1998	10.808.358	742.681	281.749	204.271	134.907	121.754
1999	10.861.402	742.410	281.965	204.841	134.233	121.371
2000	10.903.757	741.771	282.076	205.145	133.588	120.962
2001	10.931.206	740.454	282.156	205.032	132.862	120.404
2002	10.968.708	739.082	282.335	204.740	132.354	119.653
2003	11.006.377	738.256	282.708	204.756	131.847	118.945

2004	11.040.650	737.340	283.042	204.636	131.348	118.314
2005	11.082.751	737.583	284.156	204.183	131.619	117.625
2006	11.125.179	737.144	284.751	204.097	131.264	117.032
2007	11.171.740	737.034	285.440	204.148	130.930	116.516
2008	11.213.785	736.079	285.845	203.914	130.496	115.824
2009	11.260.402	735.885	286.505	203.945	130.112	115.323
2010	11.305.118	736.083	287.444	203.989	129.772	114.878
2011	10.787.690	730.730	284.420	203.540	129.700	113.070

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (1991 – 2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Από τα προσωρινά λοιπόν στοιχεία για την απογραφή του 2011 στο σύνολο της περιφέρειας εκδηλώνεται μια μείωση του πληθυσμού κατά 5.000 περίπου μόνιμους κατοίκους από το προηγούμενο έτος 2010, πλησιάζοντας τον πληθυσμό που διέθετε η Θεσσαλία πριν είκοσι χρόνια (το 1991, ο πληθυσμός ανέρχονταν στους 729.086). Η μείωση αυτή βέβαια αποτελεί συνέπεια της συνολικής μείωσης σε επίπεδο χώρας. Σε σύγκριση βέβαια με την Ελλάδα, η Θεσσαλία παρουσιάζει μια σχετικά μικρή μείωση (0,7%), η οποία επικεντρώνεται στην περιφερειακή ενότητα Λάρισας και Καρδίτσας.

Πίνακας 1.5. Πληθυσμιακές Μεταβολές

	1991	2001		2011	
	Πληθυσμός	Πληθυσμός	Μεταβολή 1991 - 2001	Πληθυσμός	Μεταβολή 2001 - 2011
Ελλάδα	10.192.911	10.931.206	7,2%	10.787.690	-1,3%
Θεσσαλία	729.086	740.454	1,6%	730.730	-1,3%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Η δεκαετία του 90' χαρακτηρίζεται από μια μεγέθυνση του πληθυσμού γενικότερα στην Ελλάδα και σε μικρότερο ποσοστό στην περιφέρεια Θεσσαλίας, η οποία οφείλεται κυρίως στην εισροή ατόμων από το εξωτερικό. Ενώ για το διάστημα 2001 – 2011 η μείωση του πληθυσμού κυμαίνεται στο ίδιο ποσοστό τόσο για το σύνολο της επικράτειας όσο και για τη Θεσσαλία και τα αίτια της πτώσης είναι κυρίως η γενικότερη αλλαγή του κοινωνικού ιστού στη χώρα, όπως η ανεργία, η οικονομική ύφεση, οι αλλαγές στη δομή της οικογένειας, τα διαζύγια κ.λπ..

Πίνακας 1.6. Πληθυσμός ανά διοικητική διαίρεση για το έτος 2011

Διοικητική Διαίρεση	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες
Σύνολο Χώρας	10.787.690	5.303.690 (49,2%)	5.484.000 (50,8%)
Περιφέρεια Θεσσαλίας	730.730	361.900 (49,5%)	368.830 (50,5%)
Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας	284.420	141.080 (49,6%)	143.340 (50,4%)
Δήμος Λαρισαίων	163.380	80.440 (49,2%)	82.940 (50,8%)
Δήμος Αγιάς	11.440	5.860 (51,2%)	5.580 (48,8%)
Δήμος Ελασσόνας	32.110	16.000 (49,8%)	16.110 (50,2%)
Δήμος Κιλελέρ	21.040	10.600 (50,4%)	10.440 (49,6%)
Δήμος Τεμπών	12.830	6.450 (50,3%)	6.380 (49,7%)
Δήμος Τυρνάβου	24.970	12.440 (49,8%)	12.530 (50,2%)
Δήμος Φαρσάλων	18.650	9.290 (49,8%)	9.360 (50,2%)
Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας και Σποράδων	203.540	100.240 (49,2%)	103.300 (50,8%)
Δήμος Βόλου	144.420	70.420 (48,8%)	74.000 (51,2%)
Δήμος Αλμυρού	18.260	9.070 (49,7%)	9.190 (50,3%)
Δήμος Ζαγοράς – Μουρεσίου	5.830	2.980 (51,1%)	2.850 (48,9%)
Δήμος Νοτίου Πηλίου	10.320	5.180 (50,2%)	5.140 (49,8%)
Δήμος Ρήγα Φεραίου	10.970	5.640 (51,4%)	5.330 (48,6%)
Δήμος Σκιάθου	6.110	3.110 (50,9%)	3.000 (49,1%)
Δήμος Αλοννήσου	2.800	1.480 (52,9%)	1.320 (47,1%)
Δήμος Σκοπέλου	4.830	2.360 (48,9%)	2.470 (51,1%)
Περιφερειακή Ενότητα Τρικάλων	129.700	64.540 (49,8%)	65.160 (50,2%)
Δήμος Τρικκαίων	80.900	40.140 (49,6%)	40.760 (50,4%)
Δήμος Καλαμπάκας	21.280	10.610 (49,9%)	10.670 (50,1%)
Δήμος Πύλης	14.210	7.160 (50,4%)	7.050 (49,6%)
Δήμος Φαρκαδόνας	13.310	6.630 (49,8%)	6.680 (50,2%)
Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας	113.070	56.040 (49,6%)	57.030 (50,4%)
Δήμος Καρδίτσας	56.460	27.670 (49%)	28.790 (51%)
Δήμος Αργιθέας	3.360	1.770 (52,7%)	1.590 (47,3%)
Δήμος Λίμνης Πλαστήρα	4.520	2.250 (49,8%)	2.270 (50,2%)
Δήμος Μουζακίου	13.090	6.470 (49,4%)	6.620 (50,6%)
Δήμος Παλαμά	16.730	8.480 (50,7%)	8.250 (49,3%)
Δήμος Σοφάδων	18.910	9.400 (49,7%)	9.510 (50,3%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή του πληθυσμού ανά διοικητική διαίρεση σε επίπεδο δήμων καθώς και τα ποσοστά μεταξύ ανδρών και γυναικών τα οποία είναι ισόποσα για το σύνολο των δήμων.

Πίνακας 1.7. Δημογραφική δομή του πληθυσμού

	Κατανομή πληθυσμού ανά ηλικιακή κατηγορία, 2001			Δείκτης γήρανσης	Δείκτης εξάρτησης	Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων
	<15	15 - 64	65+			
Ελλάδα	15%	68%	17%	110%	46,8%	24,5%
Θεσσαλία	16%	66%	18%	115%	50,8%	27,2%
	Κατανομή πληθυσμού ανά ηλικιακή κατηγορία, 2009			Δείκτης γήρανσης	Δείκτης εξάρτησης	Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων
	<15	15 - 64	65+			
Ελλάδα	14%	67%	19%	130%	49,3%	27,9%
Θεσσαλία	14%	65%	21%	146%	54,8%	32,5%

Πηγή: ΠΕΠ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου (2001), Eurostat (2009), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Ο παραπάνω πίνακας παρουσιάζει την κατανομή του πληθυσμού ανά ηλικιακή ομάδα καθώς και τους δημογραφικούς δείκτες για το 2001 και το 2009. Η δημογραφική αδυναμία που εντοπίζεται στο ΠΕΠ ως προς την αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία του 2009, εφόσον ο δείκτης γήρανσης τόσο σε επίπεδο χώρας όσο και σε επίπεδο περιφέρειας αυξάνεται κατά πολύ. Το ποσοστό αύξησης του δείκτη γήρανσης της περιφέρειας κατά 31% οδηγεί και στα μειωμένα ποσοστά των παραγωγικών ηλικιών.

1.4. Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1.4.1. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ

Ένα βασικό δεδομένο για τη δομή της οικονομίας αποτελεί η απασχόληση, που σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat το 2004 οι απασχολούμενοι άνω των 15 ετών έφθαναν τους 309.300 εργαζόμενους, δηλαδή το 42% περίπου του συνολικού πληθυσμού της Θεσσαλίας, ενώ το 2008 οι απασχολούμενοι υπολογίζονται σε 313.400 εργαζόμενους, που περίπου αντιστοιχεί στο 43% του συνολικού πληθυσμού. Ένα ακόμη βασικό δεδομένο που προσδιορίζει την πορεία της οικονομίας είναι η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) η οποία για την περιφέρεια της Θεσσαλίας το 2004 αποτελούσε το 5,9% ολόκληρης της χώρας και το 2008 το 5,4%, σημειώνοντας μια μείωση της τάξεως του 0,5%.

Μια πιο λεπτομερή εικόνα της απασχόλησης ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για το Α' τρίμηνο του 2011 αναγράφεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1.8. Αναλογία απασχολουμένων 15 ετών και άνω κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Α' Τρίμηνο 2011	
	Ελλάδα	Θεσσαλία
Σύνολο	100,0%	100,0%
Γεωργία, Δασοκομία & Αλιεία	12,4%	24,6%
Ορυχεία & Λατομεία	0,3%	0,5%
Μεταποίηση	10,5%	9,1%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού & κλιματισμού	0,6%	0,3%
Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων & δραστηριότητες εξυγίανσης	0,7%	0,3%
Κατασκευές	6,4%	5,5%
Χονδρικό & λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων & μοτοσυκλετών	18,6%	16,3%
Μεταφορά & αποθήκευση	4,8%	3,0%
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος & εστίασης	6,5%	8,2%
Ενημέρωση & επικοινωνία	2,0%	0,6%
Χρηματοπιστωτικές & ασφαλιστικές δραστηριότητες	2,7%	1,7%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	0,1%	0,1%
Επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες	5,2%	3,9%
Διοικητικές & υποστηρικτικές δραστηριότητες	1,9%	1,3%
Δημόσια διοίκηση & άμυνα. Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	8,9%	8,8%
Εκπαίδευση	7,4%	8,2%
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας & κοινωνικής μέριμνας	5,8%	4,0%
Τέχνες, διασκέδαση & ψυχαγωγία	1,1%	1,0%
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	2,1%	1,9%
Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών	2,0%	0,5%
Δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών & φορέων	0,0%	0,0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Τα πιο αξιόλογα συμπεράσματα που προκύπτουν σύμφωνα με τον πίνακα και είναι χρήσιμο να αναφερθούν είναι τα εξής:

- Στον κλάδο της γεωργίας παρατηρείται μια μείωση τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο περιφέρειας κατά 2% περίπου από το 2001, κάτι το οποίο δικαιολογείται από τις έντονες πιέσεις που υφίσταται η γεωργική γη τα τελευταία αυτά δέκα χρόνια μιας και ο θεσσαλικός κάμπος έχει αποτελέσει πηγή υπερεκμετάλλευσης.
- Η μεταποίηση σημειώνει επίσης μείωση τα τελευταία αυτά δέκα χρόνια γύρω στο 2% για την περιφέρεια αλλά και γενικότερα για το σύνολο της χώρας.
- Στον κλάδο των κατασκευών παρατηρείται μια ακόμη σημαντική πτώση από το 2001 έως το 2011 της τάξεως του 3% περίπου ακολουθώντας επίσης την πορεία του κλάδου στην Ελλάδα.

- Ο κλάδος του εμπορίου ωστόσο σημειώνει μια αύξηση της τάξεως του 2% περίπου τα δέκα τελευταία χρόνια στη Θεσσαλία .
- Τέλος, στον κλάδο των ξενοδοχείων σημειώνεται επίσης άνοδος από το 2001 έως σήμερα, κάτι που φανερώνει τις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στον τουρισμό.

1.4.2. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑ ΚΥΡΙΟ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Πίνακας 1.9. Σύνολο εκτάσεων καλλιεργειών & αγραναπαύσεων

Γεωγραφική ενότητα	2000		2006	
	Στρέμματα	% σε χώρα	Στρέμματα	% σε χώρα
Ελλάδα	39.127.198	100%	37.601.474	100%
Θεσσαλία	4.972.778	12,7%	4.807.493	12,8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2000, 2006), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Όσον αφορά λοιπόν τον πρωτογενή τομέα σε επίπεδο χώρας το σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων από το 2000 έως το 2006, μειώθηκε κατά 1.525.724 στρέμματα και σε επίπεδο περιφέρειας κατά 165.285 στρέμματα, αντίθετα το ποσοστό συμμετοχής των καλλιεργούμενων εκτάσεων της Θεσσαλίας στην υπόλοιπη Ελλάδα δε σημείωσε μείωση αλλά μια μικρή αύξηση της τάξεως του 0,1%. Συνεπώς, η Θεσσαλία εξακολουθεί να έχει σημαντικό βάρος στη γεωργία σε εθνικό επίπεδο, παρ' όλο που η μείωση της απασχόλησης στο συγκεκριμένο τομέα είναι αναπόφευκτη λόγω των τάσεων εγκατάλειψης της γεωργικής γης, που προκύπτουν κυρίως εξαιτίας των συνεχόμενων αρνητικών επιπτώσεων των γεωργικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον.

Τα κύρια γεωργικά προϊόντα της περιοχής, είναι:

- Δημητριακά, τόσο για ανθρώπους, όσο και για ζωοτροφές
- Καλαμπόκι
- Ζαχαρότευτλα
- Καπνός
- Βαμβάκι
- Φρούτα και λαχανικά, κ.α.

Η επεξεργασία των γεωργικών προϊόντων αποτελεί σημαντικό μέρος και της δραστηριότητας του δευτερογενούς τομέα στην περιφέρεια Θεσσαλίας. Κάποιες άλλες δραστηριότητες του δευτερογενούς τομέα, είναι οι ακόλουθες:

- Επεξεργασία ξυλείας
- Κλωστοϋφαντουργία
- Ένδυση
- Τρόφιμα
- Χαρτί
- Επισκευές μηχανών

Κατά το χρονικό διάστημα από το 1970 έως το 1985 στην περιοχή της Θεσσαλίας η αύξηση της απασχόλησης καθώς και των παραγόμενων προϊόντων ήταν οι μεγαλύτερες στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα οι νομοί Μαγνησίας και Λάρισας αποτέλεσαν κέντρα ανάπτυξης στον τομέα της μεταποίησης, ιδίως για μεγάλες μονάδες. Ταυτόχρονα υπήρξαν διάσπαρτες σε όλη τη Θεσσαλία μικρές παραγωγικές μονάδες και κυρίως μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν σε παραδοσιακούς τομείς. Την περίοδο όμως από το 1988 ως το 1995, η αποβιομηχανοποίηση έγινε ιδιαίτερα αισθητή στην περιφέρεια. Σε αυτή την περίοδο, χάθηκαν περίπου 7.000 θέσεις εργασίας μόνο στη Μαγνησία, εξαιτίας της χρεοκοπίας μεγάλων επιχειρήσεων και της περικοπής θέσεων εργασίας σε άλλες. Τα τελευταία χρόνια το κλίμα της αποβιομηχανίσης έχει αρχίσει να ανατρέπεται και να δημιουργούνται νέες προοπτικές για τη βιομηχανία κυρίως λόγω του δυναμισμού που επιδεικνύεται στον τομέα των ιδιωτικών επενδύσεων.

Ο πίνακας που ακολουθεί περιλαμβάνει κάποια βασικά διαρθρωτικά στοιχεία για τον τουρισμό καθώς και την πορεία τους από το 2005 έως το 2010. Παρατηρείται μια μικρή αύξηση στον αριθμό των ξενοδοχειακών μονάδων και των κλινών σε επίπεδο περιφέρειας αυτή την πενταετία χωρίς να αλλάζει ιδιαίτερα το ποσοστό συμμετοχής του ξενοδοχειακού δυναμικού της Θεσσαλίας στην υπόλοιπη χώρα.

Πίνακας 1.10. Ξενοδοχειακές μονάδες & κλίνες

Γεωγραφική Ενότητα	Μονάδες				Κλίνες			
	2005		2010		2005		2010	
	Πλήθος	% σε χώρα	Πλήθος	% σε χώρα	Πλήθος	% σε χώρα	Πλήθος	% σε χώρα
Ελλάδα	9.036	100%	9.732	100%	682.050	100%	763.407	100%
Θεσσαλία	548	6%	594	6,1%	27.093	4%	29.149	3,8%

Πηγή: ΣΕΤΕ (2005, 2010), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Η περιφέρεια διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό τουριστικών πόρων που συγκεντρώνονται κυρίως στην ανατολική παραλιακή ζώνη, τα νησιά και τις ορεινές ζώνες. Τέτοιες περιοχές αποτελούν η ευρύτερη περιοχή του Βόλου και πιο συγκεκριμένα το Πήλιο και οι Σποράδες, η περιοχή των Τεμπών, η παράκτια ζώνη του νομού Λάρισας, η περιοχή της Καλαμπάκας – Μετεώρων και της Λίμνης Πλαστήρα. Παρόλο το πλήθος των τουριστικών πόρων, η ανάπτυξη του τουρισμού στη Θεσσαλία παραμένει συνολικά περιορισμένη, άνισα κατανομημένη στο χώρο και έντονα εποχιακή.

1.4.3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΡΕΥΝΑ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ, ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Σκοπός της μελέτης του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας με θέμα τη χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών από τους φορείς της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης, που πραγματοποιήθηκε από την Euroconsultants AE σε συνεργασία με την Quantos ΕΠΕ και το Εργαστήριο Πληροφοριακών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, είναι η χαρτογράφηση της ηλεκτρονικής ετοιμότητας των περιφερειών και των ΟΤΑ μέχρι το έτος 2007. Συγκεκριμένα για την περιφέρεια της Θεσσαλίας υπάρχει μία μόνο νομαρχία που παρέχει ηλεκτρονικές υπηρεσίες (eServices), αυτή της Λάρισας, με σύνολο 305 ηλεκτρονικές υπηρεσίες, εκ των οποίων οι 71 είναι πληροφοριακές και κατατάσσονται έτσι τη Θεσσαλία στην 5^η θέση σε εθνικό επίπεδο και οι υπόλοιπες 234 είναι επικοινωνιακές υπηρεσίες και με βάση αυτές η περιφέρεια τοποθετείται στην 3^η θέση.

Όσον αφορά τα έργα καινοτόμου χαρακτήρα που υλοποιούνται στο πλαίσιο του μέτρου 2.4 του ΕΠ για την Κοινωνία της Πληροφορίας στη Θεσσαλία έχει προγραμματιστεί «το δίκτυο τηλεματικής για τον έλεγχο ποιότητας υδάτινων πόρων». Επιπλέον η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση της Λάρισας αποτελεί τον τελικό δικαιούχο του ενταγμένου

έργου στο μέτρο 2.4 με τίτλο «ψηφιοποίηση του περιεχομένου και προβολή όλων των μουσείων του νομού Λάρισας».

Σχετικά με την περιφερειακή διάρθρωση της απασχόλησης στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, η υψηλότερη συγκέντρωση απασχολούμενων καταγράφεται στην περιφέρεια Αττικής με ποσοστό 63% περίπου για το 2008 και ακολουθεί η Κεντρική Μακεδονία με ποσοστό 17% περίπου, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα. Στην υπόλοιπη επικράτεια, τα ποσοστά των απασχολούμενων κυμαίνονται στις περιφέρειες από 0,55% έως 3,09% και η Θεσσαλία συγκεκριμένα βρίσκεται στην 8^η θέση, με ποσοστό 2,09%, το οποίο μειώθηκε ελάχιστα από το 2007. Τα στοιχεία αυτά συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι ο τομέας ΤΠΕ αναπτύσσεται σχεδόν αποκλειστικά στην Αττική.

Πίνακας 1.11. Περιφερειακή διάρθρωση της απασχόλησης στον τομέα ΤΠΕ για τα έτη 2007 - 2008

Περιφέρειες	ΤΠΕ	
	2007 ¹	2008 ²
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	2,64%	2,10%
Κεντρική Μακεδονία	13,36%	17,38%
Δυτική Μακεδονία	0,53%	0,55%
Ήπειρος	1,43%	0,84%
Θεσσαλία	2,21%	2,09%
Ιόνια Νησιά	1,20%	0,56%
Δυτική Ελλάδα	3,08%	3,04%
Στερεά Ελλάδα	2,05%	3,09%
Αττική	66,20%	62,90%
Πελοπόννησος	3,01%	2,66%
Βόρειο Αιγαίο	1,03%	0,78%
Νότιο Αιγαίο	0,92%	1,10%
Κρήτη	2,34%	2,91%
Σύνολο	100,00%	100,00%

Πηγή: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (2008), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η εξέλιξη του αριθμού των επιχειρήσεων τηλεπικοινωνιών για το 2001, το 2002 και το 2003, όπου και περιγράφεται μια συνεχή αύξηση για όλη την Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα για τη Θεσσαλία ο αριθμός των

¹. Στοιχεία β' τριμήνου.

². Στοιχεία α' τριμήνου.

επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια αυτών των τριών χρόνων σχεδόν διπλασιάστηκε και το 2003 βρέθηκε στην 5^η θέση πανελλαδικά. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση των επιχειρήσεων στη Θεσσαλία παρουσιάζεται κυρίως με εστία τη Λάρισα.

Πίνακας 1.12. Εξέλιξη αριθμού επιχειρήσεων ΤΠΕ ανά περιφέρεια

Περιφέρειες	Αριθμός επιχειρήσεων ΤΠΕ ανά περιφέρεια		
	2001	2002	2003
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	200	361	432
Κεντρική Μακεδονία	1090	1894	2168
Δυτική Μακεδονία	122	201	222
Ήπειρος	109	217	244
Θεσσαλία	241	378	454
Ιόνια Νησιά	99	147	184
Δυτική Ελλάδα	310	498	585
Στερεά Ελλάδα	178	288	357
Αττική	4272	6365	7159
Πελοπόννησος	171	313	368
Βόρειο Αιγαίο	64	111	135
Νότιο Αιγαίο	129	244	265
Κρήτη	237	429	507
Σύνολο	6856	10773	12308

Πηγή: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (2008), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Σύμφωνα με τα στοιχεία της μελέτης για την ταυτότητα των χρηστών Internet στην Ελλάδα κατά τους τελευταίους 3 μήνες διεξαγωγής της το 2008, η Θεσσαλία βρέθηκε στην τελευταία θέση όσον αφορά το ποσοστό χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή (29,6%) και του διαδικτύου (28,4%) σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες. Επειδή ο μέσος όρος του συνόλου των περιφερειών και για τις δύο κατηγορίες είναι γύρω στο 39%, η Θεσσαλία παρουσιάζει συγκριτικά μια πτώση των 10 περίπου ποσοστιαίων μονάδων.

Πίνακας 1.13. Ποσοστά χρήσης Η/Υ και διαδικτύου ανά περιφέρεια για το έτος 2008

Περιφέρειες	2008	
	% χρήσης Η/Υ	% χρήσης διαδικτύου
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	39,0%	39,4%
Κεντρική Μακεδονία	42,4%	41,3%
Δυτική Μακεδονία	31,3%	32,8%
Ήπειρος	31,4%	32,2%
Θεσσαλία	29,6%	28,4%
Ιόνια Νησιά	41,6%	37,0%
Δυτική Ελλάδα	39,0%	38,8%

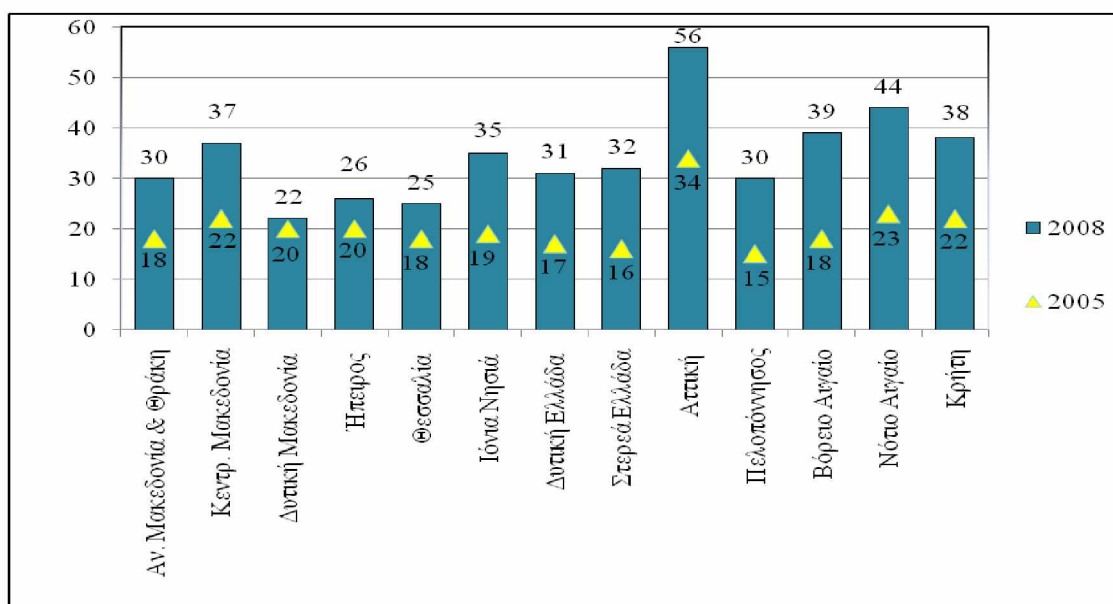
Στερεά Ελλάδα	36,2%	36,5%
Αττική	57,3%	57,0%
Πελοπόννησος	33,6%	34,6%
Βόρειο Αιγαίο	41,7%	41,9%
Νότιο Αιγαίο	45,4%	47,2%
Κρήτη	44,6%	43,8%

Πηγή: Βέργη Ε. (2010), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Σε επίπεδο νοικοκυριών, τα ποσοστά κατ' οίκον σύνδεσης στο διαδίκτυο φέρνουν τις περιφέρειες σε παρόμοια σειρά κατάταξης με αυτή που αφορά στα ποσοστά των ατόμων που το χρησιμοποιούν.

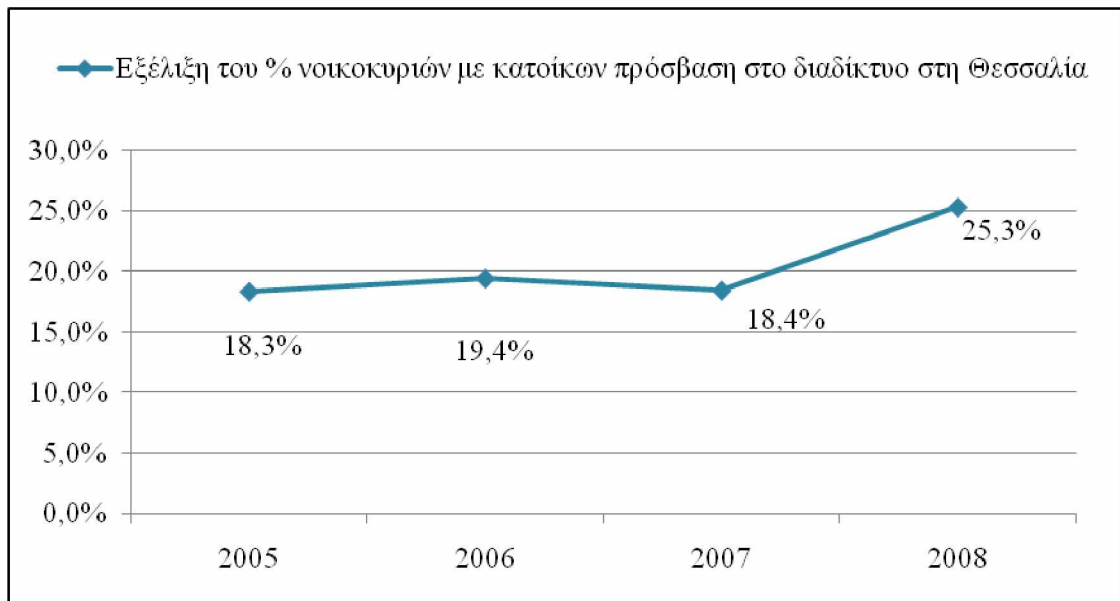
Σε σχέση με το 2005, το ποσοστό πρόσβασης των νοικοκυριών στο διαδίκτυο έχει σχεδόν διπλασιαστεί σε 9 από τις 13 περιφέρειες. Η μικρότερη άνοδος, σε σχέση με το 2005, σημειώνεται στις περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας και Ηπείρου, όπως φαίνεται και στα δύο διαγράμματα που ακολουθούν.

Διάγραμμα 1.1. Ποσοστά νοικοκυριών με πρόσβαση στο διαδίκτυο ανά περιφέρεια για τα έτη 2005 & 2008

Πηγή: MRB HELLAS A.E. (2009), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Διάγραμμα 1.2. Ποσοστά νοικοκυριών με κατ' οίκον πρόσβαση στο διαδίκτυο για τη Θεσσαλία τα έτη 2005 έως 2008

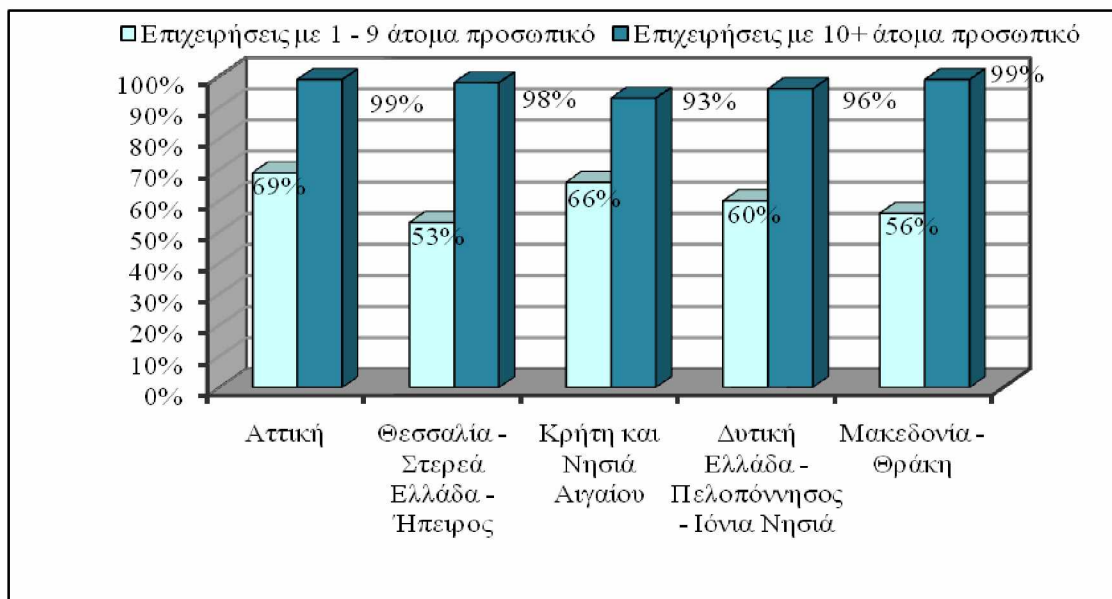

Πηγή: MRB HELLAS A.E. (2009), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Στα επόμενα δύο διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου σε επιχειρήσεις με 1 έως 9 άτομα προσωπικό και σε επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων. Όσον αφορά όμως τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται ανά διευρυμένες περιφερειακές ενότητες και τα ποσοστά που αφορούν τη Θεσσαλία παρουσιάζονται σε συνδυασμό με τα αντίστοιχα της Στερεάς Ελλάδας και της Ηπείρου.

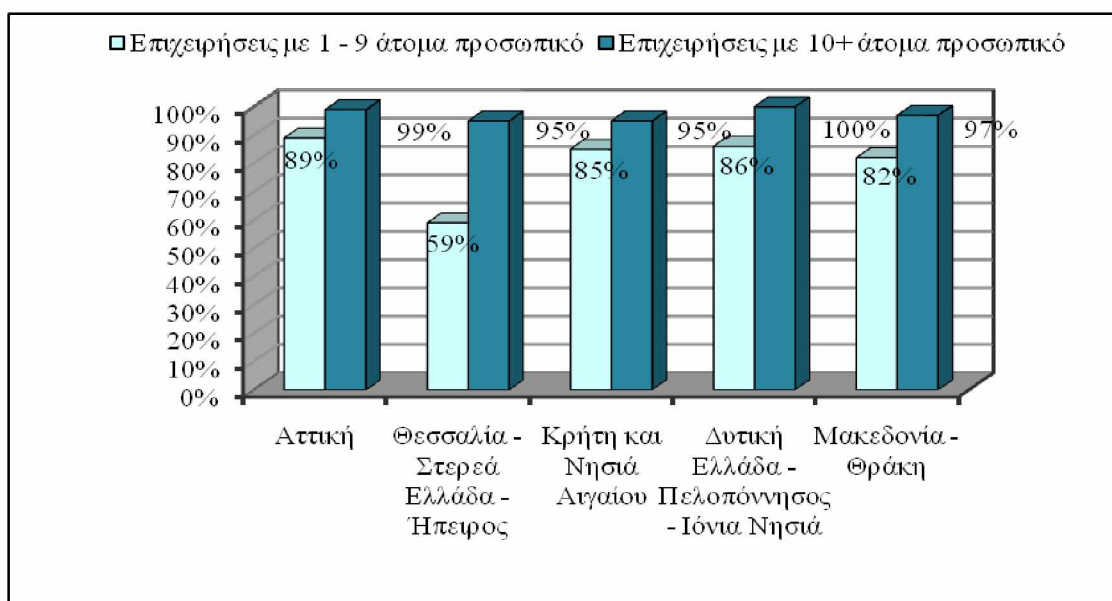
Η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου για τη Θεσσαλία και τις μικρές επιχειρήσεις είναι σχεδόν στο 50% ενώ για τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων προσωπικό, η χρήση τους πλησιάζει σχεδόν στο 100%.

Διάγραμμα 1.3. Ποσοστά χρήσης Η/Υ στις επιχειρήσεις

Πηγή: MRB HELLAS A.E. (2009), επεξεργασία ομάδας μελέτης

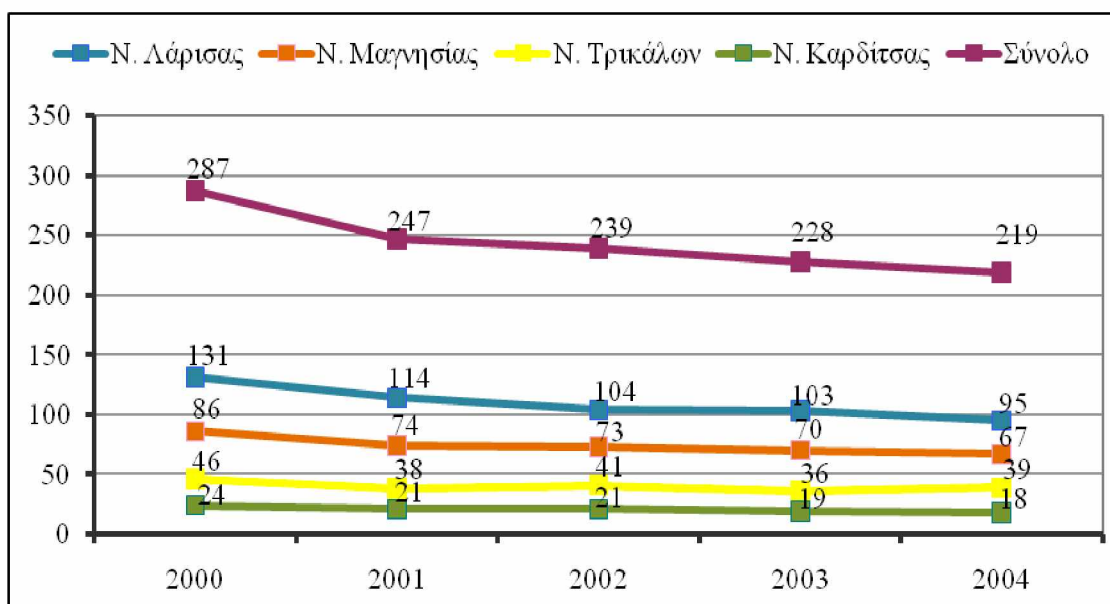
Διάγραμμα 1.4. Ποσοστά συνδέσεων διαδικτύου στις επιχειρήσεις

Πηγή: MRB HELLAS A.E. (2009), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει την εικόνα των μεταποιητικών επιχειρήσεων από το 2000 έως το 2004, με προσωπικό άνω των 10 ατόμων. Κατά την εξέλιξη αυτών των ετών σημειώνεται μείωση των επιχειρήσεων και για τους τέσσερις νομούς της περιφέρειας. Στο νομό της Λάρισας σημειώνεται η μεγαλύτερη απώλεια, ενώ για όλη τη Θεσσαλία συνολικά πραγματοποιείται μείωση των επιχειρήσεων κατά 68 μονάδες.

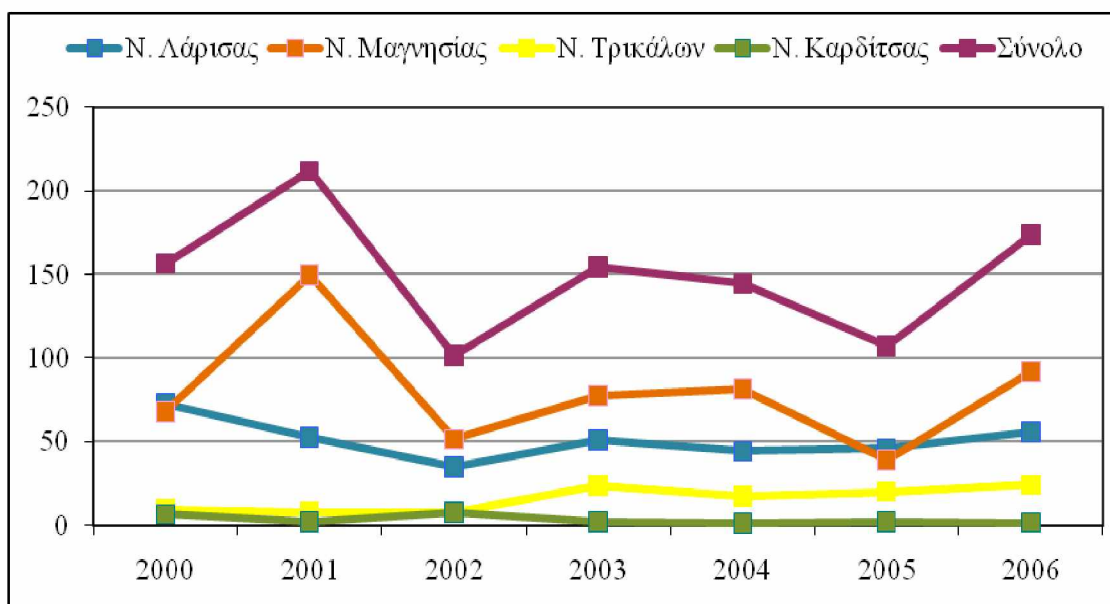
Διάγραμμα 1.5. Η εξέλιξη του αριθμού των μεταποιητικών επιχειρήσεων (άνω των 10 απασχολουμένων) για τους νομούς της Θεσσαλίας

Πηγή: www.economics.gr (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Όσον αφορά την εξέλιξη των επενδύσεων των μεταποιητικών επιχειρήσεων (άνω των 10 απασχολουμένων) από το 2000 έως το 2006 παρατηρείται συνολικά στη Θεσσαλία αύξηση κατά 17 εκατομμύρια ευρώ. Η άνοδος αυτή οφείλεται στην εντυπωσιακή πορεία που σημείωσαν οι επενδύσεις στους νομούς Μαγνησίας και Τρικάλων.

Διάγραμμα 1.6. Επενδύσεις μεταποιητικών επιχειρήσεων (άνω των 10 απασχολουμένων) σε εκατομμύρια ευρώ για τους νομούς της Θεσσαλίας

Πηγή: www.economics.gr (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Λαμβάνοντας υπόψη τις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που χορηγούνται στους κατοίκους σε εθνικό επίπεδο, κατά το 2005 – 2006, σημειώθηκε αύξηση σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, όμως το 2007 παρατηρήθηκε μια πτώση μειώνοντάς τες κατά 50%. Όσον αφορά τη συμμετοχή της περιφέρειας στις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, παρατηρείται μια αύξηση κατά τα τελευταία χρόνια. Πιο συγκεκριμένα το 2007, υπάρχει μια ικανοποιητική εκπροσώπηση της Θεσσαλίας στην Ελλάδα, όσον αφορά τον αριθμό των αιτήσεων. Σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ27 τόσο η Ελλάδα όσο και η Θεσσαλία βρίσκονται σε χαμηλό επίπεδο μαζί με άλλες δώδεκα χώρες, οι οποίες έχουν πολύ χαμηλό αριθμό διπλωμάτων.

Οι χώρες οι οποίες έχουν τον μεγαλύτερο αριθμό στις αιτήσεις (μεγαλύτερο του 100), κατά το έτος 2007, είναι, η Γερμανία (186,351), η Σουηδία (145,771), η Αυστρία (129,731), το Λουξεμβούργο (116,026), η Δανία (113,898), η Φιλανδία (111,371) και η Ολλανδία (100,319). Παρατηρείται ότι αυτές χωρικά συγκεντρώνονται στο βόρειο τμήμα (Σκανδιναβικές χώρες) και στο δυτικό και κεντρικό τμήμα της Ευρώπης. Αυτές οι χώρες είχαν εκβιομηχανιστεί πιο νωρίς σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, ενισχύοντας έτσι περισσότερο την ανάπτυξη της οικονομίας τους. Αντιθέτως οι χώρες που έχουν πάρα πολύ μικρούς αριθμούς, ακόμη και πιο χαμηλούς από την Ελλάδα, βρίσκονται στη Βαλτική Χερσόνησο (Λετονία, Λιθουανία), στη Βαλκανική Χερσόνησο (Βουλγαρία, Ρουμανία) και μόνο η Σλοβακία και η Πολωνία τοποθετούνται στο δυτικό και κεντρικό τμήμα της Ευρώπης. Οι χώρες που έχουν χαμηλό αριθμό αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας τοποθετούνται γεωγραφικά στην ίδια θέση με την Ελλάδα, που και αυτή δεν έχει υψηλό αριθμό. Αναλυτικά τα στοιχεία για τα έτη 2001 έως 2007 φαίνονται στον παρακάτω πίνακα και αντιστοιχούν ανά ένα εκατομμύριο κατοίκους.

Όσον αφορά τις αιτήσεις υψηλής τεχνολογίας, τηλεπικοινωνιών και βιοτεχνολογίας για διπλώματα ευρεσιτεχνίας, ο αριθμός τους μπορεί να θεωρηθεί αμελητέος τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε περιφερειακό.

Πίνακας 1.14. Αιτήσεις χορήγησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας του ΕΓΔΕ ανά έτος και ανά εκατομμύριο κατοίκων

Χωρική Ενότητα	Έτος						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
μ.ο. ΕΕ27	77,06589	74,3083	78,45219	85,14196	84,83507	86,813	49,36552
Αυστρία	149,748	157,45	164,638	175,405	180,675	204,365	129,731
Βέλγιο	117,033	125,234	127,849	142,202	135,973	136,363	88,016
Βουλγαρία	1,961	1,854	2,734	2,407	3,069	3,515	0,844
Γαλλία	118,864	119,221	126,673	133,487	130,741	130,871	79,684

Γερμανία	264,341	260,712	263,169	276,165	283,636	283,49	186,351
Δανία	168,787	174,169	192,438	191,804	202,064	193,908	113,898
Ελλάδα	6,474	6,795	7,873	6,059	9,902	9,321	5,294
Θεσσαλία	2,026	4,966	1,016	6,035	7,958	2,984	6,106
Εσθονία	6,825	4,187	7,913	6,425	2,968	7,615	7,933
Ηνωμένο Βασίλειο	94,472	92,878	91,458	90,832	88,485	89,804	41,563
Ιρλανδία	63,168	56,912	55,31	63,969	63,283	64,212	34,905
Ισπανία	21,285	22,9	22,476	28,59	30,98	30,232	19,011
Ιταλία	69,394	73,142	75,293	79,441	82,314	83,567	56,074
Κύπρος	22,622	9,326	11,005	8,215	21,41	9,564	11,455
Λετονία	2,043	2,656	3,624	4,234	4,947	5,099	3,945
Λιθουανία	0,903	0,765	4,095	4,002	2,607	2,841	2,009
Λουξεμβούργο	163,964	138,048	195,561	245,516	205,906	220,024	116,026
Μάλτα	13,924	10,136	14,045	11,254	27,939	18,889	7,356
Ολλανδία	242,34	213,784	212,434	221,139	208,063	220,58	100,319
Ουγγαρία	9,69	11,809	12,592	15,43	13,382	16,02	8,04
Πολωνία	1,503	2,124	2,995	3,148	3,197	3,61	3,544
Πορτογαλία	3,973	3,992	6,074	5,583	10,953	10,097	7,847
Ρουμανία	0,474	0,52	0,747	1,048	1,324	0,888	0,931
Σλοβακία	2,261	4,512	5,852	3,831	5,701	7,341	4,057
Σλοβενία	25,124	38,179	37,914	57,543	53,354	48,174	37,441
Σουηδία	236,096	224,553	221,041	246,157	260,251	280,119	145,771
Τσέχικη Δημοκρατία	6,986	8,608	11,163	11,022	10,412	14,653	9,453
Φιλανδία	266,524	241,858	241,243	263,925	247,011	248,789	111,371

Πηγή: Eurostat (2001 - 2007), επεξεργασία ομάδας μελέτης

1.4.4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν τις προοπτικές ανάπτυξης μιας περιφέρειας ή ενός νομού. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται κάποιοι δείκτες οι οποίοι αφορούν την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού όπως αυτή μετράται από το επίπεδο της εκπαίδευσης του. Επομένως σε εθνικό επίπεδο για κάθε 1.000 κατοίκους οι 123 από αυτούς είναι απόφοιτοι ΤΕΙ και ΑΕΙ και αντίστοιχα οι 7,6 κάτοχοι μεταπτυχιακών σπουδών. Σε επίπεδο περιφέρειας η Θεσσαλία περιλαμβάνει 90,5 απόφοιτους ΑΕΙ και ΤΕΙ και 2,6 κατόχους μεταπτυχιακών σπουδών ανά 1.000 κατοίκους.

Πίνακας 1.15. Συγκριτική ανάλυση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού στους νομούς της Θεσσαλίας για κάθε 1000 άτομα

Γεωγραφική Ενότητα	Πτυχιούχοι 3βάθμιας εκπαίδευσης ανά 1.000 κατοίκους	Κάτοχοι μεταπτυχιακού ανά 1.000 κατοίκους
	2001	
Ελλάδα	123,0	7,6
Θεσσαλία	90,5	2,6
Λάρισα	99,4	2,9
Μαγνησία	103,4	3,8
Τρίκαλα	81,4	1,3
Καρδίτσα	60,9	1,2

Πηγή: Πετράκος (2006 – 2008), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Επιπλέον τα πανεπιστήμια έχουν κυρίως εθνική εμβέλεια γι' αυτό και δεν υφίσταται άμεση συσχέτιση με το εκπαιδευτικό επίπεδο της κάθε περιοχής στην οποία χωροθετούνται. Παρόλα αυτά η εγγύτητα με πανεπιστημιακές υποδομές διευκολύνει την πρόσβαση στην εκπαίδευση αλλά κυρίως την ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας που οδηγούν στην τοπική οικονομική και κοινωνική αναβάθμιση της κάθε περιοχής. Η περιφέρεια Θεσσαλίας περιλαμβάνει λοιπόν ένα Πανεπιστήμιο και ένα ΤΕΙ. Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας έχει την έδρα του στο Βόλο και διαθέτει δώδεκα τμήματα στο Βόλο, δύο στη Λάρισα, ένα στην Καρδίτσα και ένα στα Τρίκαλα, ενώ το ΤΕΙ έχει την έδρα του στη Λάρισα (με δεκαπέντε τμήματα) και δύο παραρτήματα, ένα στην Καρδίτσα (με τέσσερα τμήματα) και ένα στα Τρίκαλα (με δύο τμήματα).

1.5. ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Σχετικά με τα ποσοστά ανεργίας που παρατηρούνται, τόσο σε επίπεδο χώρας, όσο και σε επίπεδο περιφέρειας, φαίνεται ότι υπήρξε μια μεγάλη αύξηση και στην Ελλάδα και στη Θεσσαλία. Το 2005 στη Θεσσαλία το ποσοστό ανεργίας ήταν 9,5% και το Α' τρίμηνο του 2011, έφτασε να έχει ποσοστό 14,3%. Σχεδόν η ίδια αύξηση παρατηρείται και στην Ελλάδα, όπου στο Α' τρίμηνο του 2011 η ανεργία είχε ποσοστό μεγαλύτερο κατά 6 μονάδες. Με τα πιο πρόσφατα στοιχεία για το έτος 2011, είναι εμφανές ότι η αύξηση στα ποσοστά συνεχίζει να υπάρχει. Έτσι παρατηρείται ότι στο Β' τρίμηνο του 2011, στην Ελλάδα το ποσοστό ανεργίας είναι 16,3% και στη Θεσσαλία 15,4%. Πλέον οι θέσεις για απασχόληση μειώνονται και είναι δύσκολη η εύρεση εργασίας και στους τρεις τομείς της οικονομίας. Με στοιχεία που δόθηκαν από την ΕΛΣΤΑΤ για τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο του 2011, φαίνεται ότι οι άνεργοι αυξάνονται με γρήγορους

ρυθμούς. Τον Ιούλιο η Θεσσαλία είχε 52.053 ανέργους και τον Αύγουστο 56.478, που σημαίνει ότι αυξήθηκαν κατά 4.425 άτομα. Με τον ίδιο ρυθμό υπήρξε και αύξηση των ατόμων σε όλη τη χώρα, αφού τον Ιούλιο καταγράφηκαν 82.0276 άνεργοι και τον Αύγουστο 90.7953. Ακόμη σε ένα άρθρο τοπικής εφημερίδας της Θεσσαλίας, αναφέρεται ότι το Σεπτέμβριο η ανεργία ανήλθε σε ποσοστό 18,4%, κατατάσσοντας την περιφέρεια τέταρτη σε σειρά μεταξύ των δεκατριών περιφερειών της χώρας. Αυτό το ποσοστό δείχνει ότι 1 στους 5 Θεσσαλούς είναι άνεργος. Στο ίδιο άρθρο επισημαίνεται ότι η ανεργία αυξήθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό το 2011 σε σχέση με τα προηγούμενα πέντε χρόνια, αφού από το 2006 έως το 2008 το ποσοστό κυμαινόταν από 8,4% έως 10,3% και το 2010 αυξήθηκε σε 13,7%. Αυτή η αισθητή αλλαγή στα επίπεδα της ανεργίας αποτελεί αποτέλεσμα της γενικότερης κατάστασης που υπάρχει στην οικονομία και συνεπώς στην αγορά εργασίας (Μακρής, 2011).

Τα πιο πρόσφατα στοιχεία για την απασχόληση και στη χώρα και στην περιφέρεια βρέθηκαν για το έτος 2008, όπου παρατηρείται μία μικρή αύξηση στον αριθμό των απασχολουμένων, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στη Θεσσαλία. Υπήρχε δηλαδή μία συνεχόμενη αύξηση κάθε έτος και δεν παρατηρήθηκε μείωση μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα. Αυτά τα στοιχεία μέχρι σήμερα είναι λογικό να έχουν αλλάξει, με δεδομένο ότι η οικονομία της χώρα έχει αποκτήσει σημαντικά προβλήματα, τα οποία επιδρούν αρνητικά. Τα στοιχεία για την απασχόληση για το έτος 2011, αναφέρονται σε επίπεδο χώρας και όχι για κάθε περιφέρεια ξεχωριστά. Με βάση τα στοιχεία του 2011, παρατηρείται μείωση των απασχολουμένων κατά 0,9%, σε σχέση με το Α' τρίμηνο του 2011 και 6,3% σε σχέση με το Β' τρίμηνο του 2010. Δηλαδή τα τελευταία χρόνια δεν υπάρχει αύξηση των απασχολουμένων στη χώρα, που σημαίνει ότι το ίδιο θα συμβαίνει και σε επίπεδο περιφέρειας (ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

Πίνακας 1.16. Ποσοστά ανεργίας και απασχόλησης

	Ανεργία (%) [2005]	Ανεργία (%) [2011, Α' Τρίμηνο]	Ανεργία (%) [2011, Β' Τρίμηνο]	Απασχόληση (χιλ.) [2005]	Απασχόληση (χιλ.) [2008]
Ελλάδα	9,9	15,9	16,3	4550,6	4791,6
Θεσσαλία	9,5	14,3	15,4	305,5	313,4

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2005, 2011), Eurostat (2005, 2008), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Όσον αφορά τους ανέργους που κατατάσσονται σε κάποια ηλικιακή ομάδα, με πιο πρόσφατα στοιχεία του έτους 2009, παρατηρούνται μικρές αλλαγές στα ποσοστά (βλ.

πίνακα 1.17). Μία σχετικά μεγάλη αύξηση παρατηρείται στο ποσοστό ανεργίας των νέων (15 – 24 ετών), όπου από το 2005 που ήταν 20,3%, το 2009 έγινε 26,6% και είναι ένα ποσοστό μεγαλύτερου του εθνικού (25,8%). Οι άνεργοι άνω των 15 και οι γυναίκες άνεργοι δεν έχουν μεγάλες μεταβολές στα ποσοστά ανεργίας μέσα σε αυτά τα τέσσερα χρόνια και τα ποσοστά τους για το 2009, είναι μικρότερα ή ίσα με τα ποσοστά της χώρας. Βέβαια τα ποσοστά των στοιχείων που μελετώνται και φαίνονται στον παρακάτω πίνακα, έχουν τιμές μεγαλύτερες από αυτές των ποσοστών της ΕΕ27, της ΕΕ25 και της ΕΕ15 και στις δύο χρονικές περιόδους.

Πίνακας 1.17. Ποσοστά ανέργων ανά ηλικιακή ομάδα

	Άνεργοι, άνω των 15 ετών		Νέοι άνεργοι (15-24) ετών		Γυναίκες άνεργοι, άνω των 15 ετών	
	2005	2009	2005	2009	2005	2009
ΕΕ27	8,9	8,9	18,6	19,9	9,7	8,9
ΕΕ25	9,0	9,1	18,5	19,9	9,9	9,1
ΕΕ15	8,2	9,1	16,7	19,6	9,0	9,0
Ελλάδα	9,8	9,5	26,0	25,8	15,3	13,1
Θεσσαλία	9,5	9,2	20,3	26,6	16,7	13,1

Πηγή: Eurostat (2005, 2009), επεξεργασία ομάδας μελέτης

1.6. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Ο ελληνικός χώρος γενικότερα αντιμετωπίζει προβλήματα μειωμένης προσπελασιμότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο που δεν είναι εύκολα αντιμετωπίσιμα για γεωγραφικούς λόγους και πιο συγκεκριμένα η Θεσσαλία κατατάσσεται κάτω του μέσου όρου σε σχέση με την Ευρώπη. Την περιφέρεια διασχίζει ο κύριος αυτοκινητόδρομος της χώρας (ΠΑΘΕ), συνδέοντας τους κύριους αναπτυξιακούς πόλους της (Αθήνα - Θεσσαλονίκη). Υπό κατασκευή βρίσκονται σημαντικά τμήματα της Θεσσαλίας όπως ο προγραμματισμένος αυτοκινητόδρομος Λαμία – Καλαμπάκα - Παναγιά (Εγνατία), ο αποκαλούμενος Ε65, καθώς και ο Μαλιακός κόλπος. Σημαντική είναι επίσης η ολοκλήρωση των συνδέσεων μεταξύ των πρωτεύουσών των τεσσάρων νομών και οι κύριες ενδονομαρχιακές οδοί. Τέλος απαιτείται η ολοκλήρωση ορισμένων διαπεριφερειακών συνδέσεων με όμορους νομούς (π.χ. Τρίκαλα - Άρτα, Καλαμπάκα - Γρεβενά, Λάρισα - Κοζάνη), έτσι ώστε να επιτευχθεί η ολοκλήρωση της θεσσαλικής οικονομίας με τον περιβάλλοντα χώρο της.

Σχετικά με τις σιδηροδρομικές υποδομές, η περιφέρεια Θεσσαλίας εξυπηρετείται από τις εξής γραμμές:

- Αθήνα – Λάρισα – Θεσσαλονίκη
- Παλαιοφάρσαλος – Καλαμπάκα
- Παλαιοφάρσαλος – Βόλος
- Βόλος – Μηλίες (μουσειακή – τουριστική γραμμή)

Τα σιδηροδρομικά έργα που απαιτούνται για τη βελτίωση και την εξυγίανση των γραμμών της περιφέρειας είναι η βελτίωση της γραμμής Λάρισας - Βόλου, οι σιδηροδρομικές συνδέσεις με λιμάνια και αεροδρόμια, οι πιθανές μετεγκαταστάσεις σιδηροδρομικών σταθμών σε ορισμένες πόλεις και η γενικότερη ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών.

Όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές το λιμάνι του Βόλου το οποίο διαθέτει πλεονεκτική και κεντροβαρική θέση κατέχει και την κύρια σημασία στο λιμενικό σύστημα ολόκληρης της περιφέρειας. Επομένως ο λιμένας του Βόλου μπορεί να εξελιχθεί σε ένα σημαντικό και ανταγωνιστικό κόμβο μεταφορικών δικτύων, με διεθνείς συνδέσεις, τις οποίες δε διαθέτει προς το παρόν. Ο ρόλος των άλλων εμπορικών/επιβατικών λιμανιών της περιφέρειας, περιορίζεται στην κάλυψη των αναγκών της ολοένα αυξανόμενης τουριστικής κίνησης κατά τη θερινή περίοδο.

Όσον αφορά τις αεροπορικές μεταφορές, στη Θεσσαλία λειτουργούν τα αεροδρόμια Σκιάθου (πολιτικό), Ν. Αγχιάλου (στρατιωτικό – πολιτικό), Λάρισας (στρατιωτικό – πολιτικό) και Στεφανοβικείου (στρατιωτικό), αλλά τακτικά δρομολόγια εσωτερικού εκτελούνται μόνο στο αεροδρόμιο της Σκιάθου που εξυπηρετεί επίσης και μη τακτικές διεθνείς πτήσεις (charter) καλύπτοντας τις εποχιακές ανάγκες κυρίως κατά τους θερινούς μήνες. Η σημαντικότερη ανάγκη η οποία προκύπτει και με την πάροδο του χρόνου θα καταστεί επιτακτική, είναι η απευθείας διασύνδεση των περιφερειακών κέντρων με τα διεθνή. Ακόμη η κατασκευή σύγχρονων ελικοδρομίων για την εξυπηρέτηση απομονωμένων, δυσπρόσιτων ή νησιωτικών περιοχών, θα συμπληρώσει το δίκτυο των αναγκαίων υποδομών στον τομέα των αερομεταφορών.

1.7. ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η μεγαλύτερη συγκέντρωση σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της χώρας, κυρίως στη Δυτική Μακεδονία, ενώ το κύριο κέντρο κατανάλωσης βρίσκεται στο νότο, στην περιοχή της Αττικής. Παρατηρείται έτσι μια

γεωγραφική ανισορροπία στις θέσεις όπου παράγεται και ζητείται ηλεκτρική ενέργεια. Επομένως αποτελεί σημαντικό τμήμα για τη μεταφορά των φορτίων το κομμάτι του γεωγραφικού άξονα Β-Ν, που αποτελεί τον κεντρικό κορμό 400 kV του συστήματος μεταφοράς. Αυτό το τμήμα καλύπτει και έκταση της περιφέρειας Θεσσαλίας, η οποία πρέπει να ενισχυθεί. Αυτή η ενίσχυση προκύπτει και μέσω της έγκρισης αδειών εγκατάστασης σταθμών παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ. Με την ψήφιση του νόμου 3851/2010, ο οποίος συμβάλλει στην επιτάχυνση της ανάπτυξης των ΑΠΕ, ώστε να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή, ορίστηκαν επτά σταθμοί παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ στην περιφέρεια Θεσσαλίας. Αποφασίστηκε η εγκατάσταση δύο σταθμών μικρών υδροηλεκτρικών έργων (ΜΥΗΕ) στους νομούς Λάρισας (1) και Καρδίτσας (1), δύο αιολικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) στους ίδιους νομούς και πέντε σταθμοί εγκατάστασης φωτοβολταϊκών στους νομούς Λάρισας (2) και Μαγνησίας (3). Ποιο αναλυτικά φαίνονται τα στοιχεία των εγκαταστάσεων στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1.18. Άδειες εγκατάστασης σταθμών παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, που εκδόθηκαν με την ψήφιση του Ν. 3851/2010

Τεχνολογία	Ισχύς (MW)	Αρ. Πρ. Απόφασης	Ημερομηνία Απόφασης	Είδος Απόφασης	Νομός	Θέση
ΜΥΗΣ	0,88	ΥΑΠΕ/Φ20.469 /12591	28/9/2010	Χορήγηση	Καρδίτσας - Ευρυτανίας	Ρέμα Καρυάς
ΑΣΠΗΕ	10,8	6676/170920	26/10/2010	Χορήγηση	Λάρισας	Αρχοντική
Φ/Β	1,9980	733/25803	15/3/2011	Χορήγηση	Λάρισας	Αγροτεμαχίου Νο 122
Φ/Β	9,9900	7624/201346	23/12/2010	Τροποποίηση	Λάρισας	Βαμβακού
Φ/Β	2,4990	4879/114916	23/7/2010	Χορήγηση	Μαγνησίας	ΔΙΜΗΝΙ Α' ΒΙ.ΠΕ. Βόλου
Φ/Β	1,9040	4880/114927	23/7/2010	Χορήγηση	Μαγνησίας	Γεντζελή
Φ/Β	1,4890	4283/96855	23/6/2010	Χορήγηση	Μαγνησίας	Α' ΒΙ.ΠΕ. Βόλου
ΑΣΠΗΕ	30,0000	868/30811	28/3/2011	Παράταση ισχύος	Καρδίτσας	Αέρας & Αφεντικό
ΜΥΗΣ	0,7500	864/30795	28/3/2011	Παράταση ισχύος	Λάρισας	Μνήμα Λέου του ρέματος Καλλιπεύκης

Πηγή: ΥΠΕΚΑ (2011)

Το κεντρικό δίκτυο φυσικού αερίου διέρχεται από την περιφέρεια και τροφοδοτεί πλέον και τους τέσσερις μεγαλύτερους δήμους της, δίνοντας τη δυνατότητα στο 60% του πληθυσμού να συνδεθεί με αυτό. Από το 2007 έχουν γίνει επεκτάσεις κυρίως στους νομούς της Καρδίτσας και των Τρικάλων για να μπορεί το δίκτυο να εξυπηρετεί τις ανάγκες των κατοίκων (Μπακούρας, 2011).

1.8. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1.8.1. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στη Θεσσαλία, οι περιοχές που ανήκουν στο Δίκτυο Natura 2000 είναι εικοσιπέντε, όπως αυτές καταγράφονται στον ενιαίο κατάλογο του ΥΠΕΚΑ, με στοιχεία του 2009. Έχουν ιδρυθεί τρεις φορείς για τη διαχείριση τους και θεσμοθετήθηκε μία ΕΠΜ στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Β. Σποράδων, ώστε να αντιμετωπιστούν πιθανά περιβαλλοντικά προβλήματα.

Πίνακας 1.19. Κατάλογος περιοχών Natura 2000 στην περιφέρεια Θεσσαλίας, για το έτος 2009

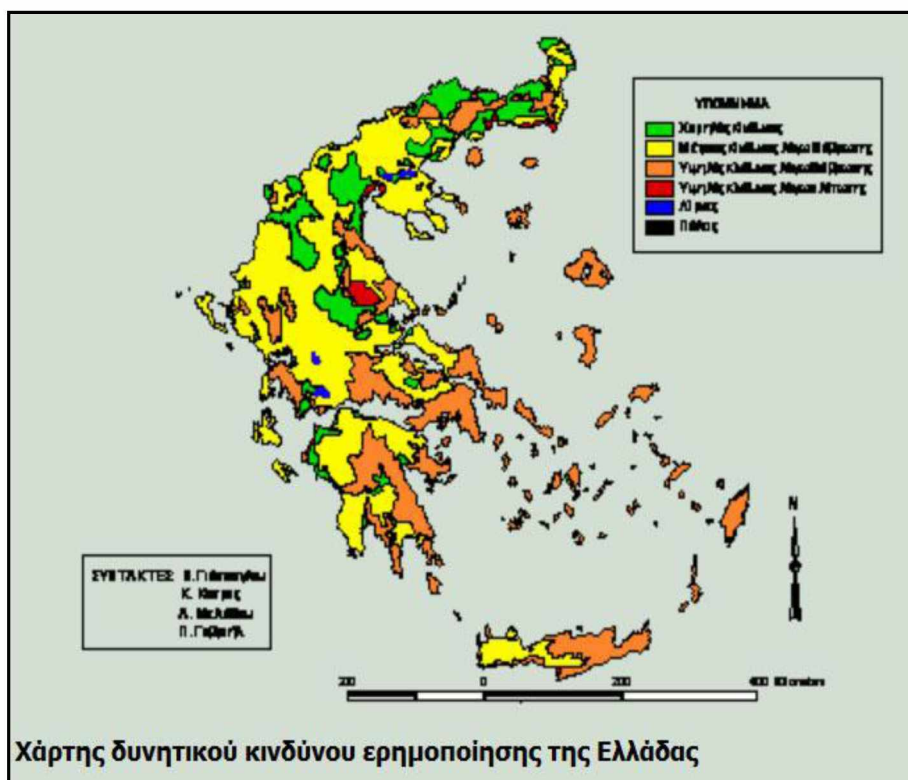
A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)
			ΚΑΡΑΙΤΣΑ	
89	GR1410001	SCI	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΗΣ ΤΑΥΡΩΠΟΥ	2982,05
90	GR1410002	SCI	ΑΓΡΑΦΑ	9753,02
			ΛΑΡΙΣΑ	
91	GR1420001	SCI	ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΣ - ΚΑΛΛΙΠΕΥΚΗ	12437,76
92	GR1420003	SCI	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΟΣΣΑΣ	19580,19
93	GR1420004	SCI	ΚΑΡΛΑ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟ ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ-ΝΕΟΧΩΡΙ	43435,5
94	GR1420005	SCI/SPA	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΕΜΠΩΝ	1335,87
95	GR1420006	SPA	ΟΡΟΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ	36331,56
96	GR1420007	SPA	ΟΡΟΣ ΟΣΣΑ	24125,98
97	GR1420008	SPA	ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΣ, ΟΡΟΣ ΓΟΔΑΜΑΝΙ ΚΑΙ ΚΟΙΛΑΔΑ ΡΟΔΙΑΣ	24572,05
98	GR1420009	SPA	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ ΚΑΙ ΟΡΗ ΖΑΡΚΟΥ	4169,49
99	GR1420010	SCI	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ	474,19
100	GR1420011	SPA	ΠΕΡΙΟΧΗ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΥ ΚΑΜΠΟΥ	95596,12
101	GR1420012	SPA	ΠΕΡΙΟΧΗ ΦΑΡΣΑΛΩΝ	4928,54
102	GR1420013	SPA	ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΥΡΝΑΒΟΥ	9476,99
			ΜΑΓΝΗΣΙΑ	
103	GR1430001	SCI	ΟΡΟΣ ΠΗΛΙΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	31112,16
104	GR1430002	SCI	ΚΟΥΡΙ ΑΛΜΥΡΟΥ-ΑΓΙΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ	100,23
105	GR1430003	SCI	ΣΚΙΑΘΟΣ: ΚΟΥΚΟΥΝΑΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ	88,82
106	GR1430004	SCI	ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ - ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΚΟΠΕΛΟΣ	249145,6
107	GR1430005	SPA	ΝΗΣΙΑ ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ, ΠΙΠΕΡΙ, ΨΑΘΟΥΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΝΗΣΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ, ΛΕΧΟΥΣΑ, ΓΑΙΔΟΥΡΟΝΗΣΙΑ	12967,39
108	GR1430006	SPA	ΟΡΟΣ ΟΘΡΥΣ, ΒΟΥΝΑ ΓΚΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΦΑΡΑΓΓΙ ΠΑΛΑΙΟΚΕΡΑΣΙΑΣ	31079,47
			ΤΡΙΚΑΛΑ	

109	GR1440001	SCI	ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΣ	20094,1
110	GR1440002	SCI	ΚΕΡΚΕΤΙΟ ΟΡΟΣ (ΚΟΖΙΑΚΑΣ)	50431,17
111	GR1440003	SCI	ΑΝΤΙΧΑΣΙΑ ΟΡΗ - ΜΕΤΕΩΡΑ	60625,02
112	GR1440005	SPA	ΠΟΤΑΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΣ - ΑΝΤΙΧΑΣΙΑ ΟΡΗ	55224,29
113	GR1440006	SPA	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΚΟΖΙΑΚΑ	19726,47

Πηγή: ΥΠΕΚΑ (2011)

Όσον αφορά το κομμάτι της διάβρωσης του εδάφους, παρατηρείται ότι η εικόνα της Ελλάδας παραμένει η ίδια, μέχρι και το 2009. Η εικόνα με το χάρτη της ερημοποίησης του εδάφους που φαίνεται παρακάτω, δείχνει τα ίδια στοιχεία, που αναφέρονται και στο ΠΕΠ, όπου η Θεσσαλία συνεχίζει να έχει ένα μεγάλο τμήμα του εδάφους της (κυρίως οι πεδινές εκτάσεις) στο υψηλό επίπεδο κινδύνου και η υπόλοιπη έκτασή της να είναι σε μειωμένο επίπεδο κινδύνου.

Εικόνα 1.1. Κίνδυνος ερημοποίησης ανά περιοχή της Ελλάδας για το έτος 2009

Πηγή: Εθνική Επιτροπή για την καταπολέμηση της ερημοποίησης (2011)

1.8.2. ΑΕΡΙΑ ΡΥΠΑΝΣΗ

Στην ενότητα για την αέρια ρύπανση στη Θεσσαλία, στο ΠΕΠ γίνεται αναφορά στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της Λάρισας και του Βόλου. Παρουσιάζεται σε ένα πίνακα, η ένταση του προβλήματος σχετικά με τα οξείδια αζώτου, τα σωματίδια, το όζον και το διοξείδιο του θείου. Όπου το μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στα οξείδια του

αζώτου και στο όζον. Τα νέα δεδομένα που υπάρχουν παρατίθενται με τη μορφή χαρτών στις παρακάτω εικόνες, όπου φαίνεται στην περιφέρεια, που υπάρχουν προβλήματα, μέχρι τον Μάιο του 2011.

Στην πρώτη εικόνα φαίνονται οι πηγές ρύπανσης σε όλο τον ελλαδικό χώρο και στις επόμενες φαίνεται η συγκέντρωση των εκπομπών αερίων (NO_x , SO_2 , CO_2) που προέρχονται από βιομηχανικές δραστηριότητες.

Εικόνα 1.2. Πηγές ρύπανσης στην Ελλάδα για το έτος 2009

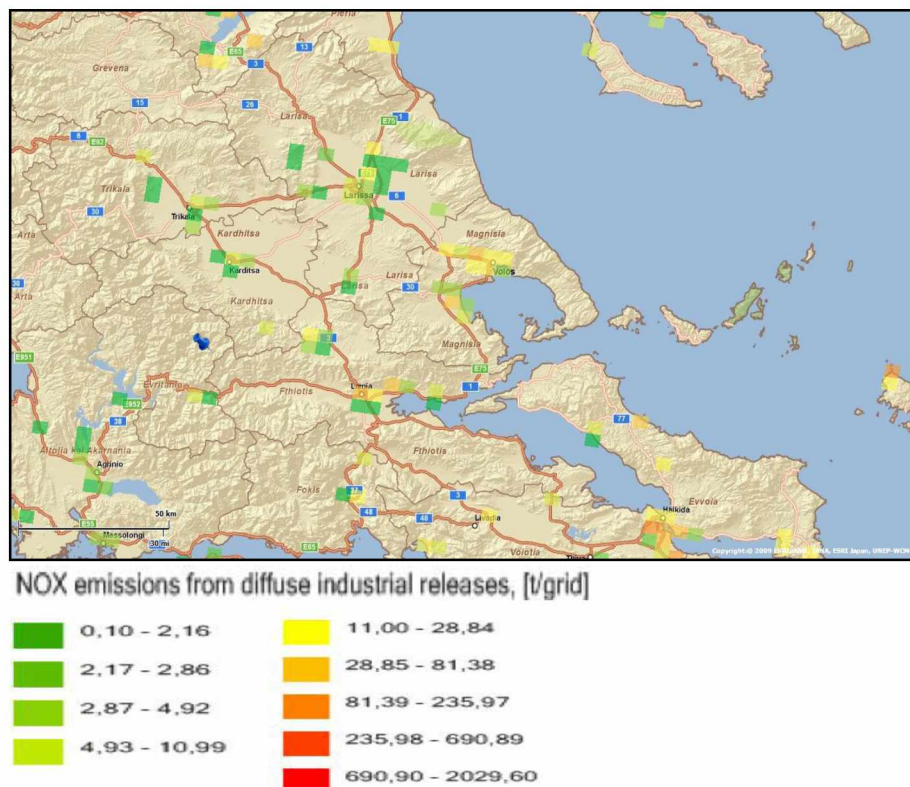

- Τομέας της ενέργειας
- Παραγωγή & μεταποίηση μετάλλων
- Βιομηχανία ορυκτών
- Χημική βιομηχανία
- Διαχείριση των αποβλήτων & λυμάτων
- Μεταποίηση χαρτιού & ξύλου
- Εντατική κτηνοτροφία & υδατοκαλλιέργεια
- Προϊόντων ζωικής ή φυτικής προέλευσης από την παραγωγή τροφίμων & ποτών
- Λοιπές δραστηριότητες

Πηγή: The European Pollutant Release and Transfer Register (2011)

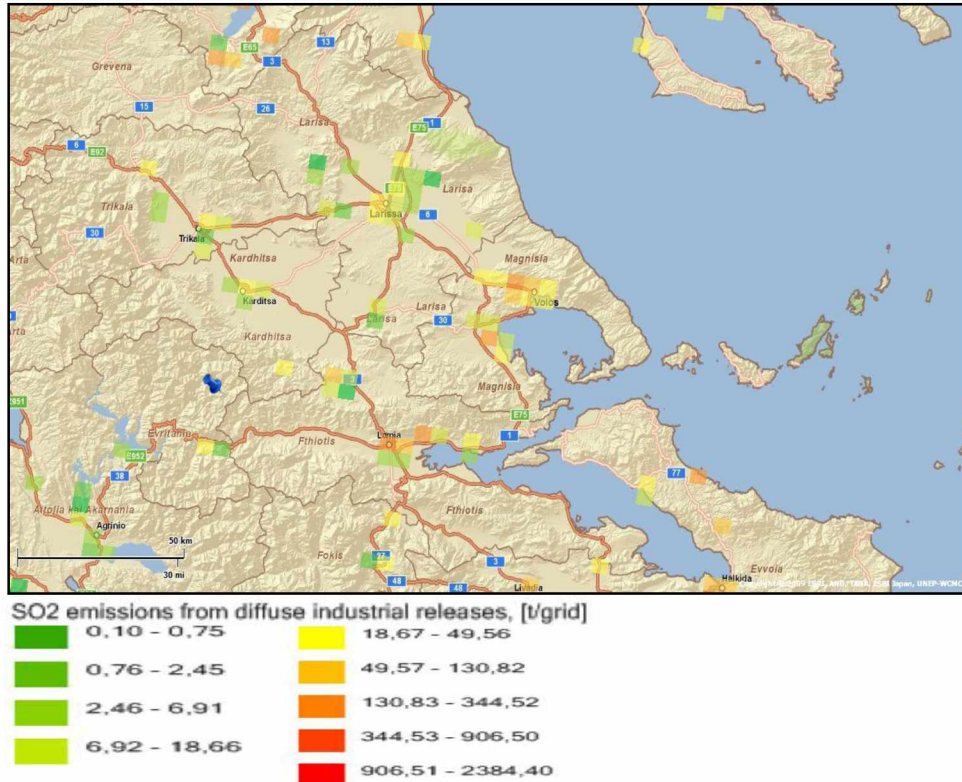
Παρατηρείται ότι οι κυριότερες πηγές ρύπανσης συναντώνται στα μεγάλα αστικά κέντρα της Λάρισας και του Βόλου. Αυτές αφορούν κυρίως τη βιομηχανία ορυκτών, τη χημική βιομηχανία, την παραγωγή και τη μεταποίηση μετάλλων, τη διαχείριση των αποβλήτων και λυμάτων καθώς και τα προϊόντα ζωικής ή φυτικής προέλευσης που προέρχονται από την παραγωγή τροφίμων και ποτών. Οι υπόλοιπες κατηγορίες που υπάρχουν εμφανίζονται σε περιοχές της υπόλοιπης Ελλάδας καθώς και στην Ευρώπη.

Εικόνα 1.3. Εκπομπές NO_x που προέρχονται από τη βιομηχανία

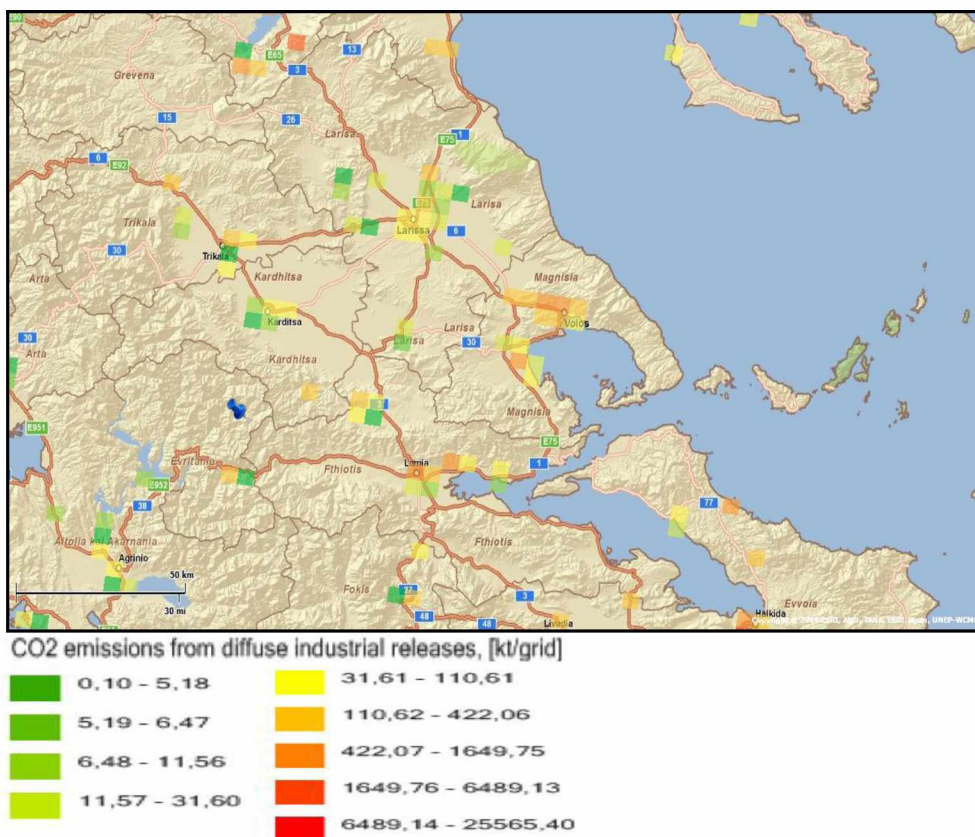
Πηγή: The European Pollutant Release and Transfer Register (2011)

Εικόνα 1.4. Εκπομπές SO₂ που προέρχονται από τη βιομηχανία

Πηγή: The European Pollutant Release and Transfer Register (2011)

Εικόνα 1.5. Εκπομπές CO₂ που προέρχονται από τη βιομηχανία

Πηγή: The European Pollutant Release and Transfer Register (2011)

Στις εικόνες που παρατίθενται παραπάνω, φαίνονται οι εκπομπές των αερίων, που αναφέρθηκαν νωρίτερα και παρατηρείται ότι τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις τις έχει κυρίως η Λάρισα και ο Βόλος και σε μικρότερα επίπεδα υπάρχουν στα Τρίκαλα και στην Καρδίτσα. Αυτό συμβαίνει, αφού οι βιομηχανικές μονάδες βρίσκονται κατά κύριο λόγο στους ανατολικούς νομούς της Θεσσαλίας, επομένως είναι λογικό να παρατηρούνται αυτές οι τιμές των αερίων ρύπων στις συγκεκριμένες πόλεις. Τα υπόλοιπα επίπεδα των τιμών που δε φαίνονται στην εικόνα, αφορούν κατηγορίες που μετρώνται στην υπόλοιπη Ευρώπη. Έτσι διαπιστώνεται ότι η Θεσσαλία σε αρκετά σημεία παρουσιάζει σχετικά υψηλά επίπεδα συγκέντρωσης αερίων ρύπων.

1.8.3. ΥΔΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής αναφέρεται ότι έχουν προκηρυχθεί όλες οι μελέτες, μέσω των οποίων θα καταρτιστούν τα σχέδια διαχείρισης των 45 λεκανών και των 14 υδατικών διαμερισμάτων της Ελλάδος. Από τον περασμένο Οκτώβριο έχει ξεκινήσει ήδη η εκπόνηση της μελέτης για το υδατικό διαμέρισμα της Θεσσαλίας και το Σεπτέμβριο θα έχουν ετοιμαστεί τα προσχέδια των σχεδίων διαχείρισης. Ακόμη υπήρξε επέκταση του δικτύου παρακολούθησης, δημιουργώντας έτσι το εθνικό δίκτυο παρακολούθησης, στο οποίο συγκροτούνται 2000 σημεία δειγματοληψίας σε 1500 υδάτινα σώματα. Η παρακολούθηση της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων θα είναι συνεπώς, πιο λεπτομερής και με μεγαλύτερη ακρίβεια (ΥΠΕΚΑ, 2011).

Παράλληλα με τη θέσπιση του Ν. 3852/2010, ορίζονται όλες οι αρμοδιότητες των περιφερειών σχετικά με τα ύδατα, έτσι ώστε να συνεχιστεί η υλοποίηση των στρατηγικών στόχων για την προστασία των υδάτων (ΥΠΕΚΑ, 2011). Ακόμη το ΥΠΕΚΑ, το Σεπτέμβριο του 2010, καθόρισε 45 λεκάνες απορροής στον ελλαδικό χώρο, όπου οι δύο ορίστηκαν στην περιοχή της Θεσσαλίας και αναγράφονται στον παρακάτω πίνακα (ΦΕΚ 1383/2010).

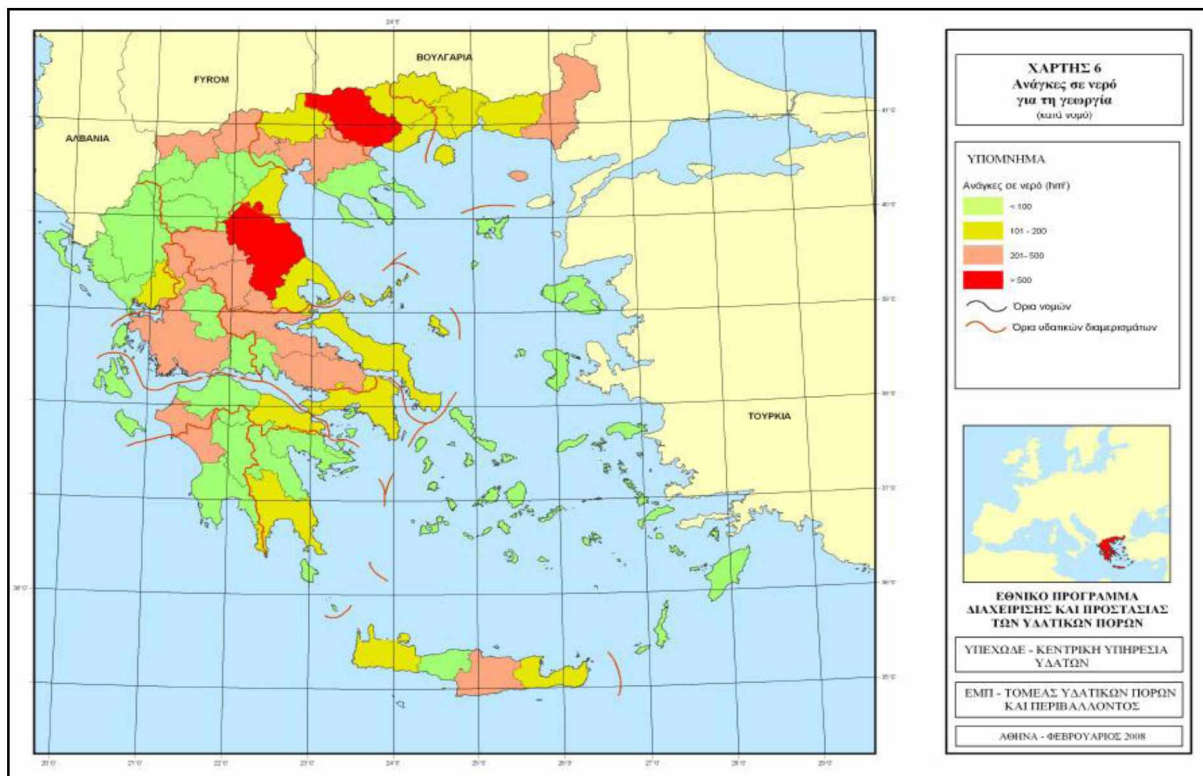
Πίνακας 1.20. Καθορισμός Λεκανών Απορροής στην περιφέρεια Θεσσαλίας

Υδατικό Διαμέρισμα	Λεκάνη Απορροής (κωδικός)	Ποσοστό έκτασης ανά περιφέρεια	Πρόταση για Αρμόδια Περιφέρεια
Θεσσαλία	Πηνειού (GR16)	Θεσσαλίας (89,96%) Στερεάς Ελλάδας (7,19%) Δυτικής Μακεδονίας (1,76%) Κεντρικής Μακεδονίας (1,04%) Ηπείρου (0,04%)	Θεσσαλίας
	Ρεμάτων Αλμυρού – Πηλίου (GR17)	Θεσσαλίας (99,96%) Στερεάς Ελλάδας (0,04%)	Θεσσαλίας

Πηγή: ΦΕΚ 1383/2010

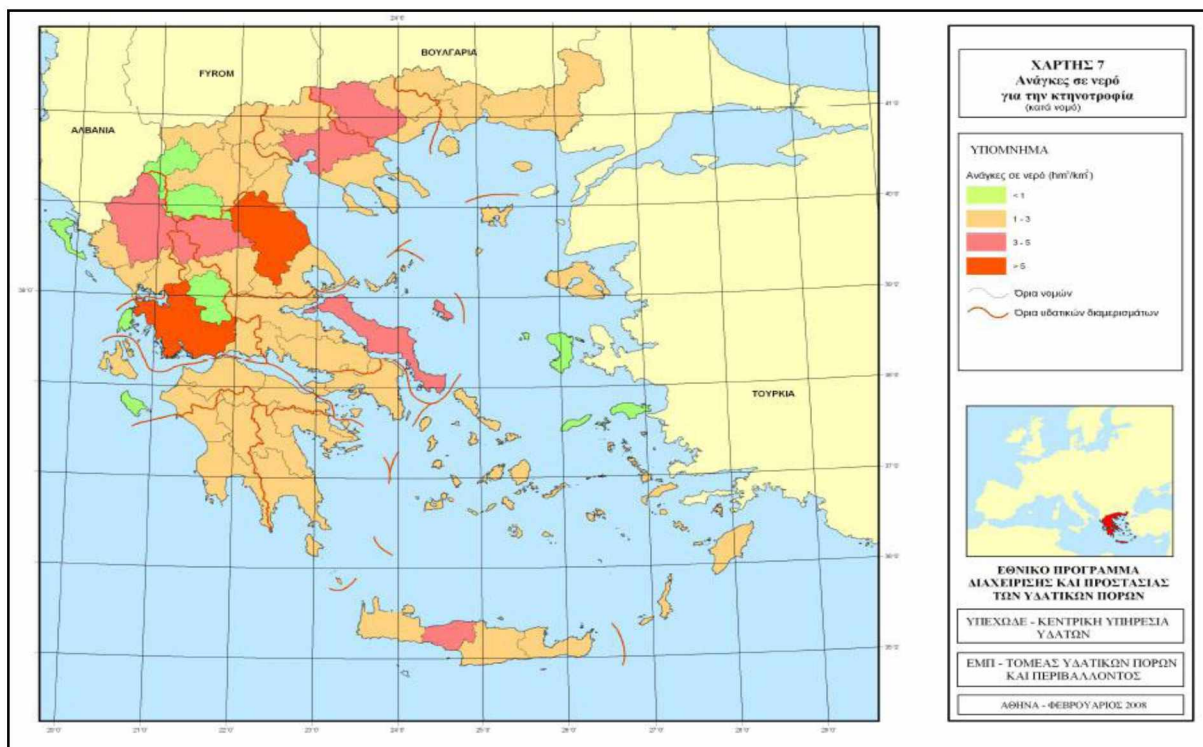
Αξίζει να σημειωθεί, ότι η Θεσσαλία περιλαμβάνει νομούς οι οποίοι χρειάζονται μεγάλες ποσότητες νερού για τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Παρατηρείται ότι ο νομός Λάρισας (απεικονίζεται με κόκκινο χρώμα στις παρακάτω εικόνες) βρίσκεται μεταξύ των δύο πρώτων σε όλη την Ελλάδα και ακολουθούν και οι υπόλοιποι νομοί της περιφέρειας. Ακολουθούν εικόνες, που απεικονίζουν τα στοιχεία για το έτος 2008 και δείχνουν την αναγκαιότητα των νομών σε νερό, όπου το κόκκινο χρώμα έχει την υψηλότερη τιμή και το ανοιχτό πράσινο τη χαμηλότερη.

Εικόνα 1.6. Ανάγκες σε νερό για τη γεωργία (ανά νομό για το έτος 2008)

Πηγή: ΥΠΕΚΑ (2011)

Εικόνα 1.7. Ανάγκες σε νερό για την κτηνοτροφία (ανά νομό για το έτος 2008)

Πηγή: ΥΠΕΚΑ (2011)

1.8.4. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Στην περιφέρεια Θεσσαλίας, σύμφωνα με στοιχεία του 2009 δεν υπάρχουν οικισμοί Α' προτεραιότητας, όπως ορίζονται για την επεξεργασία των λυμάτων και οι οικισμοί Β' προτεραιότητας είναι πέντε και εξυπηρετούνται από τις υπάρχουσες ΕΕΛ. Αναφέρεται ότι απαιτούνται και προβλέπονται να κατασκευαστούν δεκαεννέα ΕΕΛ (σε εννέα οικισμούς του νομού Λάρισας, σε τρεις οικισμούς του νομού Καρδίτσας, σε πέντε οικισμούς του νομού Μαγνησίας και σε δύο οικισμούς του νομού Τρικάλων). Επιπλέον σε έξι οικισμούς της περιφέρειας προτείνεται η δημιουργία δικτύου σύνδεσης με υφιστάμενες ΕΕΛ και δημιουργία δικτύου αποχέτευσης. Παράλληλα σε έξι ακόμη οικισμούς απαιτούνται έργα συμπλήρωσης του δικτύου αποχέτευσης (ΥΠΕΚΑ, 2011).

1.8.5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ

Στην περιφέρεια Θεσσαλίας σύμφωνα με την αναθεώρηση του περιφερειακού σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων, προστίθενται ένας ακόμη σταθμός μεταφόρτωσης απορριμμάτων (ΣΜΑ) και ένας ΧΥΤΑ, οπότε συνολικά προτείνεται η δημιουργία δέκα ΣΜΑ και οχτώ ΧΥΤΑ. Με στοιχεία που δίνονται από το ΥΠΕΚΑ μέχρι το Μάιο του 2009, οι ΧΥΤΑ που έχουν υλοποιηθεί και λειτουργούν στην περιφέρεια, είναι τέσσερις. Όσον αφορά τους ΧΑΔΑ στη Θεσσαλία, αυτοί μετρώνται σε τετρακόσιοι ογδόντα πέντε (ενεργοί και ανενεργοί) και για αυτούς προτείνεται η συνέχισης διαδικασία αποκατάστασης. Μέχρι το 2008, σύμφωνα με το ΥΠΕΧΩΔΕ, θα έπρεπε να είχε γίνει αποκατάσταση όλων των ΧΑΔΑ, κάτι το οποίο όμως δεν κατέστη εφικτό.

Πίνακας 1.21. Θέση ΧΥΤΑ ανά νομό

Περιφέρεια Θεσσαλίας		
Όνομα χώρου (ΧΥΤΑ)	Θέση εγκατάστασης	Επωνυμία φορέα λειτουργίας
Λάρισα	Νταουσλάρ, Δ.Δ. Παραποτάμου, Δήμος Μακρυχωρίου	Ενιαίος Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Λάρισας
Βόλου	Κάκκαβος, Δ.Δ. Διμηνίου, Δήμος Αισωνίας	Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Μαγνησίας
Αργαλαστής	Αργαλαστή	Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Μαγνησίας
Τρικάλων (Παλαιοσαμαρίνας)	Ημερόκλημα Παλαιοσαμαρίνας, Κοινότητα Παλαιοπύργου	ΠΑΔΥΘ Α.Ε.

Πηγή: ΥΠΕΚΑ (2011)

1.9. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Όσον αφορά την υγεία, η δευτεροβάθμια φροντίδα παρέχεται στη Θεσσαλία από 5 δημόσια νοσοκομεία (στη Λάρισα υπάρχει πανεπιστημιακό νοσοκομείο) τα οποία διαθέτουν συνολικά 3.957 κλίνες και 33 ιδιωτικές κλινικές, με 2.111 κλίνες αντίστοιχα. Στον πίνακα που ακολουθεί γίνεται αναφορά στις υποδομές υγείας της Θεσσαλίας και των τεσσάρων νομών της, καθώς και ο αριθμός των ιατρών ανά 1.000 κατοίκους.

Πίνακας 1.22. Υποδομές & υπηρεσίες υγείας για το 2008

Γεωγραφική Ενότητα	Δημόσια νοσοκομεία	Αριθμός κλινών σε δημόσια νοσοκομεία	Ιδιωτικές κλινικές	Αριθμός κλινών σε ιδιωτικές κλινικές	Αριθμός φαρμακείων (2006)	Αριθμός ιατρών ανά 1.000 κατοίκους
Θεσσαλία	5	3.957	33	2.111	725	
Λάρισα	2	1.962	14	1.059	277	5,8
Μαγνησία	1	1.033	10	645	199	4,2
Τρίκαλα	1	517	6	219	141	4
Καρδίτσα	1	445	3	188	108	3

Πηγή: www.economics.gr (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

1.10. ΧΩΡΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Οι διάφορες συνεργασίες που αναπτύσσονται από την περιφερειακή, αλλά και τις τοπικές οντότητες, παίζουν σημαντικό ρόλο στην αναπτυξιακή διαδικασία όλης της περιοχής. Στη Θεσσαλία, υλοποιείται ένας μεγάλος αριθμός προγραμμάτων συνεργασίας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

Πίνακας 1.23. Προγράμματα της περιφέρειας Θεσσαλίας

Πρόγραμμα πρωτοβουλία	Περιγραφή δράσης & στόχοι
Πρόγραμμα Διαύγεια	Συμμετέχουν και οι τέσσερις μεγάλοι δήμοι της Περιφέρειας (Λάρισας, Καρδίτσας, Βόλος, Τρικκαίων). Το πρόγραμμα αφορά στη δημοσιότητα της κυβερνητικής πολιτικής, καθώς και στη διαφάνεια της διοικητικής δραστηριότητας. Όστε οι φορείς που ασκούν εξουσία, να είναι πιο υπεύθυνοι και συνεπείς στη δουλειά τους.
LIFE+ 2007	Συμμετέχει ο δήμος Βόλου με το έργο CLIM – LOCAL 2020. Το έργο σχετίζεται με την προσπάθεια μείωσης της αέριας ρύπανσης, μέσω συγκεκριμένων διαδικασιών και συγχρηματοδοτείται από το συγκεκριμένο

	περιβαλλοντικό πρόγραμμα.
Εθνικά δίκτυα	Δίκτυο Ρομ (Πρόγραμμα για την πιο εύκολη ένταξη των τσιγγάνων στον Ελλαδικό Χώρο) – Γίνονται κινήσεις για τον σχεδιασμό του προγράμματος στην περιφέρεια
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΙΝΔΟΣ	Περιλαμβάνει τμήματα των νομών Τρικάλων και Καρδίτσας και ελάχιστη επιφάνεια του νομού Λάρισας. Το πρόγραμμα συμβάλλει στην ανάπτυξη του ορεινού όγκου.

Πηγή: Περιφέρεια Θεσσαλίας, Δήμος Βόλου, Δήμος Λαρισαίων, Δήμος Τρικκαίων, Πρόγραμμα Πίνδος (2011)

1.11. ΕΝΔΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

Όσον αφορά τα πληθυσμιακά στοιχεία που παρατίθενται στο ΠΕΠ για την περιφέρεια Θεσσαλίας και τους τέσσερις νομούς της, παρατηρείται ότι την τελευταία δεκαετία (2001 – 2010) σημειώνεται μια γενικότερη μείωση του πληθυσμού σε αντίθεση με την προηγούμενη δεκαετία (1999 – 2001) όπου υπήρξε αύξηση. Οι πληθυσμιακές μεταβολές είναι ιδιαίτερα σημαντικές γιατί συνδέονται άμεσα με τις δυνατότητες εισοδήματος και απασχόλησης της κάθε περιοχής και επιπλέον επηρεάζουν τις μελλοντικές αναπτυξιακές προοπτικές της κάθε μίας. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατηρείται η μικρή μείωση του πληθυσμού και η προσπάθεια ανατροπής της μείωσης αυτής κατά το έτος 2010. Το σημαντικότερο όμως που διακρίνεται από τον πίνακα 1.24. και αφορά τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες είναι ότι οι νομοί του ανατολικού τμήματος της περιφέρειας (Λάρισα και Μαγνησία) από το 1999 παρουσιάζουν μια γενικότερη ανοδική πληθυσμιακή πορεία ενώ οι νομοί του δυτικού τμήματος (Τρίκαλα και Καρδίτσα) μια σταδιακά καθοδική πορεία.

Πίνακας 1.24. Πληθυσμιακές εξελίξεις του μόνιμου πληθυσμού

Γεωγραφική Ενότητα	Πληθυσμός				Μεταβολή 2001 - 2010
	1991	2001	2009	2010	
Π. Θεσσαλίας	729.086	740.454	735.885	736.083	-0,01%
Ν. Λάρισας	271.486	282.156	286.505	287.444	0,02%
Ν. Μαγνησίας	195.972	205.032	203.945	203.989	-0,01%
Ν. Τρικάλων	138.288	132.862	130.112	129.772	-0,02%
Ν. Καρδίτσας	123.340	120.404	115.323	114.878	-0,05%

Πηγή: www.economics.gr (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Ο πίνακας 1.25 αναφέρεται στα ποσοστά του ΑΕΠ ανά τομέα παραγωγής και εκδηλώνει τη συμμετοχή των νομών της Θεσσαλίας σε καθένα από αυτούς. Στον πρωτογενή τομέα για το 2007 μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής καταλαμβάνει ο νομός

Λάρισα, ακολουθεί ο νομός Καρδίτσας ενώ ο νομός Μαγνησίας κατέχει μονάχα το ποσοστό της τάξεως του 4%. Ο νομός Μαγνησίας καταλαμβάνει και το 2007 μεγάλο ποσοστό στο δευτερογενή τομέα σε σύγκριση με την υπόλοιπη περιφέρεια, που βρίσκεται σχεδόν στα ίδια επίπεδα. Επιπλέον στον τριτογενή τομέα όλοι οι νομοί της Θεσσαλίας διαθέτουν μεγάλα ποσοστά με κυρίαρχο νομό τα Τρίκαλα.

Πίνακας 1.25. Ποσοστά του ΑΕΠ ανά τομέα παραγωγής για το 1999, το 2001 και το 2007

Γεωγραφική Ενότητα	Πρωτογενή τομέα			Δευτερογενή τομέα			Τριτογενή τομέα		
	1999	2001	2007	1999	2001	2007	1999	2001	2007
Ν. Λάρισα	23%	19%	14%	26%	21%	19%	51%	60%	67%
Ν. Μαγνησίας	12%	6%	4%	37%	36%	36%	51%	58%	60%
Ν. Τρικάλων	21%	15%	9%	20%	18%	20%	59%	67%	71%
Ν. Καρδίτσας	36%	24%	12%	15%	18%	19%	49%	58%	69%

Πηγή: www.economics.gr (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Πέρα από τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες υφίστανται και έντονες ενδονομαρχιακές ή άλλες γεωγραφικές ανισότητες, κυρίως λόγω της ύπαρξης σημαντικού ποσοστού ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT

2.1. ΚΑΤΑΤΑΞΗ - ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΕΝΩΝ

Σύμφωνα με την επανεξέταση της ανάλυσης, η οποία έγινε με τη χρήση πιο πρόσφατων στοιχείων, αναδείχθηκε ένας αριθμός ανισοτήτων, προβλημάτων και αναπτυξιακών κενών, που οδήγησαν στον επαναπροσδιορισμό της ιεράρχησης των αναγκών της περιφέρειας. Ο πίνακας που ακολουθεί, υπάρχει και στο ΠΕΠ 2007 – 2013, και δείχνει το βαθμό προτεραιότητας των αναγκών, οι οποίες βαθμολογούνται με τη χρήση τριών βαθμίδων, από το 1 ως το 3, με φθίνουσα βαρύτητα και όπου δεν υπάρχει τιμή, σημαίνει σχετική απουσία/περιορισμένη παρουσία της αντίστοιχης ανάγκης. Στον πίνακα 2.1 φαίνονται αρχικά οι τιμές ιεράρχησης που προέκυψαν κατά την αξιολόγηση και σε παρένθεση οι τιμές αξιολόγησης των αναγκών που αναγράφονται στο ΠΕΠ.

Πίνακας 2.1. Επαναπροσδιορισμός του βαθμού προτεραιότητας των αναγκών

	Ανάγκες	Θεσσαλία
ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕ Σ ΑΝΑΓΚΕΣ	Επιτάχυνση σύγκλισης και αντιμετώπιση ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.	1 / (1)
	Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης (στο πλαίσιο της ΣτΛ).	2 / (2)
	Βιωσιμότητα - αειφορία ανάπτυξης.	1 / (1)
Βελτίωση της ελκυστικότητας της περιφέρειας και των πόλεων	Βελτίωση υπερτοπικής προσβασιμότητας.	2 / (1)
	Βελτίωση ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας.	2 / (1)
	Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλους τους τομείς.	1 / (1)
	Προστασία - βιώσιμη αξιοποίηση φυσικού περιβάλλοντος και φυσικών πόρων.	1 / (1)
	Ολοκλήρωση των περιβαλλοντικών υποδομών.	1 / (1)
	Ενίσχυση υποδομών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης.	3 / (2)
	Προστασία και βιώσιμη αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.	2 / (2)
Ενίσχυση συμβολής ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα και αειφορία.	2 / (0)	
Αντιμετώπιση της δημογραφικής αδυναμίας.	2 / (1)	

Ενίσχυση καινοτομίας, επιχειρηματικότητας και οικονομίας γνώσης	Προώθηση της επιχειρηματικότητας - βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση.	1 / (1)
	Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας.	1 / (1)
	Δικτύωση των επιχειρήσεων, εξωστρέφεια, και συμπληρωματικότητα με τομείς υψηλών επιδόσεων.	2 / (3)
	Ψηφιακή σύγκλιση και διεύρυνση της χρήσης ΤΠΕ.	1 / (1)
	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ.	1 / (1)
	Στήριξη της ποιοτικής και εξωστρεφούς γεωργίας.	1 / (1)
	Ενίσχυση, διεύρυνση και αναβάθμιση του τουρισμού.	2 / (2)
	Αναβάθμιση της μεταποίησης προς κλάδους με μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία και με βελτίωση περιβαλλοντικών παραμέτρων της.	1 / (2)
Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας	Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο (εκπαίδευση, κατάρτιση).	1 / (1)
	Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων.	1 / (1)
	Διευκόλυνση πρόσβασης στην απασχόληση, γενικά και για ειδικές ομάδες (γυναίκες, νέοι, μακροχρόνια άνεργοι, εργαζόμενοι σε φθίνοντες κλάδους).	2 / (2)
	Δημιουργία ενός βιώσιμου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης.	1 / (1)
	Προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης.	2 / (3)
Προώθηση της ισότητας των φύλων.	1 / (1)	
Ενίσχυσης χωρικής διάστασης στρατηγικής, χωρικού σχεδιασμού και πολυκεντρικής προσέγγισης	Ενίσχυση της συνοχής - εσωτερικής ολοκλήρωσης της περιφέρειας, με παράλληλη διαφοροποίηση της στρατηγικής ανάλογα με τις ιδιομορφίες των νομών.	2 / (2)
	Ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου των μεγάλων αστικών κέντρων.	2 / (2)
	Ενίσχυση της δικτύωσης του οικιστικού δικτύου μεταξύ των κέντρων και μεταξύ κέντρων και υπαίθρου.	1 / (2)
	Βιώσιμη αστική ανάπτυξη.	1 / (1)
	Ανάπτυξη των ορεινών περιοχών.	1 / (1)
	Ανάπτυξη των νησιώτικων περιοχών.	2 / (2)
	Ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.	1 / (2)
Ενίσχυση του συντονισμού με το σχεδιασμό όμορων περιοχών (εκτός της περιφέρειας).	2 / (3)	
Βελτίωσης διακυβέρνησης, συμμετοχής όλων των φορέων, κλπ	Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και της αυτοδιοίκησης.	1 / (2)
	Ενίσχυση της συμμετοχής όλων των φορέων στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών (διακυβέρνηση).	2 / (3)
	Ευρωπαϊκή χωρική συνεργασία και μεταφορά τεχνογνωσίας.	2 / (3)
	Δια βίου εκπαίδευση στελεχών περιφ. διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης.	2 / (3)

Πηγή: ΠΕΠ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ήπειρος (2007-2013), επεξεργασία ομάδας μελέτης

- Όσον αφορά τις γενικές στρατηγικές ανάγκες, δεν παρατηρείται διαφορά στην ιεράρχηση των αναγκών που περιέχουν, με βάση την ενδιάμεση αξιολόγηση της ανάλυσης.

- Σχετικά με τις ανάγκες για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιφέρειας και των πόλεων και πιο συγκεκριμένα για τη βελτίωση της υπερτοπικής και ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας καθώς και την αντιμετώπιση της δημογραφικής αδυναμίας, υπήρξε αλλαγή της βαθμίδας προτεραιότητάς τους (από την 1 στη 2). Στην ενίσχυση των υποδομών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης παρατηρείται μείωση της σειράς προτεραιότητάς (από τη 2 στην 3), ενώ στην ενίσχυση συμβολής ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα και αειφορία, η οποία στο ΠΕΠ αναφερόταν ως περιορισμένη ανάγκη, προέκυψε σύμφωνα με τα νέα στοιχεία της ανάλυσης ότι μπορεί να αναδειχθεί σε ανάγκη δεύτερου επιπέδου.
- Στην ενίσχυση της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και της οικονομίας της γνώσης, η δικτύωση των επιχειρήσεων, η εξωστρέφεια, και η συμπληρωματικότητα με τομείς υψηλών επιδόσεων, καθώς και η αναβάθμιση της μεταποίησης προς κλάδους με μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία και με βελτίωση περιβαλλοντικών παραμέτρων της, αποτελούν μεγαλύτερης σημασίας ανάγκες, συγκριτικά με την ιεράρχηση που είχαν στο ΠΕΠ.
- Όσον αφορά στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας η προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης θεωρείται πιο σημαντική και αποκτά μεγαλύτερη προτεραιότητα.
- Στην ενίσχυση της χωρικής διάστασης της στρατηγικής, του χωρικού σχεδιασμού και της πολυκεντρικής προσέγγισης, οι ανάγκες που αφορούν την ενίσχυση της δικτύωσης του οικιστικού δικτύου μεταξύ των κέντρων και μεταξύ κέντρων και υπαίθρου, την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και την ενίσχυση του συντονισμού με το σχεδιασμό όμορων περιοχών (εκτός της περιφέρειας) θεωρούνται πιο σημαντικές σε σύγκριση με την ιεράρχηση του ΠΕΠ.
- Όσον αφορά τις ανάγκες που σχετίζονται με τη βελτίωση διακυβέρνησης, συμμετοχή όλων των φορέων, θεωρείται ότι σύμφωνα με το ΠΕΠ βρίσκονται σε χαμηλή προτεραιότητα και θα πρέπει να είναι υψηλότερης προτεραιότητας.

2.2. ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT

Η ανάλυση swot που ακολουθεί, αποτελεί την αποτίμηση της ανάλυσης που προηγήθηκε και δείχνει τα δυνατά και αδύνατα σημεία καθώς τις ευκαιρίες και απειλές για την περιφέρεια Θεσσαλίας. Η swot προέρχεται από το επιχειρησιακό πρόγραμμα Θεσσαλίας για την προγραμματική περίοδο 2007 -2013, σύμφωνα με το μεμονωμένο κείμενο που αναφέρεται στην περιφέρεια Θεσσαλίας και όχι από το ΠΕΠ που αναφέρεται στη χωρική ενότητα Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου. Οι αλλαγές που παρατηρήθηκαν σημειώνονται στους πίνακες με τους εξής τρόπους:

- Τα στοιχεία που δεν ανταποκρίνονται στα δεδομένα της ανάλυσης, διαγράφονται.
- Η προσθήκη νέων στοιχείων, φαίνεται με πράσινη (ανοιχτή) απόχρωση.
- Η μεταφορά στοιχείων από τη μία κατηγορία στην άλλη, φαίνεται με γκρι απόχρωση.

Πίνακας 2.2. Swot ανάλυση για τις υποδομές, τα δίκτυα και τις υπηρεσίες προσπελασιμότητας

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Κεντρική γεωγραφική θέση στον ελλαδικό χώρο • Σύνδεση με μεγάλα εθνικά (διευρωπαϊκά) δίκτυα μεταφορικών υποδομών (π.χ. ΠΑΘΕ, σιδηρόδρομος) • ~~Υπαρξη δυνατοτήτων για άμεσες διεθνείς συνδέσεις (π.χ. αεροδρόμια Ν. Αγχιάλου, Λάρισας και Σκιάθου, Λιμάνια περιοχής) και συνδυασμένες μεταφορές~~ • ~~Διανομαρχιακές σιδηροδρομικές και οδικές συνδέσεις~~ • ~~Ανάπτυξη δικτύου φυσικού αερίου~~ • Ικανοποιητικό δίκτυο ηλεκτροδότησης και τηλεπικοινωνιών 	<ul style="list-style-type: none"> • Περιορισμένη αξιοποίηση της δυνατότητας άμεσων διεθνών συνδέσεων (π.χ. αεροδρόμια, λιμάνια) και των συνδυασμένων μεταφορών • Μη ύπαρξη αποδοτικών άμεσων οδικών και σιδηροδρομικών συνδέσεων • ~~Η μη έγκαιρη ολοκλήρωση του ΠΑΘΕ και ειδικά τα προβλήματα που προκαλεί το πέταλο του Μαλιακού και τα Τέμπη~~ • Προβλήματα στα διανομαρχιακά και διαπεριφερειακά οδικά δίκτυα • Πολύ περιορισμένες ακτοπλοϊκές συνδέσεις (σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο) • Η περιορισμένη χρήση του φυσικού αερίου και η μη ολοκλήρωση του δικτύου σε ολόκληρη τη Θεσσαλία. • ~~Έλλειψη σύγχρονων εμπορευματικών κέντρων και διαμετακομιστικών υπηρεσιών~~ • ~~Οι χαμηλές ταχύτητες της σιδηροδρομικής σύνδεσης Βόλου - Λάρισας~~ • Προβλήματα προσπελασιμότητας ορεινών και νησιώτικων περιοχών
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Τα έργα εκσυγχρονισμού και «πολιτικοποίησης» των αεροδρομίων της Νέας Αγχιάλου και Λάρισας, του αεροδρομίου της Σκιάθου, καθώς και ο εκσυγχρονισμός του λιμανιού του Βόλου • ~~Η δημιουργία πολλών μικρών λιμανιών για προσέγγιση τουριστικών και αλιευτικών σκαφών~~ • ~~Η επέκταση του σιδηροδρόμου προς Ηγουμενίτσα, Κοζάνη~~ • ~~Η σύνδεση με Εγνατία και Ηγουμενίτσα (Ε 65)~~ • Η ολοκλήρωση του ΠΑΘΕ 	<ul style="list-style-type: none"> • Καθυστέρηση ή αναβολή στα έργα μεταφορικής υποδομής • Η μη βιώσιμη αξιοποίηση ορισμένων υποδομών (π.χ. αεροδρομίων, λιμανιών) και ο αυξημένος ανταγωνισμός στη χρήση υποδομών από άλλες περιοχές της χώρας ή της αλλοδαπής • Εθνικός και περιφερειακός ανταγωνισμός στην κατανομή των πόρων και στη χρήση των μεγάλων μεταφορικών υποδομών • ~~Ενδεχόμενα προβλήματα στην παροχή φυσικού αερίου από το εξωτερικό~~

<ul style="list-style-type: none"> • Η ολοκλήρωση σημαντικών οδικών αξόνων, η επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου και η δημιουργία πολλών μικρών λιμανιών • Η δυνατότητα απευθείας σύνδεση του λιμανιού του Βόλου με λιμάνια της Τουρκίας αλλά και της Μαύρης Θάλασσας και της Ανατολικής Μεσογείου • Η ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων και η διάδοση του διαδικτύου • Ανάπτυξη τεχνολογιών τηλεκπαίδευσης, τηλεργασίας, τηλεϊατρικής κλπ. 	
---	--

Πηγή: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (2007), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Πίνακας 2.3. Swot ανάλυση για την αιεφόρο ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Η ποικιλομορφία και σχετικά καλή κατάσταση του φυσικού και θαλάσσιου περιβάλλοντος και ειδικότερα στις θρεινές και νησιωτικές περιοχές • Ικανοποιητικό δομημένο περιβάλλον σε πολλές αγροτικές, ημιαστικές αλλά και αστικές περιοχές • Η ύπαρξη πολλών θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών (π.χ. ΦΥΣΗ 2000, Θαλάσσιο Πάρκο Αλόνησου, δάση ιδιαίτερου κάλλους, βιότοποι, τοπία κ.α.) • Η συνεχής επέκταση και βελτίωση περιβαλλοντικών υποδομών (π.χ. ΧΥΤΑ, βιολογικοί καθαρισμοί) • Σημαντικός αριθμός φορέων και ΜΚΟ για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος • Μη ύπαρξη σημαντικών ρυπογόνων βιομηχανιών (ειδικά στην δυτική Θεσσαλία) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ελλείψεις περιβαλλοντικών υποδομών σε ορισμένες αστικές αλλά και σε ευαίσθητες περιοχές (π.χ. παράκτιες, δασικές) στη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, καθώς και προβλήματα στην αποκατάσταση των ΧΑΔΑ και στη διαχείριση ειδικών αποβλήτων • Ρυπογόνος λειτουργία ορισμένων μεταποιητικών μονάδων και περιορισμένη εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από επιχειρήσεις • Περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις λόγω της εντατικής γεωργικής εκμετάλλευσης (π.χ. λιπάσματα, φυτοφάρμακα) • Αυξανόμενες πιέσεις της γης και στο φυσικό περιβάλλον λόγω της διεύδυσης του αστικού στον υπαίθρο χώρο, της άναρχης δόμησης και της άναρχης χωροθέτησης παραγωγικών εγκαταστάσεων, απειλές στα τοπία • Προβλήματα διαχείρισης του υδατικού δυναμικού της Περιφέρειας (π.χ. εξάντληση υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, ποιοτική υποβάθμιση

<ul style="list-style-type: none"> • Μεγάλο μέρος της βιομηχανίας χωροθετείται σε οργανωμένους υποδοχείς (περισσότερο στην ανατολική Θεσσαλία) • ~~Δυνατότητες ανάπτυξης φιλικότερων προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας (π.χ. φυσικό αέριο, αιολικό δυναμικό, υδροηλεκτρικό δυναμικό, βιο-αέριο, βιο-καύσιμα)~~ • Ικανοποιητικές κοινωνικές υποδομές και υποδομές πρόνοιας (π.χ. εκπαίδευση, υγεία) • Ικανοποιητικές υποδομές αναψυχής και ελεύθερου χρόνου • Ύπαρξη σημαντικών υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης (π.χ. Σχολεία, Γυμνάσια και Λύκεια, Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, ΙΕΚ, ΚΕΚ) • ~~Ύπαρξη Κέντρων υποστήριξης της απασχόλησης καθώς και η ύπαρξη του ΟΑΕΔ και άλλων δομών στήριξης της απασχόλησης~~ • ~~Σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας που στηρίζεται στη συνεταιριστική κουλτούρα της Θεσσαλίας~~ • Πλούσια πολιτιστική κληρονομιά καθώς και σημαντικές σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές • Ύπαρξη σημαντικών αθλητικών εγκαταστάσεων 	<p>υδάτων πεδινών και παράκτιων περιοχών, επιβάρυνση θαλάσσιων υδάτων από σκάφη, ελαιοτριβεία και αστικά λύματα και έλλειψη ισχυρών φορέων διαχείρισης)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προβλήματα στο αστικό περιβάλλον (ατμοσφαιρική και ηχητική ρύπανση, έλλειψη πρασίνου και επαρκούς ελεύθερου δημόσιου χώρου) και στο κυκλοφοριακό • ~~Μη ύπαρξη ολοκληρωμένου περιφερειακού σχεδίου για πρόληψη και αντιμετώπιση βιομηχανικών και φυσικών καταστροφών~~ • Σημαντικό ποσοστό διαρθρωτικής ανεργίας και ανεργίας των νέων και των γυναικών, συνεχής μείωση της βιομηχανικής απασχόλησης, χαμηλό ποσοστό ενεργού πληθυσμού – ~~ποσοστό ανεργίας μεγαλύτερο από τον μέσο εθνικό όρο~~ • ~~Περιορισμένη τομεακή και γεωγραφική κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού~~ • Μη πλήρης αξιοποίηση των δομών συνεχιζόμενης κατάρτισης και εκπαίδευσης, ελλιπής σύνδεση των προγραμμάτων με ανάγκες τοπικής οικονομίας • Τάση συγκέντρωσης της απασχόλησης του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα και της κωμοπόλεις της Περιφέρειας με παράλληλη γήρανση και μείωση του πληθυσμού των υπολοίπων περιοχών • ~~Ύπαρξη άτυπης εργασίας, της μερικής απασχόλησης και της ευκαιριακής αξιοποίησης των προγραμμάτων προώθησης της απασχόλησης~~ • Χαμηλό επίπεδο κατάρτισης του εργατικού δυναμικού στις νέες τεχνολογίες • Ύπαρξη φαινόμενων κοινωνικού αποκλεισμού ειδικών ομάδων (ΑΜΕΑ, Τσιγγάνοι κ.λπ.) • ~~Μη ύπαρξη τοπικού παρατηρητηρίου απασχόλησης και μελετών για αγορά εργασίας~~ • Η ελλιπής ανάδειξή της και μη οικονομική αξιοποίησή της πολιτιστικής κληρονομιάς
---	--

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • ~~Αξιοποίηση πόρων εθνικών και ΕΕ για δημιουργία και εκσυγχρονισμό περιβαλλοντικών υποδομών καθώς και εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από επιχειρήσεις~~ • Εξέλιξη της τεχνολογίας για αντιμετώπιση σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων • Λειτουργία περιφερειακού παρατηρητηρίου περιβάλλοντος • ~~Ανάπτυξη της έρευνας σε συνεργασία με Ιδρύματα (Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, ινστιτούτα) και ερευνητές της περιοχής και της τοπικής αυτοδιοίκησης, συνεργασία με ΜΚΟ~~ • Εφαρμογή του νέου χωροαειφορικού χωροταξικού σχεδιασμού σε επίπεδο Περιφέρειας, αλλά και εξειδίκευση αυτού σε επίπεδο ΟΤΑ • Εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας και πολιτικής καθώς και των νέων περιβαλλοντικών ρυθμίσεων της νέας ΚΑΠ • Μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων, των κατοίκων και μεγαλύτερη έμφαση στην περιβαλλοντική εκπαίδευση • ~~Εφαρμογή ΣΧΟΟΑΠ σε Καποδιστριακούς Δήμους και Τοπικής Ατζέντας 2004~~ • Μετατροπή των Καποδιστριακών δήμων σε Καλλικράτειους δήμους • ~~Η λειτουργία των διαχειριστικών αρχών περιοχών Δικτύου ΦΥΣΗ 2000 και θαλάσσιου πάρκου Αλόνησου~~ • Αποτελεσματική αξιοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης, εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, αλλά και ενεργητικής απασχόλησης, επιχειρηματικότητας και αυτό-απασχόλησης κ.α. • ~~Περαιτέρω ανάπτυξη δραστηριοτήτων έντασης εργασίας (π.χ. εκπαίδευση, τουρισμός, πολιτισμός, αναψυχή και εστίαση, υγεία, κοινωνική πρόνοια)~~ 	<ul style="list-style-type: none"> • Μη έγκαιρη εφαρμογή Κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας • Κίνδυνοι για το παράκτιο και θαλάσσιο περιβάλλον από τουριστική δραστηριότητα, από υπερ-αλίευση, από σκάφη, ελαιοτριβεία κ.α. • Κίνδυνοι καταστροφών λόγω δασικών πυρκαγιών, πλημμυρών και βιομηχανικών καταστροφών κ.α. • Καθυστερήσεις ή αναβολές στην εφαρμογή μιας της χωροαειφορικής χωροταξικής πολιτικής σε επίπεδο Περιφέρειας • Περαιτέρω συγκέντρωση τουριστικών δραστηριοτήτων σε κορεσμένες περιοχές • ~~Μη αποτελεσματική αξιοποίηση των διαφόρων προγραμμάτων για βελτίωση ανθρώπινου δυναμικού και για ενεργητική απασχόληση~~ • ~~Συνέχιση της απόκλισης μεταξύ ζήτησης και προσφοράς εργασίας σε τοπικό επίπεδο~~ • Μη αειφορική αξιοποίηση πολιτιστικής παράδοσης • Μη ύπαρξη ολοκληρωμένου περιφερειακού σχεδίου για πρόληψη και αντιμετώπιση βιομηχανικών και φυσικών καταστροφών

<ul style="list-style-type: none"> • Η αναπτυξιακή πολιτική και η τοπική ανάπτυξη θα προσφέρουν βιώσιμες θέσεις απασχόλησης • Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας • Αύξηση ζήτησης για πολιτιστικό τουρισμό • Δυνατότητες ανάπτυξης φιλικότερων προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας (π.χ. φυσικό αέριο, αιολικό δυναμικό, υδροηλεκτρικό δυναμικό, βιο-αέριο, βιο-καύσιμα) 	
--	--

Πηγή: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (2007), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Πίνακας 2.4. Swot ανάλυση για τη χωρική συνοχή και ανάπτυξη των ειδικών περιοχών

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • ~~Αυξημένη χωροταξική συνοχή της Περιφέρειας~~ • Ύπαρξη θεσμοθετημένου περιφερειακού χωροταξικού σχεδίου που δίνει κατευθύνσεις για τον υποκείμενο σχεδιασμό • Εγγύτητα των μεγάλων αστικών κέντρων (Λάρισας-Βόλου, Τρικάλων-Καρδίτσας, Τρικάλων-Λάρισας) αφήνει περιθώρια ανάπτυξης συμπληρωματικών δράσεων και οικονομιών κλίμακας (διπόλων) • ~~Σημαντικό δίκτυο αστικών κέντρων, με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης~~ • Νησιωτικές, παράκτιες και ορεινές περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης • Σημαντική εμπειρία με αναπτυξιακές παρεμβάσεις όπως ολοκληρωμένες αστικές, ΟΠΑΑΧ, Leader κ.α. • ~~Λειτουργία πολλών δομών υποστήριξης δημόσιας διοίκησης στο πεδίο της αναπτυξιακής πολιτικής (π.χ. αναπτυξιακές επιχειρήσεις, Δίκτυο Θεσσαλίας)~~ 	<ul style="list-style-type: none"> • Μη οργανωμένη αξιοποίηση της δημιουργίας διπόλων • Σημαντικές ενδο-περιφερειακές αναπτυξιακές ανισότητες (π.χ. μεταξύ ορεινών και πεδινών περιοχών, αστικών και αγροτικών) • ~~Προβλήματα αστικού διαχωρισμού~~ • Προβλήματα από την έλλειψη σχεδιασμού του αστικού χώρου (έλλειψη χώρων στάθμευσης, πρασίνου, ελεύθερων δημόσιων χώρων κ.λπ.) • Επιβάρυνση παράκτιων ζωνών με άναρχη, διάσπαρτη δόμηση και ορισμένων περιαστικών ζωνών με εκτός σχεδίου δόμηση / άναρχη αστική διάχυση • ~~Καταστροφή σημαντικού ποσοστού του κτιριακού αποθέματος παραδοσιακού χαρακτήρα και αυτού που δεν αντιστοιχεί στο μοντέλο της μεταπολεμικής πολυκατοικίας~~ • Ύπαρξη εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κελυφών σε αστικά κέντρα • Μεγάλος αριθμός μικρών οικισμών • Περιορισμός των αστικών αναπλάσεων στο φυσικό σχεδιασμό

<ul style="list-style-type: none"> • Σημαντική δραστηριότητα σε επίπεδα σχεδιασμού, προγραμματισμού και διαβούλευσης μεταξύ της περιφερειακής διοίκησης, τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώσεων παραγωγών, επαγγελματικών ενώσεων, ΜΚΟ, ΔΕΙ/ΤΕΙ κ.α. 	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη εξειδίκευσης του περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού σε νομαρχιακό επίπεδο και σε επίπεδο ΟΤΑ • Έλλειψη σχεδίων χρήσεων γης στο εξω-οικιστικό (εκτός σχεδίου) χώρο • Έλλειψη ρυθμιστικού σχεδιασμού σε επίπεδο ΠΣ Βόλου και Λάρισας (ή σε επίπεδο διπόλου Βόλου – Λάρισας) • Έλλειψη συστημάτων μητροπολιτικής διακυβέρνησης στα μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα καθώς και μεθόδων σύγχρονης τοπικής διακυβέρνησης • Ύπαρξη πολύ μεγάλου αριθμού οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού με αρνητικές συνέπειες στο σχεδιασμό έργων και στη στελέχωση με υπηρεσίες
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p>	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση σχετικών εθνικών και Κοινοτικών προγραμμάτων • Δυνατότητα αξιοποίησης ορισμένων ρυθμίσεων της νέας ΚΑΠ (π.χ. πολυλειτουργικότητα γεωργίας) στην κατεύθυνση της ανάπτυξης της υπαίθρου • Περαιτέρω ενίσχυση μεσαίων οικιστικών κέντρων (3^{οο} επιπέδου) δύναται να δημιουργήσει δυναμικά τοπικά κέντρα ανάπτυξης • Συντονισμός αναπτυξιακών πρωτοβουλιών μέσω του νέου Στρατηγικού Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης αλλά και άλλων θεσμών (π.χ. Αναπτυξιακών Επιχειρήσεων, Επιμελητηρίων) • Το νέο Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο καθώς και τα νέα ειδικά χωροταξικά σχέδια 	<ul style="list-style-type: none"> • Περαιτέρω ενίσχυση ενδο-περιφερειακών και ενδο-αστικών ανισοτήτων • Αδυναμία ανάπλασης – ανάδειξης οικιστικών συνόλων • Ενδεχόμενη αποτυχία προσαρμογής στα νέα δεδομένα της ΚΑΠ θα συνεπάγεται κινδύνους περιθωριοποίησης ή μαζικής εξόδου του αγροτικού πληθυσμού με αποτέλεσμα την οικιστική και κοινωνικοοικονομική πίεση στα αστικά κέντρα • Αύξηση οικιστικών πιέσεων σε περιαστικές και τουριστικές περιοχές • Συνέχιση της άναρχης αστικής ανάπτυξης • Απειλές από οικιστική διάχυση και άλλες παρεμβάσεις στα τοπία της περιοχής

Πίνακας 2.5. Swot ανάλυση για την ψηφιακή σύγκλιση, την επιχειρηματικότητα και την ανταγωνιστικότητα

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Ύπαρξη αξιόλογων αναπτυξιακών πόρων (π.χ. φυσικοί πόροι, γεωγραφική θέση, ανθρώπινοι πόροι, υποδομές, επιχειρηματικότητα, παράδοση, πολιτιστικοί πόροι, τουρισμός, Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, Λιμάνια, γεωργία κλπ.) • Κεντροβαρική γεωγραφική θέση ως προς τον ελληνικό χώρο και διέλευση βασικού αναπτυξιακού άξονα της χώρας (Αθήνα-Θεσσαλονίκη) • Θετικό πληθυσμιακό μέγεθος και ικανοποιητικό μορφωτικό επίπεδο ενισχύει τοπική ζήτηση και παραγωγή • Ύπαρξη σημαντικών παραγωγικών και ερευνητικών υποδομών (π.χ. ΒΙΠΕ, Τεχνολογικό Πάρκο, Πόλος Καινοτομίας, ΚΕΤΕΑΘ, Πανεπιστημιακά εργαστήρια και εργαστήρια ΤΕΙ, ΕΒΕΤΑΜ, ερευνητικά ινστιτούτα, υπό δημιουργία ΒΙΠΕ και ΒΙΟΠΑ) • Μεγάλος αριθμός βιομηχανιών επεξεργασίας αγροτικών πρώτων υλών, τροφίμων, ποτών καθώς και μεγάλων βιομηχανιών στην ανατολική Θεσσαλία • ~~Ύπαρξη επαρκούς επιστημονικού δυναμικού καθώς και εξειδικευμένου με σημαντική βιομηχανική και αγροτική παράδοση~~ • Ύπαρξη σημαντικών τουριστικών πόρων και υποδομών, δυνατότητα ανάπτυξης όλων των μορφών τουρισμού • ~~Παράδοση και ποικιλομορφία στην αγροτική παραγωγή, μεγάλος αριθμός προϊόντων, ύπαρξη ορεινής, ημιορεινής, πεδινής και παράκτιας γεωργίας, κτηνοτροφία, αλιεία~~ • ~~Μεγάλος αριθμός χρηστών κινητής τηλεφωνίας~~ 	<ul style="list-style-type: none"> • Σχετικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ, μέτριο επίπεδο ανάπτυξης σε σχέση με μέσο όρο της χώρας • Διαρθρωτικά προβλήματα στη γεωργία και στη μεταποίηση, προβλήματα στη ανάπτυξη και λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και έντονος προσανατολισμός της στην τοπική αγορά, ελλειπίες υπερτοπικές συνεργασίες, ευκαιριακές υπεργολαβίες • ~~Βραδύς ρυθμός εξέλιξης των ιδιωτικών επενδύσεων σε προϊόντα έντασης γνώσης και τεχνολογίας (νέα οικονομία), καθώς και περιορισμένες καινοτόμες επενδύσεις στη μεταποίηση, στον τουρισμό και στη γεωργία~~ • Συγκριτικά χαμηλοί δείκτες καινοτομίας, περιορισμένος βαθμός σύνδεσης έρευνας με παραγωγή • ~~Χαμηλός βαθμός σύνδεσης του τουριστικού κελώματος με το λοιπό τοπικό παραγωγικό σύστημα~~ • Διαρθρωτικές αδυναμίες στον τουριστικό κλάδο (π.χ. μικρές επιχειρήσεις, υψηλό κόστος και τιμές, μη αξιοποίηση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, έλλειψη συνεργασιών με σημαντικούς tour operators, εποχικότητα, μη εφαρμογή σχεδίων για ολοκληρωμένη αειφορική τουριστική ανάπτυξη • ~~Έλλειψεις υποστηρικτικών επιχειρηματικών υπηρεσιών (π.χ. συμβουλευτικών, χρηματοπιστωτικών, τεχνολογικών) και πολύ περιορισμένη ανάπτυξη καινοτομικών υπηρεσιών~~ • Περιορισμένη αξιοποίηση του ΕΠΑΝ (ειδικά προγραμμάτων Ε&Τ) • Περιορισμένη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων για διεθνοποίηση και αύξηση της εξωστρέφειας του τοπικού

	<p>παραγωγικού συστήματος</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σχετικά περιορισμένη πληθυσμιακή βάση περιφερειακής ενδοχώρας (σε σύγκριση με τη μέση Ευρωπαϊκή περιφέρεια) περιορίζει επενδύσεις με προσανατολισμό στην τοπική αγορά • Περιορισμένη διάδοση των υποδομών και τεχνολογιών ΤΠΕ • Έλλειψη πληροφορικής κουλτούρας σε όλο τον περιφερειακό ιστό • Ελλιπής στρατηγική στον τομέα ψηφιακής σύγκλισης, ιδιαίτερα σε θέματα υλοποίησης • Ανεπαρκής τεχνολογικά και μη αυτοσυντηρούμενη αγορά ΤΠΕ • Έλλειψη ψηφιακού περιεχομένου τοπικού ενδιαφέροντος
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Οι προοπτικές ανάπτυξης της συνολικής ελληνικής οικονομίας και της οικονομίας των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης • Οι θετικές επιδράσεις από το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων και τις λοιπές διαρθρωτικές αλλαγές • Η ανάπτυξη νέων μορφών ζήτησης προς τομείς προς γεωργίας (π.χ. πιστοποιημένα ποιοτικά αγροτικά προϊόντα, παραδοσιακά και καινοτομικά τρόφιμα), αλλά και του τουρισμού (π.χ. εναλλακτικές μορφές, βιωματικός τουρισμός, συνδυασμένος τουρισμός) • Η συνεχής τεχνολογική πρόοδος και η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας • Η διεύρυνση της ΕΕ προς νέες χώρες καθώς και προς νέες χώρες από την περιοχή των Βαλκανίων διευρύνει προς εξαγωγικές δυνατότητες καθώς και την δυνατότητα προσέλκυσης επισκεπτών • Η διεθνοποίηση της οικονομίας και το άνοιγμα νέων αγορών διεθνώς, καθώς και η συνεχής αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων και των επιχειρηματικών συνεργασιών 	<ul style="list-style-type: none"> • Ο ολοένα αυξανόμενος εξωτερικός εμπορικός και επενδυτικός ανταγωνισμός λόγω της διεύρυνσης προς ΕΕ, αλλά και της περαιτέρω διεθνοποίησης της οικονομίας σε συνδυασμό με την οριστική απώλεια των συγκριτικών πλεονεκτημάτων σε παραγωγές έντασης εργασίας • Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός στον τουρισμό τόσο από άλλες περιοχές της χώρας όσο και από το εξωτερικό • Αδυναμία ταχείας διαρθρωτικής προσαρμογής και βελτίωσης του μακροοικονομικού περιβάλλοντος θα είχε αρνητικό αντίκτυπο πρωτίστως στην ανάπτυξη προς περιφερειακής οικονομίας • Η περαιτέρω ενίσχυση της τάσης συγκέντρωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων προς τους δύο πόλους ανάπτυξης της χώρας (Πόλος Αττικής, Πόλος Θεσσαλονίκης) • Μη προσαρμογή της τοπικής γεωργίας στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνει η νέα ΚΑΠ και η διαφανόμενη περαιτέρω ελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου αγροτικών προϊόντων μετά το Γύρο της Ντόχα του ΠΟΕ, κίνδυνοι για χρηματοδότηση ΚΑΠ μετά το 2013

<ul style="list-style-type: none"> • ~~Η διαφαινόμενη τάση για δημιουργία ή εγκατάσταση μεγάλων επιχειρήσεων στη βιομηχανία, στο εμπόριο και στον τουρισμό~~ • ~~Η περαιτέρω ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, ερευνητικών και επιχειρηματικών υποδομών και η μεγαλύτερη αξιοποίηση αυτών από προς επιχειρήσεις της περιοχής~~ • ~~Δημιουργία δομών για την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, για τη δημιουργία τοπικού κεφαλαίου για την ισχυροποίηση των σχέσεων έρευνας και παραγωγής κ.α.~~ • Αξιοποίηση πολιτικών και προγραμμάτων για εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης (π.χ. Κοινωνία της Πληροφορίας) • Βελτίωση της εικόνας της περιοχής λόγω της διοργάνωσης μεγάλων γεγονότων (π.χ. Ολυμπιακών αγώνων) με σκοπό την προσέλκυση επενδύσεων και επισκεπτών (με προϋπόθεση την εφαρμογή σχεδίου αξιοποίησης) • Η νέα περιφερειακή αναπτυξιακή στρατηγική • Προγραμματισμένη ανάπτυξη σημαντικών υποδομών ευρυζωνικών δικτύων σε μεγάλους Δήμους της Θεσσαλίας • Η δημιουργία του Πόλου Καινοτομίας • Δικτύωση του συνόλου της Δημόσιας Διοίκησης (ΣΥΖΕΥΞΙΣ) 	<ul style="list-style-type: none"> • ~~δυναμία παρακολούθησης και αξιοποίησης της τεχνολογικής εξέλιξης και της ανάπτυξης της καινοτομίας~~ • Καθυστερήσεις ή αναβολές στη δημιουργία ολοκληρωμένου μεταφορικού συστήματος • ~~Μη έγκαιρη αντιμετώπιση του διαδεδομένου ψηφιακού και τεχνολογικού «αναλφαριθμητισμού»~~ • Αδυναμίες προσαρμογής επιχειρήσεων και εργαζομένων στις τεχνολογικές εξελίξεις • Καθυστέρηση στην υλοποίηση έργων ΚτΠ • Διατήρηση δαιδαλώδους θεσμικού – νομοθετικού πλαισίου και γραφειοκρατικών διαδικασιών • ~~Αδυναμία αγοράς πληροφοριακής να ανταποκριθεί σε σύνθετα πολύπλοκα έργα~~ • Ελλείψεις σε θέματα διαλειτουργικότητας κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση πληροφοριακών συστημάτων
--	--

Πηγή: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (2007), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Πίνακας 2.6. Swot ανάλυση για τη διαπεριφερειακή συνεργασία

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Η γεωγραφική θέση της Θεσσαλίας της επιτρέπει την ανάπτυξη άμεσων συνεργασιών με άλλες τέσσερεις όμορες περιφέρειες (Ηπείρου, Στερεάς Ελλάδος, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής 	<ul style="list-style-type: none"> • ~~Γεωγραφικά, τεχνικά και διοικητικά εμπόδια στην ανάπτυξη συνεργασιών με όμορους Νομούς άλλων περιφερειών~~ • Έλλειψη δομών διαχείρισης διαπεριφερειακών προγραμμάτων

<p>Μακεδονίας) για την ανάπτυξη κοινών δικτύων μεταφορών</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ύπαρξη κοινών διαπεριφερειακών πόρων (π.χ. ορεινών-δασικών, υδάτινων, προσταυόμενων περιοχών) εξωστρέφεια και δύνανται να ενταχθούν σε διαπεριφερειακά δίκτυα συνεργασίας • Οι υποδομές και οι δομές (π.χ. λιμάνια, αεροδρόμια, ΒΕΠΕ, ΑΕΙ/ΤΕΙ, ΤΠΘ, ΚΕΤΕΑΘ κ.α.) της Θεσσαλίας εμφανίζουν εξωστρέφεια και δύνανται να ενταχθούν σε διαπεριφερειακά δίκτυα συνεργασίας • Σημαντική εμπειρία Θεσσαλικών φορέων σε διαπεριφερειακά δίκτυα 	<ul style="list-style-type: none"> • ~~Μειωμένη συμμετοχή σε εξειδικευμένα Ευρωπαϊκά δίκτυα καθώς και σε δίκτυα της Ανατολικής Μεσογείου και των Βαλκανίων~~
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p>	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Η ύπαρξη Κοινοτικών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για ενίσχυση δικτύωσης και διακρατικής συνεργασίας και ο νέος στόχος της εδαφικής συνεργασίας της νέας προγραμματικής περιόδου 2007-2013 • Η ανάπτυξη συνεργασιών των περιφερειών Θεσσαλίας, Ηπείρου, Στερεάς Ελλάδος • Η συνεχής ανάπτυξη νέων αυτόνομων περιφερειακών και αστικών δικτύων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο 	<ul style="list-style-type: none"> • Καθυστερήσεις στην προώθηση διαπεριφερειακών δικτύων • Προβλήματα σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων • Η διάθεση περιορισμένων πόρων

Πηγή: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (2007), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Σύμφωνα με την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση, δεν διαπιστώθηκαν σημαντικές αλλαγές σχετικά με τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα, τις ευκαιρίες και τις απειλές της περιφέρειας κατά τα τελευταία τέσσερα χρόνια (2007-2011). Με τα στοιχεία που κατεγράφησαν στην ανάλυση, θεωρήθηκε προτιμότερο να διαγραφούν κάποιες αναφορές που υπήρχαν στην swot του ΠΕΠ, ώστε να αναδειχθούν τα σημαντικότερα στοιχεία που αφορούν την περιφέρεια. Επιπλέον προστέθηκαν κάποια ελάχιστα στοιχεία, λόγω του ότι δεν εντοπίζονται σπουδαίες αλλαγές, ενώ κάποια άλλα συνενώθηκαν προκειμένου να γίνει πιο περιεκτικό το περιεχόμενό της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΠ ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ

3.1. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΣΠΑ

Το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς 2007 – 2013 είναι ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης με απόλυτα σαφείς προτεραιότητες, στο κέντρο των οποίων βρίσκονται η εξωστρέφεια, η περιφερειακή ανάπτυξη, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η έμφαση στην εκπαίδευση και στους νέους, η ποιότητα, η τεχνολογία, η καινοτομία και ο σεβασμός στο περιβάλλον.

Με βάση τα παραπάνω, που αφορούν το ΕΣΠΑ, μέσω των πινάκων που ακολουθούν θα διαπιστωθεί κατά πόσο οι κατευθύνσεις του έχουν ενσωματωθεί στη στρατηγική του ΠΕΠ.

Πίνακας 3.1. Συνάφεια στρατηγικής του ΠΕΠ με αυτή του ΕΣΠΑ 2007 -2013

Στρατηγική του ΕΣΠΑ 2007-2013	Στρατηγικός στόχος του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2007-2013				
	Επιτάχυνση της πραγματικής σύγκλισης	Επιτάχυνση της χωρικής συνοχής	Επιτάχυνση της οικονομικής συνοχής	Επιτάχυνση της κοινωνικής συνοχής	Επιτάχυνση της αειφορίας
Διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων			x		
Διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης			x		
Αύξηση της παραγωγικότητας			x		
Τόνωση της απασχόλησης	x		x		
Επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης	x	x	x	x	x
Βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών, χωρίς αποκλεισμό				x	

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Πίνακας 3.2. Συνάφεια γενικών στόχων του ΠΕΠ με αυτούς του ΕΣΠΑ

Γενικοί στόχοι του ΕΣΠΑ	Γενικοί στόχοι του ΠΕΠ 2007-2013		
	Οικονομική σύγκλιση	Επιδίωξη βιωσιμότητας	Ενίσχυση της κοινωνικής και χωρικής συνοχής
Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας	x		
Κοινωνία της γνώσης & καινοτομίας	x		
Απασχόληση & κοινωνική συνοχή	x		x
Θεσμικό περιβάλλον		x	
Ελκυστικότητα της περιφέρειας ως τόπος επενδύσεων, εργασίας & διαβίωσης	x	x	x
ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ			
Βιώσιμη αστική ανάπτυξη	x	x	x
Ανάπτυξη των ορεινών περιοχών	x	x	x
Ανάπτυξη νησιωτικών περιοχών	x	x	x
Ανάπτυξη αγροτικών περιοχών	x	x	x
Διασυνοριακή, διακρατική, διαπεριφερειακή συνεργασία	x	x	x

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Γενικά η στρατηγική του ΕΣΠΑ ενσωματώνεται στο ΠΕΠ, κυρίως όσον αφορά την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και η ενσωμάτωση αυτή αναδεικνύεται καλύτερα στη συνάφεια των επιμέρους στόχων τους (βλ. πίνακα 3.2).

3.2. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2007-2013 ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ

Η Στρατηγική της Λισσαβόνας υιοθετήθηκε το 2000 από τους ευρωπαίους ηγέτες, ακολουθώντας την απελευθέρωση των αγορών και το άνοιγμα των συνόρων των ευρωπαϊκών κρατών. Δεν υιοθετήθηκε ως ένα στατικό κείμενο καταγραφής προθέσεων και στόχων, αλλά ως ένα ευρύ και πρόσφορο πεδίο ανταλλαγής προβληματισμών και εφαρμογής πολιτικής, μεταξύ και εντός των κρατών μελών. Αποτέλεσε δε ένα σημαντικό βήμα στην πορεία για την ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ενδυνάμωσή της και ως πολιτικής οντότητας.

Η ενδιάμεση επανεξέταση της διαδικασίας της Λισσαβόνας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Μάρτιο του 2005, προσέφερε μια ευκαιρία για να δοθούν λύσεις στα κύρια προβλήματα που αντιμετώπιζε η Ευρωπαϊκή Ένωση και να αποφασιστούν οι βασικοί τομείς δράσης.

Με την ενδιάμεση επανεξέταση της Στρατηγικής, αποσαφηνίστηκαν οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη και δόθηκαν οι γενικές κατευθύνσεις, προς τις οποίες θα έπρεπε να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους τα κράτη μέλη, μέχρι το τέλος της δεκαετίας (Ειδική Γραμματεία για την ανταγωνιστικότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης, 2005).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δεκέμβριο του 2007, για να συμπληρώσει τις ανεπάρκειες που υπήρξαν στα προηγούμενα κείμενα της Συνθήκης, πρότεινε ένα ΚΠΑ για την περίοδο 2008 - 2010, προσδιορίζοντας τα βασικά μέτρα κοινοτικού επιπέδου, με τρόπο παρόμοιο με τα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα των κρατών μελών. Το νέο ΚΠΑ βασίζεται στις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές και αφορά τους τέσσερις τομείς προτεραιότητας που καθορίστηκαν από το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2006. Αυτό το πρόγραμμα δίνει μεγαλύτερη έμφαση στις προτεραιότητες και περιλαμβάνει μόνο δέκα βασικούς στόχους, οι οποίοι μπορούν να υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της περιόδου 2008 - 2010 (<http://europedia.moussis.eu>, 19/9/2011).

Η στρατηγική της Λισσαβόνας που τέθηκε από την αρχή της σύνταξής της, στηρίχθηκε σε τρεις πυλώνες. Αυτοί είναι:

1. Ο οικονομικός πυλώνας, που πρέπει να προετοιμάσει τη μετάβαση προς μια ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης. Στον πυλώνα αυτό δίνεται έμφαση στην ανάγκη για συνεχή προσαρμογή στις εξελίξεις της κοινωνίας της πληροφορίας και στις προσπάθειες για συναίνεση στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης.
2. Ο κοινωνικός πυλώνας, που πρέπει να επιτρέψει τον εκσυγχρονισμό του κοινωνικού μοντέλου μέσω επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους και της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Τα κράτη μέλη καλούνται να επενδύσουν στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και να διεξαγάγουν ενεργό πολιτική απασχόλησης, προκειμένου να διευκολύνουν τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης.
3. Ο περιβαλλοντικός πυλώνας, ο οποίος προστέθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ τον Ιούνιο του 2001 και ο οποίος επικεντρώνεται στο γεγονός ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να διαχωρίζεται από τη χρήση των φυσικών πόρων.

(Ειδική γραμματεία για την ανταγωνιστικότητα, 2005)

Οι δέκα βασικοί στόχοι της Στρατηγικής της Λισσαβόνας για την περίοδο 2008-2010 είναι:

1. Μια ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα που θα συμβάλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος της έλλειψης δεξιοτήτων.
2. Μια κοινή μεταναστευτική πολιτική.
3. Μια νομοθετική πράξη για τις μικρές επιχειρήσεις, με στόχο την απελευθέρωση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων τους.
4. Ένα φιλόδοξο πρόγραμμα απλούστευσης με στόχο τη μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων στην ΕΕ κατά 25% έως το 2012.
5. Ενίσχυση της ενιαίας αγοράς με αύξηση του ανταγωνισμού στον τομέα των υπηρεσιών και επιπλέον μέτρα για την ολοκλήρωση της αγοράς χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.
6. Υλοποίηση της πέμπτης ελευθερίας (ελεύθερη κυκλοφορία της γνώσης) και δημιουργία ενός γνήσιου ευρωπαϊκού χώρου έρευνας.
7. Βελτίωση των βασικών όρων που διέπουν την καινοτομία.
8. Ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και θέσπιση δέσμης νομοθετικών μέτρων για την κλιματική αλλαγή.
9. Προώθηση μιας βιομηχανικής πολιτικής που να εστιάζεται σε βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση.
10. Διαπραγματεύσεις με τους βασικούς εμπορικούς εταίρους της ΕΕ, με στόχο τη δημιουργία νέων ευκαιριών για το διεθνές εμπόριο και τις διεθνείς επενδύσεις και τη δημιουργία ενός κοινού χώρου κανονιστικών διατάξεων και προτύπων.

(<http://europedia.moussis.eu>, 19/9/2011)

Με βάση τη Στρατηγική και τους στόχους της Λισσαβόνας που αναφέρθηκαν παραπάνω και με τους πίνακες που παρατίθενται στη συνέχεια, θα διαπιστωθεί η συνάφειά τους με την αντίστοιχη στρατηγική και στόχους του ΠΕΠ.

Πίνακας 3.3. Συνάφεια στρατηγικής του ΠΕΠ με αυτή της Λισσαβόνας

Στρατηγικός στόχος του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2007-2013	Στρατηγική της Λισσαβόνας		
	Οικονομικός πυλώνας	Κοινωνικός πυλώνας	Περιβαλλοντικός πυλώνας
Επιτάχυνση της πραγματικής σύγκλισης	x	x	
Επιτάχυνση της χωρικής συνοχής		x	
Επιτάχυνση της οικονομικής συνοχής	x		
Επιτάχυνση της κοινωνικής συνοχής		x	
Επιτάχυνση της αειφορίας			x

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Πίνακας 3.4. Συνάφεια γενικών στόχων του ΠΕΠ με αυτούς της Λισσαβόνας

Γενικοί στόχοι του ΠΕΠ 2007-2013	Γενικοί στόχοι της Λισσαβόνας									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Οικονομική σύγκλιση			x	x	x				x	x
Επιδίωξη βιωσιμότητας								x	x	
Ενίσχυση της κοινωνικής και χωρικής συνοχής	x	x		x		x	x			x

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Φαίνεται ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ της στρατηγικής του ΠΕΠ και της Λισσαβόνας, καθώς και των στόχων που ορίζονται μετέπειτα από τη συνθήκη με αυτούς του ΠΕΠ.

3.3. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ “ΕΥΡΩΠΗ 2020”

Το Μάρτιο του 2010, υπογράφηκε στις Βρυξέλλες μια νέα στρατηγική, μετά τη Στρατηγική της Λισσαβόνας, που ονομάστηκε “Ευρώπη 2020”. Μέσω αυτής η Ευρώπη προσπαθεί να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση και να βγει ισχυρότερη από αυτή, μέχρι το 2020. Σκοπός της νέας στρατηγικής είναι η οικοδόμηση ενός βιώσιμου μέλλοντος ώστε η Ευρώπη να ανακτήσει την πορεία της και να παραμείνει σε αυτή. Η στρατηγική αυτή αποδεικνύει ότι η Ευρώπη είναι ικανή να επιτύχει έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, να βρει τον τρόπο να δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης και να δώσει σαφή προσανατολισμό στις κοινωνίες μας.

Η “Ευρώπη 2020” προτάσσει τρεις αλληλοενισχυόμενες προτεραιότητες, που αποτελούν το όραμα της και είναι οι εξής:

- Η έξυπνη ανάπτυξη: ανάπτυξη μιας οικονομίας βασιζόμενης στη γνώση και την καινοτομία.
- Η διατηρήσιμη - βιώσιμη ανάπτυξη: προώθηση μιας πιο αποδοτικής στη χρήση πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας.
- Η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς: μια οικονομία με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Οι πρωταρχικοί – γενικοί στόχοι της στρατηγικής είναι:

- Το 75% του πληθυσμού μεταξύ 20-64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση.
- Το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται σε Ε&Α.
- Οι στόχοι του «20/20/20» ως προς το κλίμα/την ενέργεια πρέπει να έχουν επιτευχθεί (περιλαμβανομένης της αύξησης σε 30% του ποσοστού μείωσης των εκπομπών εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν).
- Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση πρέπει να είναι μικρότερο από 10% και τουλάχιστον 40% των νέων πρέπει να έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Ο αριθμός των ατόμων που κινδυνεύουν από φτώχεια πρέπει να μειωθεί κατά 20 εκατομμύρια (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010).

Με βάση τα παραπάνω, που αφορούν τη στρατηγική “Ευρώπη 2020”, και μέσω των πινάκων που ακολουθούν θα διαπιστωθεί κατά πόσο οι κατευθύνσεις της συσχετίζονται με τη στρατηγική του ΠΕΠ.

Πίνακας 3.5. Συνάφεια της στρατηγικής του ΠΕΠ με αυτή της “Ευρώπης 2020”

Στρατηγικός στόχος του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2007-2013	Στρατηγική για την Ευρώπη του 2020		
	Έξυπνη ανάπτυξη	Διατηρήσιμη – βιώσιμη ανάπτυξη	Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς
Επιτάχυνση της πραγματικής σύγκλισης	x		
Επιτάχυνση της χωρικής συνοχής			x
Επιτάχυνση της οικονομικής συνοχής	x		
Επιτάχυνση της κοινωνικής συνοχής			x

Επιτάχυνση της αειφορίας		x	
-----------------------------	--	---	--

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Πίνακας 3.6. Συνάφεια των γενικών στόχων του ΠΕΠ με αυτούς της “Ευρώπης 2020”

Γενικοί στόχοι του ΠΕΠ 2007- 2013	Γενικοί στόχοι της “Ευρώπης 2020”				
	Το 75% του πληθυσμού μεταξύ 20-64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση	Το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται σε E&A	Οι στόχοι του «20/20/20» ως προς το κλίμα/την ενέργεια πρέπει να έχουν επιτευχθεί	Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την σχολική εκπαίδευση πρέπει να είναι μικρότερο από 10% και τουλάχιστον 40% των νέων πρέπει να έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	Ο αριθμός των ατόμων που κινδυνεύουν από φτώχεια πρέπει να μειωθεί κατά 20 εκατομμύρια
Οικονομική σύγκλιση	x	x		x	x
Επιδίωξη βιωσιμότητας			x		
Ενίσχυση της κοινωνικής και χωρικής συνοχής	x			x	x

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Είναι εμφανές ότι οι κατευθύνσεις της στρατηγικής της “Ευρώπης 2020”, περιλαμβάνονται στο όραμα του ΠΕΠ, εφόσον οι στόχοι του ΠΕΠ διαθέτουν ένα γενικό πεδίο αναφοράς, αλλά σε επόμενο κεφάλαιο θα δούμε κατά πόσο έχει ενσωματωθεί αυτή η νέα στρατηγική.

3.4. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΠΕΠ ΜΕ ΤΙΣ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ “ΕΥΡΩΠΗΣ 2020”

Στη συγκεκριμένη ενότητα γίνεται συσχέτιση των Εμβληματικών Πρωτοβουλιών της αναπτυξιακή στρατηγική της “Ευρώπης 2020” με τους στόχους του ΠΕΠ. Ουσιαστικά οι Εμβληματικές Πρωτοβουλίες ενεργούν ως καταλύτες για να επιτευχθεί πρόοδος σε κάθε μία από τις τρεις βασικές προτεραιότητες της νέας στρατηγικής. Υπήρξε ανάγκη

προσδιορισμού αυτών γιατί οι στόχοι δεν όριζαν μεγάλο φάσμα δράσεων, έτσι οι Πρωτοβουλίες θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Οι Εμβληματικές Πρωτοβουλίες που ορίστηκαν είναι επτά και το περιεχόμενό τους, σύμφωνα με το κείμενο της “Ευρώπης 2020” αναλύεται συνοπτικά, ως εξής:

- «Ένωση καινοτομίας», για τη βελτίωση των συνθηκών - πλαίσιο και της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την έρευνα και καινοτομία ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι καινοτόμες ιδέες θα μπορέσουν να μετατραπούν σε προϊόντα και υπηρεσίες που θα δημιουργήσουν ανάπτυξη και θέσεις εργασίας.
- «Νεολαία σε κίνηση», για την ενίσχυση των επιδόσεων των εκπαιδευτικών συστημάτων και τη διευκόλυνση της εισόδου των νέων στην αγορά εργασίας.
- «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη», για την επίσπευση της ανάπτυξης των υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας και την άντληση οφελών από μια ψηφιακή ενιαία αγορά για νοικοκυριά και επιχειρήσεις.
- «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους», για την αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση των πόρων, τη στήριξη της μετάβασης σε οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, την αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τον εκσυγχρονισμό του τομέα των μεταφορών και την ενθάρρυνση της ενεργειακής αποδοτικότητας.
- «Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης», για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως για τις ΜΜΕ, και τη στήριξη της ανάπτυξης μιας ισχυρής και βιώσιμης βιομηχανικής βάσης, ικανής να ασκεί ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο.
- «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας», για τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και την παροχή δυνατοτήτων στους πολίτες μέσω της δια βίου ανάπτυξης δεξιοτήτων με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την καλύτερη αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων και μέσω της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού.
- «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας», για τη διασφάλιση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, ούτως ώστε να εξαπλωθούν ευρέως τα οφέλη της ανάπτυξης και της απασχόλησης και τα άτομα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού να αποκτήσουν τα μέσα αξιοπρεπούς διαβίωσης και να συμμετάσχουν ενεργά στην κοινωνία.

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010)

Συμπερασματικά οι Εμβληματικές Πρωτοβουλίες εξειδικεύουν τους στόχους της στρατηγικής και διαθέτουν ένα ευρύτερο φάσμα θεμάτων, που ανταποκρίνεται στις ανάγκες για να μπορέσει το κάθε κράτος – μέλος της ΕΕ να διαφύγει από την οικονομική κρίση. Οι παραπάνω Πρωτοβουλίες αφορούν την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας, καθώς και τη δυνατότητα ένταξης των καινοτόμων ιδεών στην αγορά, την ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας, την εύκολη πρόσβαση στο διαδίκτυο, τη

συνετή διαχείριση των πόρων και την πρόληψη της ρύπανσης του περιβάλλοντος, τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής και ισχυρής βιομηχανικής παρουσίας της ΕΕ παγκοσμίως, την εύρεση καινούριων δεξιοτήτων με στόχο την αύξηση των θέσεων εργασίας και τέλος την καταπολέμηση της φτώχειας με απώτερο στόχο τη συνοχή των κρατών – μελών.

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010)

Στη συνέχεια φαίνεται ο πίνακας, όπου γίνεται η συνάφεια των στοιχείων που αναφέρθηκαν.

Πίνακας 3.7. Συνάφεια των γενικών στόχων του ΠΕΠ με τις Εμβληματικές Πρωτοβουλίες της αναπτυξιακής στρατηγικής “Ευρώπη 2020”

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες που αναφέρονται στην “Ευρώπη 2020”	Γενικοί στόχοι του ΠΕΠ 2007-2013		
	Οικονομική σύγκλιση	Επιδίωξη βιωσιμότητας	Ενίσχυση της κοινωνικής και χωρικής συνοχής
«Ένωση Καινοτομίας»	x		
«Νεολαία σε κίνηση»	x		x
«Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη»	x		x
«Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους»	x	x	
«Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης»	x	x	
«Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας»	x		x
«Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας»	x		x

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Οι γενικοί στόχοι του ΠΕΠ, που τέθηκαν για την περίοδο 2007-2013, δε στοχεύουν άμεσα στη διαφυγή από την οικονομική κρίση, αφού ορίστηκαν πριν γίνουν εμφανείς οι συνέπειες της κρίσης. Έχουν πιο ευρύ περιεχόμενο και επικεντρώνονται στη γενικότερη ανάπτυξη της περιφέρειας, ενώ οι Εμβληματικές Πρωτοβουλίες εξειδικεύουν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων που προέρχονται από την οικονομική κρίση.

Πίνακας 3.8. Συνάφεια των ειδικών στόχων του ΠΕΠ με τις Εμβληματικές Πρωτοβουλίες της αναπτυξιακής στρατηγικής “Ευρώπη 2020”

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες που αναφέρονται στην “Ευρώπη 2020”	Ειδικόί στόχοι του ΠΕΠ 2007-2013									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
«Ένωση Καινοτομίας»			xx							
«Νεολαία σε κίνηση»							x			

«Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη»										xx
«Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους»					x	xx				
«Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης»	x	x						x		
«Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας»							x			
«Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας»							xx	xx	xx	

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

xx=άμεση σχέση

x=έμμεση σχέση

*1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Θεσσαλικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα ποιοτικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας, 2. Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας, 3. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας, των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, 4. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας ή/και αναβάθμισης υποδομών και δικτύων τοπικού και υπερτοπικού χαρακτήρα, 5. Βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη, 6. Προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, σύνδεση μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, 7. Βελτίωση απασχόλησης και ποιότητας ζωής, 8. Ενίσχυση της ενδο-περιφερειακής χωρικής και οικονομικής συνοχής, 9. Προώθηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας, 10. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης

Από τη συσχέτιση του πίνακα 3.7, επιβεβαιώνονται τα συμπεράσματα του πίνακα 3.6.

Οι ειδικοί στόχοι του ΠΕΠ ενισχύουν τα πλεονεκτήματα και τις δυνατότητες της περιφέρειας, ώστε να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της, ενώ οι Πρωτοβουλίες διαθέτουν πιο δραστικούς στόχους για να ανατραπεί η δυσχερής οικονομική κατάσταση που έχει προκύψει τα τελευταία χρόνια. Επομένως είναι εμφανές ότι υπάρχει άμεση συσχέτιση μεταξύ τους σε ελάχιστα σημεία. Οι Εμβληματικές Πρωτοβουλίες βοηθούν στον εμπλουτισμό και στην αναθεώρηση των στόχων του ΠΕΠ, ώστε η στρατηγική του, να γίνει πιο αποτελεσματική.

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της ανάλυσης που κατεγράφησαν κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης και τη συσχέτιση που έγινε παραπάνω, κάποιες από τις Εμβληματικές Πρωτοβουλίες, που προωθούνται από τη στρατηγική της “Ευρώπης 2020”, θα βοηθήσουν άμεσα στην τροποποίηση και την πορεία των στόχων του ΠΕΠ, ενώ κάποιες άλλες σε μικρότερο βαθμό, ώστε να επιτευχθεί η επιθυμητή ανάπτυξη της περιφέρειας. Με βάση τη μη ικανοποιητική κατάσταση που επικρατεί στη Θεσσαλία, όσον αφορά τον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, καθώς και του μικρού αριθμού των αιτήσεων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η «Ένωση Καινοτομίας» και η «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας», θα συμβάλλουν σημαντικά στη θετική εξέλιξη

του τομέα αυτού και θα δημιουργήσουν νέες δεξιότητες. Η ύπαρξη πολλών τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνητικών κέντρων, αποτελεί ένα ισχυρό πλεονέκτημα. Παρόλα αυτά τα ποσοστά ανεργίας των νέων, που ξεπερνούν τα αντίστοιχα της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναδεικνύουν, το πρόβλημα ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας. Είναι εμφανές, λοιπόν, ότι το πλεονέκτημα της εκπαίδευσης στην περιφέρεια δεν αξιοποιείται πλήρως. Επομένως οι πρωτοβουλίες της «Νεολαίας σε κίνηση» και της «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας», θα ενισχύσουν τη σύμπραξη αυτών των δύο στοιχείων, θα βελτιώσουν το επίπεδο απασχόλησης των νέων και θα αυξήσουν τις θέσεις εργασίας.

Επιπλέον η πρωτοβουλία που αναφέρεται στο «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη», θα συμβάλει σημαντικά στην αναθεώρηση των στόχων του ΠΕΠ, εφόσον η περιφέρεια υστερεί στην πρόσβαση και χρήση του διαδικτύου. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ανάλυσης, τα ποσοστά για τη μεταχείριση του διαδικτύου στα νοικοκυριά και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, κατατάσσουν τη Θεσσαλία στις τελευταίες θέσεις σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες της Ελλάδας. Στην περιφέρεια εντοπίζονται προβλήματα που σχετίζονται με την υπερεκμετάλλευση του εδάφους από τις γεωργικές δραστηριότητες, την εξάντληση των υδάτινων πόρων και την ύπαρξη μεγάλων συγκεντρώσεων αέριων ρύπων στις περιοχές που χωροθετούνται βιομηχανικές μονάδες. Έτσι η πρωτοβουλία «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους» θα συμβάλλει στην εξυγίανση αυτών των προβλημάτων.

Το ποσοστό συμμετοχής του δευτερογενούς τομέα στην οικονομία της περιφέρειας είναι σημαντικό και σε συνδυασμό με μια ήδη ανεπτυγμένη βιομηχανική πολιτική που υπάρχει (λόγω της συνεργασίας μεταξύ των δίπολων), η πρωτοβουλία «Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης», θα βελτιώσει την ενίσχυση της εξωστρέφειάς της τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε ευρωπαϊκό, στο οποίο και υστερεί. Τέλος η Θεσσαλία διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό δικτύων συνεργασίας με την Ευρώπη που βοηθούν στη χωρική και κοινωνική συνοχή, καθώς και ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης των κατοίκων, επομένως η «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας» μπορεί να συνδράμει στην καλή πορεία αυτών, στο μέλλον.

Συμπερασματικά το σύνολο όλων των Εμβληματικών Πρωτοβουλιών της “Ευρώπης 2020”, θα συμβάλλει στην εκ νέου διαμόρφωση των στόχων του ΠΕΠ, για τη διαφυγή τελικά από την οικονομική κρίση που υφίσταται παγκοσμίως.

3.5. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ “ΕΥΡΩΠΗ 2020”

Στα παραπάνω δύο υποκεφάλαια έχουν αναπτυχθεί οι στρατηγικές της Λισσαβόνας και της “Ευρώπης 2020”, καθώς και η συνάφειά τους με τη στρατηγική και τους στόχους του ΠΕΠ. Στη συγκεκριμένη ενότητα γίνεται σύγκριση και συσχέτιση των δύο στρατηγικών και εντοπίζονται τα σημεία που διαφοροποιείται η μία από την άλλη και η εξέλιξη ορισμένων από αυτών.

Πίνακας 3.9. Συνάφεια της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” με τη στρατηγική της Λισσαβόνας

Στρατηγική της Λισσαβόνας	Στρατηγική της “Ευρώπης 2020”		
	Έξυπνη ανάπτυξη	Διατηρήσιμη – βιώσιμη ανάπτυξη	Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς
Οικονομικός Πυλώνας	x	x	x
Κοινωνικός Πυλώνας	x		x
Περιβαλλοντικός Πυλώνας		x	

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Όσον αφορά τη στρατηγική και των δύο κειμένων, παρατηρείται άμεση συσχέτιση. Στη στρατηγική της “Ευρώπης 2020”, οι προτεραιότητες της στοχεύουν πρωτίστως στην οικονομική ανάπτυξη και συμπεριλαμβάνουν κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους. Από την άλλη η Στρατηγική της Λισσαβόνας, ορίζει τρεις πιο ξεκάθαρες βασικές προτεραιότητες, που αφορούν μεμονωμένα την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον.

Πίνακας 3.10. Συνάφεια στόχων της “Ευρώπης 2020” με αυτούς της Λισσαβόνας

Γενικοί στόχοι της “Ευρώπης 2020”	Γενικοί στόχοι της Λισσαβόνας									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Το 75% του πληθυσμού μεταξύ 20-64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση	x									x
Το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται σε Ε&Α	x				x	x	x			x
Οι στόχοι του «20/20/20» ως προς το κλίμα/την ενέργεια								x	x	

πρέπει να έχουν επιτευχθεί										
Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την σχολική εκπαίδευση πρέπει να είναι μικρότερο από 10% και τουλάχιστον 40% των νέων πρέπει να έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	x									
Ο αριθμός των ατόμων που κινδυνεύουν από φτώχεια πρέπει να μειωθεί κατά 20 εκατομμύρια										

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρείται μια σχετική συσχέτιση μεταξύ των στόχων των δύο στρατηγικών, αλλά δεν υπάρχει απόλυτη ταύτιση, εφόσον υπάρχουν στόχοι που δε συνδέονται μεταξύ τους. Οι στόχοι της Λισσαβόνας έχουν πιο ευρύ πεδίο εφαρμογής και στοχεύουν σε μια γενικότερη ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ οι στόχοι της “Ευρώπης 2020” έχουν πιο συγκεκριμένο περιεχόμενο και εξειδικεύουν στην αποφυγή των αποτελεσμάτων, που επιφέρει η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών.

3.6. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ “ΕΥΡΩΠΗ 2020”

Το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς για την περίοδο 2007 – 2013 όπως έχει ήδη αναφερθεί διαμορφώθηκε και ακολούθησε κατά τη σύνταξη του τη Στρατηγική της Λισαβόνας, που υιοθετήθηκε το 2000 από τους Ευρωπαίους ηγέτες. Σήμερα όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υιοθετήσει τη νέα στρατηγική “Ευρώπη 2020”, που όπως έχει αναλυθεί εκτενέστατα παραπάνω, διαθέτει μια τελείως διαφορετική προσέγγιση στην περιφερειακή ανάπτυξη. Ο πίνακας που ακολουθεί αναδεικνύει τους λόγους για τους οποίους το ΕΣΠΑ πρέπει να υποστεί αναθεώρηση.

Πίνακας 3.11. Συνάφεια γενικών στόχων του ΕΣΠΑ με αυτών της “Ευρώπη 2020”

Γενικοί στόχοι του ΕΣΠΑ	Γενικοί στόχοι της “Ευρώπης 2020”				
	Το 75% του πληθυσμού μεταξύ 20-64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση	Το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται σε Ε&Α	Οι στόχοι του «20/20/20» ως προς το κλίμα/την ενέργεια πρέπει να έχουν επιτευχθεί	Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την σχολική εκπαίδευση πρέπει να είναι μικρότερο από 10% και τουλάχιστον 40% των νέων πρέπει να έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	Ο αριθμός των ατόμων που κινδυνεύουν από φτώχεια πρέπει να μειωθεί κατά 20 εκατομμύρια
Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας	x	x			
Κοινωνία της γνώσης & καινοτομίας		x		x	
Απασχόληση & κοινωνική συνοχή	x				x
Θεσμικό περιβάλλον					
Ελκυστικότητα της περιφέρειας ως τόπος επενδύσεων, εργασίας & διαβίωσης	x	x			x
Χωρικές προτεραιότητες					
Βιώσιμη αστική ανάπτυξη					
Ανάπτυξη των ορεινών περιοχών					
Ανάπτυξη νησιωτικών περιοχών					
Ανάπτυξη αγροτικών περιοχών					
Διασυνοριακή, διακρατική, διαπεριφερειακή συνεργασία					

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

Από τον παραπάνω πίνακα είναι εύκολα αντιληπτό ότι οι γενικοί στόχοι του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 είναι πολύ πιο γενικοί από τους εξειδικευμένους στόχους της στρατηγικής “Ευρώπη 2020”, που απαιτεί η σημερινή οικονομική κατάσταση των ελληνικών περιφερειών. Το ΕΣΠΑ σχεδιάστηκε την περίοδο 2004 – 2006 για μια χώρα χωρίς ύφεση, κρίση χρέους, μνημόνιο, ανεργία κ.λ.π. και εφόσον έχει αλλάξει τόσο σοβαρά η αρχική οικονομική και κοινωνική βάση του σχεδιασμού, είναι απαραίτητη η αναθεώρηση των στόχων του. Η πρόταση αναθεώρησης του ΕΣΠΑ θα πρέπει λοιπόν να συμβαδίζει τόσο με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές οι οποίες στοχεύουν στην αντιμετώπιση της σημερινής οικονομικής κρίσης όσο και με τις αρχές και τις στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες ισχύουν με ή χωρίς τις σχετικές αναθεωρήσεις. Για παράδειγμα: (i) Η τήρηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας 2000 (με την προσθήκη του πυλώνα του Γκέτεμποργκ το 2001 και την αναθεώρηση του 2005), (ii) Η τήρηση της (μεταρρυθμιστικής) Συνθήκης της Λισαβόνας του 2009, (iii) Η τήρηση όλων των Κοινών Ευρωπαϊκών Πολιτικών και ιδιαίτερα της Πολιτικής Συνοχής (Περιφερειακή Πολιτική 2007-2013) και (iv) Η συμβατότητα των Ελληνικών προτάσεων αναθεώρησης του ΕΣΠΑ με την τήρηση των όρων του μνημονίου σε συνδυασμό με τις πολιτικές δημοσιονομικής εξυγίανσης και προώθησης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

3.7. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2007-2013 ΜΕ ΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΧΗ (2007-2013)

Σύμφωνα με την ανανεωμένη Στρατηγική της Λισσαβόνας οι κατευθυντήριες γραμμές των Κοινοτικών Στρατηγικών για τη Συνοχή αποτελούν μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη του κατάλληλου επιπέδου συγκέντρωσης σε βασικές προτεραιότητες σε κάθε κράτος μέλος και περιφέρεια, αλλά όχι και τη μοναδική προϋπόθεση. Οι κατευθυντήριες γραμμές είναι κυρίως ένα απλό πλαίσιο, που τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες χρησιμοποιούν προκειμένου να καταρτίσουν τα εθνικά και περιφερειακά τους προγράμματα και να εκτιμήσουν έτσι τη συνεισφορά τους στην πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης σχετικά με τη συνοχή, την ανάπτυξη και την απασχόληση (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2005) (<http://europa.eu, 5/9/2011>).

Ο επόμενος πίνακας ελέγχει τη συνάφεια των γενικών στόχων του προγράμματος με τις κατευθυντήριες γραμμές και τους επιμέρους τομείς τους.

Πίνακας 3.12. Συνάφεια των στόχων του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2007-2013 με αυτούς των Κοινοτικών Στρατηγικών Κατευθυντήριων γραμμών για τη συνοχή (2007-2013)

Γενικοί στόχοι του ΠΕΠ 2007-2013	Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή (2007-2013)											
	Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση.			Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη				Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας				
	*1.1.1.	1.1.2.	1.1.3.	1.2.1.	1.2.2.	1.2.3.	1.2.4.	1.3.1.	1.3.2.	1.3.3.	1.3.4.	1.3.5.
Οικονομική σύγκλιση	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Επιδίωξη βιωσιμότητας		x	x									
Ενίσχυση της κοινωνικής και χωρικής συνοχής	x					x		x	x		x	x

Πηγή: επεξεργασία ομάδας μελέτης

* Επιμέρους τομείς των ΚΣΚΓ: 1.1.1. Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών, 1.1.2. Ενίσχυση των συνεργειών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη, 1.1.3. Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη, 1.2.1. Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στην ΕΤΑ, 1.2.2. Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας, 1.2.3. Προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους, 1.2.4. Βελτίωση της πρόσβασης στην χρηματοδότηση, 1.3.1. Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, 1.3.2. Βελτίωση της προσβασιμότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας, 1.3.3. Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης, 1.3.4. Διοικητικές ικανότητες, 1.3.5. Προστασία της υγείας των εργαζομένων

Η στρατηγική του προγράμματος εμφανίζεται συνεπής προς τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας εφόσον όλοι οι γενικοί στόχοι του εξυπηρετούν μία οι περισσότερες ΚΣΚΓ. Παρατηρείται ότι ο στόχος οικονομική σύγκλιση του προγράμματος εμπεριέχει σχεδόν όλους τους επιμέρους τομείς των ΚΣΚΓ, αποδεικνύοντας ότι οι ΚΣΚΓ στοχεύουν κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη, μετέπειτα στην κοινωνική συνοχή και ελάχιστα στην ανάπτυξη της βιωσιμότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΟΡΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

4.1. ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΩΝ ΚΘΠ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (για την περίοδο 2007 - 2011)

Το υποκεφάλαιο αυτό έχει ως σκοπό την παρουσίαση της πορείας των κωδικών θεματικής προτεραιότητας ανά άξονα από τον Οκτώβριο του 2007 έως τον Ιούλιο του 2011. Ουσιαστικά γίνεται περιγραφή των αλλαγών στα ποσά χρηματοδότησης που δίνονται για την υλοποίηση των ΚΘΠ, που προέρχονται από την Κοινοτική χρηματοδότηση και την Εθνική συμμετοχή. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι κατά τη σύνταξη του ΠΕΠ, το 2007, η Κοινοτική χρηματοδότηση αποτελούσε το 70% της συνολικής, ενώ η εθνική συμμετοχή, το 30%. Στη συνέχεια της πορείας του ΠΕΠ, το 2011, αυτά τα ποσοστά άλλαξαν, αντίστοιχα σε 85% (Κοινοτική χρηματοδότηση) και 15% (εθνική συμμετοχή) και έτσι όσον αφορά τη χρηματοδότηση των αξόνων συνολικά, παρατηρείται μείωση της κοινοτικής χρηματοδότησης κατά 81.480.000,00 €, της εθνικής συμμετοχής κατά 45.727.478,79 € και της συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης κατά 127.207.478,79 €. Η αλλαγή αυτή έγινε προκειμένου να διευκολυνθεί η απορρόφηση των διαθέσιμων κονδυλίων και να ελαφρυνθεί ο εθνικός προϋπολογισμός.

Στους πίνακες που ακολουθούν, κάποιοι κωδικοί χρωματίζονται πράσινοι ή μωβ, κάτι που τους διαφοροποιεί από τους υπόλοιπους και τους προσδίδει επιπλέον αξία. Σύμφωνα με την 3^η Εγκύκλιο για την κατάρτιση των επιχειρησιακών προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, το μωβ χρώμα αφορά δράσεις που ταιριάζουν με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας, τόσο στο πλαίσιο του στόχου «σύγκλιση» όσο και του στόχου «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση». Εκτός από τους μωβ κωδικούς για το στόχο «σύγκλιση» και τις περιφέρειες phasing in συνυπολογίζονται και οι πράσινοι κωδικοί, που επίσης αντιστοιχούν σε δράσεις που σχετίζονται με την περιβαλλοντική διάσταση της στρατηγικής που προστέθηκε στο Γκέτεμποργκ, τον Ιούνιο του 2001 και αποτελεί έναν περιβαλλοντικό πυλώνα, ο οποίος επικεντρώνεται στο γεγονός ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να διαχωρίζεται από τη χρήση των φυσικών πόρων (Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης, κ.α., 2006).

Πίνακας 4.1. Πορεία συνολικής Δ.Δ. για τον ΑΠ1

ΑΠ1: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ								
			ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΕΠ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ) 2007			ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΕΠ (ΙΟΥΛΙΟΣ) 2011 ΜΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ 85%		
ΚΘΠ	Τίτλος ΚΘΠ	Διάσταση	Κοινοτική Χρηματοδότηση	Εθνική Συμμετοχή	Συνολική Δ.Δ.	Κοινοτική Χρηματοδότηση	Εθνική Συμμετοχή	Συνολική Δ.Δ.
16	Σιδηροδρομικό δίκτυο	Μεταφορές	8.750.000,00	2.162.006,00	10.912.006,00	8.750.000,00	1.544.117,65	10.294.117,65
17	Σιδηροδρομικό δίκτυο [διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)]	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
18	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
19	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός (ΔΕΔ-Μ)	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
20	Αυτοκινητόδρομοι	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
21	Αυτοκινητόδρομοι (ΔΕΔ-Μ)	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

22	Εθνικές Οδοί	Μεταφορές	60.515.000,00	14.952.429,00	75.467.429,00	60.515.000,00	10.679.117,63	71.194.117,00
23	Περιφερειακ ές/τοπικές οδοί	Μεταφορές	25.200.000,00	6.226.576,00	31.426.576,00	25.200.000,00	4.447.058,82	29.647.058,82
24	Ποδηλατόδρομοι	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25	Αστικές Μεταφορές	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
26	Πολύτροπες Μεταφορές	Μεταφορές	3.500.000,00	864.802,00	4.364.802,00	3.500.000,00	617.647,06	4.117.647,06
27	Πολύτροπες Μεταφορές (ΔΕΔ-Μ)	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
28	Ευφυή συστήματα μεταφορών	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
29	Αερολιμένες	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30	Λιμένες	Μεταφορές	735.000,00	181.608,00	916.608,00	735.000,00	129.705,88	864.705,88
31	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές (περιφερειακ ές και τοπικές)	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

32	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές (ΔΕΔ-Μ)	Μεταφορές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
81	Μηχανισμοί για τη βελτίωση των καλών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δημιουργία ετοιμότητας στην εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων	Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο	735.000,00	181.608,00	916.608,00	735.000,00	129.705,88	864.705,88
Συνολικό ποσό			99.435.000,00	24.569.029,00	124.004.029,00	99.435.000,00	17.547.352,92	116.982.352,92

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 “Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας στη Θεσσαλία”, έχει τρεις επιμέρους στόχους που τον εξειδικεύουν και συντελούν στη σύσταση των Θεματικών Προτεραιοτήτων. Αυτοί οι στόχοι αφορούν την υλοποίηση έργων μεταφορικών υποδομών διαπεριφερειακής και τοπικής κλίμακας, τη βελτίωση και διεύρυνση ορισμένων υπηρεσιών προσπελασιμότητας (όπως έργα τοπικής κλίμακας για υπηρεσίες σχεδιασμένων μεταφορών χερσαίων ή θαλάσσιων κ.λ.π.) και την ένταξη υποδομών προσπελασιμότητας σε διεθνή δίκτυα, διεθνείς συνεργασίες και προσαρμογή σε σχετικές ευρωπαϊκές πολιτικές (ΠΕΠ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου, 2007).

Ο ΑΠ1 περιλαμβάνει στο σύνολο του δέκα οχτώ ΚΘΠ, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 4.1., από τους οποίους χρηματοδοτούνται μόνο οι έξι, που αποτελούν το 1/3 αυτών. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση των έξι αυτών κωδικών διαπιστώνεται μείωση του ποσού της συνολικής δημόσιας δαπάνης κατά 7.021.676,08 €, από τον Οκτώβριο του 2007 μέχρι τον Ιούλιο του 2011. Η μεταβολή αυτή προήλθε από τη μείωση της εθνικής συμμετοχής (από 30% το 2007 σε 15% το 2011), ενώ η κοινοτική χρηματοδότηση παρέμεινε σταθερή. Στο συγκεκριμένο πίνακα υπάρχουν δέκα πράσινοι κωδικοί, από τους οποίους μόνο οι τρεις χρηματοδοτούνται. Αυτό δείχνει, ότι σύμφωνα με τα όσα αναφέρει η 3^η Εγκύκλιος, δε δίνεται η απαιτούμενη χρηματοδότηση σε όσους κωδικούς θα απαιτούσε η Στρατηγική της Λισσαβόνας για να υπάρχει μεγαλύτερη συνάφεια.

Πίνακας 4.2. Πορεία συνολικής Δ.Δ. για τον ΑΠ4

ΑΠ4: ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ								
			ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΕΠ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ) 2007			ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΕΠ (ΙΟΥΛΙΟΣ) 2011 ΜΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ 85%		
ΚΟΠ	Τίτλος ΚΟΠ	Διάσταση	Κοινοτική Χρηματοδότηση	Εθνική Συμμετοχή	Συνολική Δ.Δ.	Κοινοτική Χρηματοδότηση	Εθνική Συμμετοχή	Συνολική Δ.Δ.
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	38.500.000,00	9.512.824,00	48.012.824,00	33.210.000,00	5.860.588,23	39.070.588,23
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	5.600.000,00	1.383.683,00	6.983.683,00	17.000.000,00	3.000.000,00	20.000.000,00
46	Επεξεργασία ύδατος (λύματα)	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
47	Ποιότητα του αέρα	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
49	Περιορισμός των κλιματικών αλλαγών και προσαρμογή σε αυτές	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
50	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	1.750.000,00	432.401,00	2.182.401,00	0,00	0,00	0,00
51	Προώθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας (συμπεριλαμβάνοντας τις περιοχές Natura 2000)	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	14.000.000,00	3.459.209,00	17.459.209,00	3.000.000,00	529.411,76	3.529.411,76

52	Προαγωγή καθαρών αστικών μεταφορών	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβάνοντας την επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων)	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	17.220.000,00	4.254.827,00	21.474.827,00	23.860.000,00	4.210.588,23	28.070.588,23
54	Άλλα μέτρα για τη διατήρηση της κατάστασης περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων	Προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων	15.400.000,00	3.805.129,00	19.205.129,00	15.400.000,00	2.717.647,06	18.117.647,06

55	Προώθηση των φυσικών πόρων	Τουρισμός	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
56	Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς	Τουρισμός	1.400.000,00	345.921,00	1.745.921,00	600.000,00	105.882,35	705.882,35
57	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών	Τουρισμός	0,00	0,00	0,00	800.000,00	141.176,47	941.176,47
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	Πολιτισμός	10.080.000,00	2.490.630,00	12.570.630,00	10.080.000,00	1.778.823,53	11.858.823,53
59	Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής	Πολιτισμός	0,00	0,00	0,00	6.819.737,00	1.203.483,00	8.023.220,00
60	Άλλη συνδρομή στη βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών	Πολιτισμός	3.500.000,00	864.802,00	4.364.802,00	0,00	0,00	0,00

61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση	Αστική και αγροτική αναγέννηση	25.480.000,00	6.295.760,00	31.775.760,00	25.480.000,00	4.496.470,58	29.976.470,58
62	Ανάπτυξη συστημάτων και στρατηγικών διά βίου μάθησης στις επιχειρήσεις Παροχή κατάρτισης και υπηρεσιών στους εργαζομένους για τη βελτίωση της προσαρμοστικότητάς τους στις μεταβολές Προαγωγή της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας	Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των εταιρειών, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

63	Σχεδιασμός και διάδοση καινοτόμων και πιο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας	Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των εταιρειών, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για την απασχόληση, την κατάρτιση και τη στήριξη σε συνδυασμό με την αναδιάρθρωση κλάδων και επιχειρήσεων, και ανάπτυξη συστημάτων για την πρόβλεψη των	Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των εταιρειών, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	οικονομικών μεταβολών και των μελλοντικών απαιτήσεων όσον αφορά θέσεις απασχόλησης							
65	Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμικών δομών της αγοράς εργασίας	Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της βιωσιμότητας	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
66	Υλοποίηση ενεργών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας	Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της βιωσιμότητας	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

67	Μέτρα για την ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής του γηράσκοντος εργατικού δυναμικού και την παράταση του επαγγελματικού βίου	Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της βιωσιμότητας	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
68	Στήριξη της απασχόλησης και της σύσ Στήριξη της απασχόλησης και της σύστασης επιχειρήσεων επιχειρήσεων	Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της βιωσιμότητας	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

<p>Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την αύξηση της διαρκούς συμμετοχής και προόδου των γυναικών στην απασχόληση, ώστε να μειωθεί ο διαχωρισμός με βάση το φύλο στην αγορά εργασίας, και για την εναρμόνιση εργασίας και ιδιωτικής ζωής όπως οι διευκολύνσεις παροχής υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και φροντίδας εξαρτημένων προσώπων</p>	<p>Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της βιωσιμότητας</p>	<p>4.900.000,00</p>	<p>1.210.723,00</p>	<p>6.110.723,00</p>	<p>4.900.000,00</p>	<p>864.705,88</p>	<p>5.764.705,88</p>
--	--	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	-------------------	---------------------

70	Άλλη Ειδικές δράσεις για την αύξηση της συμμετοχής των μετακινούμενων εργαζομένων στην απασχόληση και, συνεπώς, για την ενίσχυση της κοινωνικής της ενσωμάτωσης	Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της βιωσιμότητας	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
71	Τρόποι για την ενσωμάτωση και την επανένταξη στην απασχόληση των μειονεκτούντων ατόμων Καταπολέμηση των διακρίσεων κατά την πρόσβαση και την πρόοδο στην αγορά εργασίας και προαγωγή της αποδοχής της πολυμορφίας στο χώρο εργασίας	Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της βιωσιμότητας	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

<p>Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης με σκοπό την ανάπτυξη της απασχολησιμότητας, τη βελτίωση της σχέσης της αρχικής και της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας και να προσαρμοστούν οι δεξιότητες του εκπαιδευμένου προσωπικού σε μία καινοτόμο αντίληψη και σε μία οικονομία βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης</p>	<p>Βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου</p>	<p>0,00</p>	<p>0,00</p>	<p>0,00</p>	<p>0,00</p>	<p>0,00</p>	<p>0,00</p>
--	--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

72

101

73	Μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση, μεταξύ άλλων με τη λήψη μέτρων για τη μείωση του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν το σχολείο σε μικρή ηλικία και του διαχωρισμού βάσει του φύλου, και αύξηση της πρόσβασης στα αντικείμενα και στην ποιότητα της υποχρεωτικής/ επαγγελματικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης	Βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
----	---	-----------------------------------	------	------	------	------	------	------

74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, ιδίως μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών και της εκπαίδευσης ερευνητών, και δραστηριότητες δικτύωσης μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων	Βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
75	Υποδομές στον τομέα της εκπαίδευσης	Επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές	51.800.000,00	12.799.072,00	64.599.072,00	51.800.000,00	9.141.176,46	60.941.176,46
76	Υποδομές στον τομέα της υγείας	Επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές	22.050.000,00	5.448.254,00	27.498.254,00	22.050.000,00	3.891.176,47	25.941.176,47

77	Υποδομές στον τομέα της φροντίδας παιδιών	Επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές	0,00	0,00	0,00	801.900,00	141.511,76	943.411,76
78	Υποδομές στον τομέα της στέγασης	Επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές	Επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές	15.750.000,00	3.891.610,00	19.641.610,00	11.628.363,00	2.052.064,06	13.680.427,06
80	Πρόωθηση συμπράξεων, συμφώνων και πρωτοβουλιών μέσω της δικτύωσης των ενδιαφερόμενων φορέων	Κινητοποίηση για μεταρρυθμίσεις στους τομείς της απασχόλησης και της ενσωμάτωσης	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

81	Μηχανισμοί για τη βελτίωση των ορθών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δημιουργία ικανότητας όσον αφορά την εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων	Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο	2.100.000,00	518.881,00	2.618.881,00	2.100.000,00	370.588,23	2.470.588,23
Συνολικό ποσό			229.530.000,00	56.713.726,00	286.243.726,00	229.530.000,00	40.505.294,07	270.035.294,07

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Ο Άξονας Προτεραιότητας 4 “Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στη Θεσσαλία”, στοχεύει στη προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου αστικού περιβάλλοντος και στη βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων, στη βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτισμού και στη σύνδεση του με τις τουριστικές διαδρομές και την οικονομία. Επιπλέον έχει ως σκοπό την ανάπτυξη των κοινωνικών υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και τη βελτίωση και ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και τη βελτίωση της απασχόλησης. Σε συνδυασμό με τα παραπάνω ως στόχοι αναφέρονται η βελτίωση της χωρικής συνοχής και της ισόρροπης ανάπτυξης της περιφέρειας μέσω της ενίσχυσης της ποιότητας ζωής ειδικών μειονεκτικών περιοχών και η βιώσιμη αστική ανάπτυξη και βιώσιμη αστική ανάπτυξη ειδικών περιοχών (αγροτικών, ορεινών, νησιωτικών – παράκτιων και τουριστικών περιοχών) (ΠΕΠ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου, 2007).

Όσον αφορά τη συνολική δημόσια δαπάνη στον ΑΠ4 παρατηρήθηκε μείωση στο σύνολο των τριάντα οχτώ ΚΘΠ (συνολικά μειώθηκε η χρηματοδότηση σε 13 και αυξήθηκε σε 5 ΚΘΠ), εξαιτίας πάλι της μείωσης της εθνικής συμμετοχής (από 30% το 2007 σε 15% το 2011), όπως και στον ΑΠ1. Σχετικά με την κοινοτική χρηματοδότηση, αυτή παρέμεινε σταθερή στο σύνολό της, από το 2007 έως το 2011, αλλά εντοπίστηκε μεταφορά χρηματικών ποσών μεταξύ των κωδικών. Από τους έξι κωδικούς που μειώθηκαν τα ποσά τους σε αυτό το διάστημα, οι δύο από αυτούς, ο κωδικός 50, για την αποκατάσταση των βιομηχανικών χώρων και της μολυσμένης γης και ο 60, για περαιτέρω συνδρομή στη βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών, το 2011 μηδενίστηκαν τα ποσά τους (σχετικά με την κοινοτική χρηματοδότηση). Από τους πέντε κωδικούς που τους δόθηκαν περισσότερα χρήματα, οι τρεις, που αφορούν την περαιτέρω συνδρομή για τη βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών (ΚΘΠ: 57), την ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής (ΚΘΠ:59) και τις υποδομές στον τομέα της φροντίδας παιδιών (ΚΘΠ: 77), απέκτησαν ποσά κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΠΕΠ, εφόσον αρχικά η χρηματοδότηση σε αυτούς ήταν μηδέν (σχετικά με την κοινοτική χρηματοδότηση). Η μεταφορά των ποσών έγινε μεταξύ των κωδικών που έχουν κοινή διάσταση. Όσον αφορά την εθνική συμμετοχή, η οποία είναι υπεύθυνη για το τελικό αποτέλεσμα της μείωσης της χρηματοδότησης του άξονα, φαίνεται ότι δεκατέσσερις ΚΘΠ υπέστησαν ελάττωση, ενώ μονάχα τέσσερις σημείωσαν άνοδο. Σε αυτόν τον άξονα οι μωβ κωδικοί αν και είναι πολλοί (14), μονάχα ένας από αυτούς χρηματοδοτείται, ενώ σύμφωνα με την 3^η Εγκύκλιο, θα έπρεπε να λάβουν ένα μεγάλο μέρος της

χρηματοδότησης του άξονα, γιατί είναι αυτοί που περιλαμβάνουν δράσεις που ταιριάζουν με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας.

Πίνακας 4.3. Πορεία συνολικής Δ.Δ. για τον ΑΠ7

ΑΠ7: ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ								
			ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΕΠ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ) 2007			ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΕΠ (ΙΟΥΛΙΟΣ) 2011 ΜΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ 85%		
ΚΘΠ	Τίτλος ΚΘΠ	Διάσταση	Κοινοτική Χρηματοδότηση	Εθνική Συμμετοχή	Συνολική Δ.Δ.	Κοινοτική Χρηματοδότηση	Εθνική Συμμετοχή	Συνολική Δ.Δ.
1	Δραστηριότητες (Ε&ΤΑ) σε ερευνητικά κέντρα	Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (Ε & ΤΑ), καινοτομία και επιχειρηματικότητα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2	Υποδομή (Ε&ΤΑ) (συμπεριλαμβανομένων των κτιρίων, των οργάνων και των δικτύων υπολογιστών μεγάλης ταχύτητας που συνδέουν ερευνητικά κέντρα)	Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (Ε & ΤΑ), καινοτομία και επιχειρηματικότητα	10.500.000,00	2.594.406,00	13.094.406,00	8.400.000,00	1.482.352,94	9.882.352,94

	και κέντρα ικανότητας όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες							
3	Μεταφορά τεχνολογίας και βελτίωση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), μεταξύ αυτών και άλλων επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, ιδρυμάτων μεταδευτεροβάθ μιας εκπαίδευσης κάθε τύπου, περιφερει ακών αρχών, ερευνητικών κέντρων και επιστημονικών και τεχνολογικών πόλων	Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (E & TA), καινοτομία και επιχειρηματι κότητα	3.990.000,00	985.874,00	4.975.874,00	0,00	0,00	0,00

	(επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, πόλοι τεχνολογίας κ.λ.π.)								
4	Συνδρομή προς την E&TA, ιδίως των ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες E&TA ερευνητικών κέντρων	Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (E & TA), καινοτομία και επιχειρηματικότητα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

5	Προηγμένες υπηρεσίες υποστήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων	Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (E & TA), καινοτομία και επιχειρηματικότητα	1.050.000,00	259.441,00	1.309.441,00	0,00	0,00	0,00
6	Συνδρομή προς τις ΜΜΕ για την προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών προϊόντων και διαδικασιών παραγωγής (εισαγωγή ουσιαστικού συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης, υιοθέτηση και χρήση τεχνολογιών για την πρόληψη της ρύπανσης, ενσωμάτωση καθαρών τεχνολογιών στις επιχειρήσεις)	Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (E & TA), καινοτομία και επιχειρηματικότητα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

7	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με την έρευνα και την καινοτομία (καινοτόμες τεχνολογίες, σύσταση νέων επιχειρήσεων από τα πανεπιστήμια, υφιστάμενα κέντρα και επιχειρήσεις E&TA κ.λπ.)	Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (E & TA), καινοτομία και επιχειρηματικότητα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (E & TA), καινοτομία και επιχειρηματικότητα	55.300.000,00	13.663.874,00	68.963.874,00	0,00	0,00	0,00

9	Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (E & TA), καινοτομία και επιχειρηματικότητα	1.750.000,00	432.401,00	2.182.401,00	0,00	0,00	0,00
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	Κοινωνία της πληροφορίας	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (πρόσβαση, ασφάλεια, διαλειτουργικότητα, πρόληψη κινδύνου, έρευνα, καινοτομία, ηλεκτρονικό περιεχόμενο κ.λπ.)	Κοινωνία της πληροφορίας	4.200.000,00	1.037.763,00	5.237.763,00	0,00	0,00	0,00
12	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας [ΤΠΕ-ΔΕΔ (διευρωπαϊκό δίκτυο)]	Κοινωνία της πληροφορίας	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική εκμάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση, κ.λ.π.)	Κοινωνία της πληροφορίας	1.400.000,00	345.921,00	1.745.921,00	0,00	0,00	0,00
14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λ.π.)	Κοινωνία της πληροφορίας	2.800.000,00	691.842,00	3.491.842,00	0,00	0,00	0,00

15	Άλλα μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις ΤΠΕ και την αποτελεσματική χρήση τους από τις ΜΜΕ	Κοινωνία της πληροφορίας	2.800.000,00	691.842,00	3.491.842,00	0,00	0,00	0,00
33	Ηλεκτρισμός	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
34	Ηλεκτρισμός (ΔΕΔ-Η)	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
35	Φυσικό αέριο	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
36	Φυσικό αέριο (ΔΕΔ-Η)	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
37	Προϊόντα πετρελαίου	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
38	Προϊόντα πετρελαίου (ΔΕΔ -Η)	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

39	Ανανεώσιμη ενέργεια: αιολική ενέργεια	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
40	Ανανεώσιμη ενέργεια: ηλιακή ενέργεια	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
41	Ανανεώσιμη ενέργεια: βιομάζα	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
42	Ανανεώσιμη ενέργεια: υδροηλεκτρική ή γεωθερμική και άλλες μορφές ενέργειας	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
43	Ενεργειακή απόδοση, συμπαραγωγή, διαχείριση ενέργειας	Ενέργεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

80	Προώθηση της ανάληψης δράσης για συνεργασίες, συνάψεις συμφωνιών και πρωτοβουλίες μέσω της δικτύωσης εθνικών, περιφερειακών και τοπικών παραγόντων	Κινητοποίηση για μεταρρυθμίσεις στους τομείς της απασχόλησης και της ενσωμάτωσης	2.100.000,00	518.881,00	2.618.881,00	0,00	0,00	0,00
Συνολικό ποσό			85.890.000,00	21.222.245,00	107.112.245,00	8.400.000,00	1.482.352,94	9.882.352,94

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Η ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της θεσσαλικής οικονομίας, της έρευνας, της τεχνολογίας, της καινοτομίας, της οικονομίας της γνώσης, της εξωστρέφειας και της διεθνούς δικτύωσης και συνεργασίας στον τομέα των επενδύσεων, των επιχειρηματικών συνεργασιών και της έρευνας και τέλος η ψηφιακή σύγκλιση αποτελούν στόχους του άξονα προτεραιότητας 7 “Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα στη Θεσσαλία” (ΠΕΠ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου, 2007).

Από τους συνολικά είκοσι επτά ΚΘΠ αυτού του άξονα, αρχικά προτάθηκε η χρηματοδότηση για δέκα από αυτούς, αλλά στο τέλος του 2011 μόνο ένας συγκεντρώνει το τελικό ποσό. Επομένως η συνολική δημόσια δαπάνη παρέμεινε 9.882.352,94 €, που σημαίνει ότι μειώθηκε κατά 97.229.892,06 €, όπου τμήμα του ποσού αυτού μπορεί να εκχωρήθηκε στο Υπουργείο Ανάπτυξης, για δαπάνες που σχετίζονται με επενδύσεις. Εντύπωση προκαλεί επίσης το γεγονός ότι παρά το μεγάλο αριθμό των ΚΘΠ με χρώμα (19 μωβ και 4 πράσινοι), που κανονικά θα έπρεπε να χρηματοδοτηθούν με μεγάλα ποσά, παρατηρείται ότι μόνο ένας μωβ ΚΘΠ, ο οποίος αναφέρεται στην υποδομή (E & TA) και τα κέντρα ικανότητας όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες, λαμβάνει όλη τη χρηματοδότηση.

Πίνακας 4.4. Πορεία συνολικής Δ.Δ. για τον ΑΠ10

ΑΠ10: ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ								
			ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΕΠ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ) 2007			ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΕΠ (ΙΟΥΛΙΟΣ) 2011 ΜΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ 85%		
ΚΘΠ	Τίτλος ΚΘΠ	Διάσταση	Κοινοτική Χρηματοδότηση	Εθνική Συμμετοχή	Συνολική Δ.Δ.	Κοινοτική Χρηματοδότηση	Εθνική Συμμετοχή	Συνολική Δ.Δ.
85	Προετοιμασία, εφαρμογή παρακολούθηση και επιθεώρηση	Τεχνική βοήθεια	5.345.000,00	2.290.714,00	7.635.714,00	2.798.800,00	493.905,88	3.292.705,88
86	Αξιολόγηση και Μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία	Τεχνική βοήθεια	2.800.000,00	1.200.000,00	4.000.000,00	1.356.200,00	239.329,41	1.595.529,41
Συνολικό ποσό			8.145.000,00	3.490.714,00	11.635.714,00	4.155.000,00	733.235,29	4.888.235,29

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Ο άξονας προτεραιότητας 10 “Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας” στοχεύει στην έγκαιρη προετοιμασία και εύρυθμη υλοποίηση του ΠΕΠ Θεσσαλίας (ΠΕΠ Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου, 2007). Σε αυτό τον άξονα περιλαμβάνονται οι κωδικοί για την προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και επιθεώρηση (ΚΘΠ: 85) και για την αξιολόγηση, μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία (ΚΘΠ: 86). Σε αυτόν τον άξονα χρηματοδοτούνται και οι δύο παραπάνω κωδικοί αν και παρατηρείται ελάττωση των χρηματοδοτήσεων (κοινοτικής και εθνικής) τους, της τάξεως των 2.404.470,59 €.

4.2. ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ & ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΤΟΥΣ ΑΝΑ ΚΘΠ & ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (έως τις 31/12/11)

Στο υποκεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται (βλ. πίνακα 4.5), οι προσκλήσεις, οι εντάξεις, οι συμβάσεις και οι πληρωμές για τους ΚΘΠ ανά άξονα προτεραιότητας σε επίπεδο συνολικής δημόσιας δαπάνης. Στους ΚΘΠ που αναφέρθηκαν στους πίνακες του προηγούμενου υποκεφαλαίου και για τους οποίους υπήρξε χρηματοδότηση, διαπιστώνεται από τον πίνακα 4.5 ότι σε ορισμένους δεν έχουν προκηρυχτεί ακόμη προσκλήσεις, με αποτέλεσμα μέρος της συνολικής χρηματοδότησης να παραμένει αναξιοποίητο. Στις δύο τελευταίες στήλες του πίνακα 4.5, αναγράφονται τα ποσοστά των συμβάσεων προς τις εντάξεις και των πληρωμών προς τις συμβάσεις μέχρι το τέλος του 2011. Αποτέλεσμα αυτών των υπολογισμών είναι να διαπιστωθούν πόσα χρήματα δεσμεύτηκαν για την έναρξη των έργων και πόσα πληρώθηκαν με την ολοκλήρωση ορισμένων από αυτών.

Πίνακας 4.5. Πορεία των προσκλήσεων, εντάξεων, συμβάσεων και πληρωμών ανά ΚΘΠ & ανά ΑΠ για τις 31/12/11

ΚΘΠ	Θεματική Προτεραιότητα	Προσκλήσεις (δημ. Δαπ.) ⁶	Εντάξεις (δημ. Δαπ.) ⁵	Συμβάσεις (δημ. Δαπ.) ⁴	Πληρωμές (δημ. Δαπ.) ³	{B}/ {A} *100	{C}/ {B} *100
ΑΠ1: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελάσιμότητας Θεσσαλίας							
16	Σιδηροδρομικό δίκτυο	3.000.000,00				0%	0%
22	Εθνικές Οδοί	123.815.000,00	183.435.104,24	101.993.257,92	22.253.911,40	56%	22%
23	Περιφερειακές/τοπικές οδοί	34.426.576,00	64.069.083,85	34.269.399,66	20.290.479,78	53%	59%
30	Λιμένες	916.608,45				0%	0%
ΑΠ4: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας							
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	4.606.524,19	8.689.455,60	3.456.979,79	3.396.962,42	40%	98%
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	21.660.000,00	17.563.219,45	7.817.435,79	1.900.275,89	45%	24%
53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβανοντας την επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων)	25.000.000,00	25.139.757,10	11.577.163,66	2.398.503,36	46%	21%
54	Άλλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων	12.810.000,00	17.943.647,00	8.965.162,78	3.408.744,80	50%	38%

³. Πρόκειται για τα ποσά που έχουν πληρωθεί μέχρι τώρα (ενδεχομένως να συμπεριλαμβάνονται προπληρωμές)

⁴. Πρόκειται για τα ποσά των έργων που υπογράφουν σύμβαση προς χρηματοδότηση για την έναρξη υλοποίησής τους

⁵. Πρόκειται για τα ποσά των έργων που εγκρίνονται προς χρηματοδότηση

⁶. Πρόκειται για το ποσό που ο κάθε φορέας καλεί τους ενδιαφερόμενους ώστε να καταθέσουν προτάσεις έργων

56	Προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς	748.222,97	1.054.890,00	0,00		0%	0%
57	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών	1.000.000,00				0%	0%
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	23.630.000,00	12.711.245,00	10.425.847,72	1.839.347,18	82%	18%
59	Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής	2.500.000,00	3.122.470,00	1.015.422,60	61.784,88	33%	6%
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση	20.000.000,00	20.000.000,00	20.000.000,00	20.000.000,00	100%	100%
69	Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την αύξηση της διαρκούς συμμετοχής και προόδου των γυναικών στην απασχόληση, ώστε να μειωθεί ο διαχωρισμός με βάση το φύλο στην αγορά εργασίας, και για την εναρμόνιση εργασίας και ιδιωτικής ζωής, όπως π.χ. με την ευχερέστερη πρόσβαση στη φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων προσώπων	14.760.000,00	14.760.000,00	5.066.242,50	4.145.347,02	34%	82%

75	Υποδομές στον τομέα της εκπαίδευσης	73.640.384,00	74.281.088,75	36.756.003,98	19.701.627,66	49%	54%
76	Υποδομές στον τομέα της υγείας	33.735.000,00	17.280.715,04	4.359.591,28	4.068.080,92	25%	93%
77	Υποδομές στον τομέα της φροντίδας παιδιών	1.000.000,00	1.182.415,79	1.097.579,52	337.000,00	93%	31%
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές	10.000.000,00	2.300.000,00	0,00		0%	0%
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση	10.000.000,00				0%	0%
ΑΠ7: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας							
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	10.113.938,06	8.609.644,92	8.609.644,92	3.838.932,52	100%	45%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	9.402.929,60	7.686.534,38	7.686.534,38	4.862.222,70	100%	63%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	4.103.410,32	3.673.238,39	3.673.238,39	2.625.393,26	100%	71%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	3.995.363,57	3.652.859,57	3.652.859,57	2.407.388,66	100%	66%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	1.216.210,17	1.678.198,04	1.678.198,04	672.039,01	100%	40%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	3.621.044,39	3.370.722,16	3.370.722,16	1.325.294,11	100%	39%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	1.554.714,54	1.409.991,79	1.409.991,79	1.030.574,18	100%	73%

08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	4.327.523,51	3.533.695,62	3.533.695,62	1.788.079,71	100%	51%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	16.493.348,90	13.981.247,78	13.981.247,78	8.202.616,74	100%	59%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	763.505,68	792.373,50	792.373,50	332.898,92	100%	42%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	2.005.774,91	1.585.431,05	1.585.431,05	1.412.567,03	100%	89%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	6.892.432,73	6.187.160,03	6.187.160,03	3.293.282,67	100%	53%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	566.095,60	504.893,62	504.893,62	172.010,79	100%	34%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	2.605.401,41	2.957.615,42	2.957.615,42	1.629.918,15	100%	55%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	17.165.522,03	16.273.144,43	16.273.144,43	8.172.385,19	100%	50%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	13.585.598,73	13.227.031,54	13.227.031,54	7.415.971,58	100%	56%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	9.000.000,00	11.852.108,51	11.852.108,51	9.163.508,51	100%	77%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	12.000.000,00	23.037.372,66	23.037.372,66	16.342.860,00	100%	71%
ΑΠ10: Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας							
85	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	2.721.400,00	2.078.188,25	1.507.845,39	1.239.599,01	73%	82%
86	Αξιολόγηση και μελέτες· ενημέρωση και επικοινωνία	520.000,00	420.000,00	344.000,00	139.122,01	82%	40%

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

Πίνακας 4.6. Επίπεδο έναρξης και ολοκλήρωσης των ΚΘΠ του ΑΠ1

ΑΠ1: Υποδομές & υπηρεσίες προσπελασιμότητας στη Θεσσαλία				
Άξονας Κωδικός	ΚΘΠ	Θεματική Προτεραιότητα	Επίπεδο υπογραφής συμβάσεων & έναρξης υλοποίησης των ΚΘΠ (συμβάσεις/εντάξεις)	Επίπεδο πληρωμών & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ (πληρωμές/συμβάσεις)
01	16	Σιδηροδρομικό δίκτυο	+	-
01	22	Εθνικές οδοί	++	+
01	23	Περιφερειακές/τοπικές οδοί	++	++
01	30	Λιμένες	+	-

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

+ = μη ικανοποιητικό επίπεδο
++ = σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο
+++ = αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο

Στον ΑΠ1, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 4.1, που αφορούσαν τον Ιούλιο του 2011, οι έξι από τους δεκαοχτώ κωδικούς λαμβάνουν συνολική δημόσια δαπάνη, ενώ με τα στοιχεία το Δεκεμβρίου του 2011 διαπιστώνεται ότι γίνονται προσκλήσεις για μόνο τέσσερις από αυτούς. Από τους τέσσερις ΚΘΠ μόνο οι δύο, που αφορούν εθνικές οδούς (ΚΘΠ: 22) και περιφερειακές/ τοπικές οδούς (ΚΘΠ: 23), έχουν υπογράψει συμβάσεις για την έναρξη υλοποίησής τους. Επομένως, όπως φαίνεται και στον πίνακα 4.6, μόνο ο ένας βρίσκεται σε σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο ολοκλήρωσης. Στον ΑΠ1 θα πρέπει να ξεκινήσει λοιπόν, άμεσα η υπογραφή συμβάσεων για νέα έργα στους υπόλοιπους ΚΘΠ, για να αξιοποιήσουν και τους πόρους που έχουν δοθεί.

Πίνακας 4.7. Επίπεδο έναρξης & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ του ΑΠ4

ΑΠ4: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στη Θεσσαλία				
Άξονας Κωδικός	ΚΘΠ	Θεματική Προτεραιότητα	Επίπεδο υπογραφής συμβάσεων & έναρξης υλοποίησης των ΚΘΠ (συμβάσεις/εντάξεις)	Επίπεδο πληρωμών & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ (πληρωμές/συμβάσεις)
04	44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	++	+++
04	45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	++	+

04	53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης και εφαρμογής σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και τη διαχείριση των φυσικών και των τεχνολογικών κινδύνων)	++	+
04	54	Άλλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων	++	+
04	56	Προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς	+	-
04	57	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών	+	-
04	58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	+++	+
04	59	Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής	+	+
04	61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση	+++	+++
04	69	Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την αύξηση της διαρκούς συμμετοχής και προόδου των γυναικών στην απασχόληση, ώστε να μειωθεί ο διαχωρισμός με βάση το φύλο στην αγορά εργασίας, και για την εναρμόνιση εργασίας και ιδιωτικής ζωής, όπως π.χ. με την ευχερέστερη	+	+++

		πρόσβαση στη φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων προσώπων		
04	75	Υποδομές στον τομέα της εκπαίδευσης	++	++
04	76	Υποδομές στον τομέα της υγείας	+	+++
04	77	Υποδομές στον τομέα της φροντίδας παιδιών	+++	+
04	79	Άλλες κοινωνικές υποδομές	+	-
04	61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση	+	-

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

+ = μη ικανοποιητικό επίπεδο

++ = σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο

+++ = αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο

Στον ΑΠ4, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 4.2, που αφορούσαν τον Ιούλιο του 2011, οι δεκαέξι από τους τριάντα οχτώ κωδικούς λαμβάνουν συνολική δημόσια δαπάνη, ενώ με τα στοιχεία του Δεκεμβρίου του 2011 διαπιστώνεται ότι γίνονται προσκλήσεις για δεκατέσσερις από αυτούς. Όπως φαίνεται και στον πίνακα 4.7, οι ΚΘΠ που σχετίζονται με την προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (ΚΘΠ: 58), τα ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση (ΚΘΠ: 61) και τις υποδομές στην υγεία της φροντίδας παιδιών (ΚΘΠ: 77), έχουν αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο όσον αφορά την έναρξη υλοποίησης τους και αντίστοιχα οι ΚΘΠ για τη διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων (ΚΘΠ: 44), τα ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση (ΚΘΠ: 61), τα μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την αύξηση της διαρκούς συμμετοχής και προόδου των γυναικών στην απασχόληση (ΚΘΠ: 69) και τις υποδομές στον τομέα της υγείας (ΚΘΠ: 76), παρουσιάζουν αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο όσον

αφορά την ολοκλήρωσή τους. Συγκεκριμένα ο ΚΘΠ 61 εντοπίζεται σε δύο εγγραφές, όπου στη μία φορά φαίνεται να έχει γίνει η ολοκλήρωση των έργων που περιλαμβάνει και στη δεύτερη γίνεται νέα πρόσκληση για καινούρια έργα. Η συνολική εικόνα του άξονα είναι σχετικά ικανοποιητική ως προς τους κωδικούς που έχουν λάβει χρηματοδότηση.

Πίνακας 4.8. Επίπεδο έναρξης & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ του ΑΠ7

ΑΠ7: Ψηφιακή σύγκλιση & επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας				
Άξονας Κωδικός	ΚΘΠ	Θεματική Προτεραιότητα	Επίπεδο υπογραφής συμβάσεων & έναρξης υλοποίησης των ΚΘΠ (συμβάσεις/εντάξεις)	Επίπεδο πληρωμών & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ (πληρωμές/συμβάσεις)
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	+++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	+++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	+++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	+++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	+
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	++

07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	+++
07	08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	+++	+++

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

+ = μη ικανοποιητικό επίπεδο

++ = σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο

+++ = αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο

Από τους είκοσι επτά ΚΘΠ που υπάρχουν στον ΑΠ7, μόνο ένας από αυτούς δέχεται συνολική δημόσια δαπάνη, σύμφωνα με τον πίνακα 4.3, που αφορά συγκεκριμένα τις υποδομές για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και κέντρα ικανότητας όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες (ΚΘΠ: 2). Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πρόσφατα στοιχεία του πίνακα 4.8, χρήματα αξιοποιούνται μόνο στον κωδικό οχτώ που αφορά διάφορες επενδύσεις σε επιχειρήσεις. Ο συγκεκριμένος κωδικός παρουσιάζει δεκαοχτώ εγγραφές στον παραπάνω πίνακα, στις οποίες για όλα τα έργα που έχουν εγκριθεί προς χρηματοδότηση, έχουν υπογραφεί συμβάσεις για την έναρξη υλοποίησής τους. Σχετικά με την ολοκλήρωση των παραπάνω έργων η συνολική εικόνα είναι αρκετά ικανοποιητική στα τέλη του 2011. Αυτός ο άξονας παρουσιάζει πρόβλημα ως προς την κατανομή των πόρων, αφού μόνο ένας ΚΘΠ (ΚΘΠ: 8) αξιοποιεί χρήματα και αυτός σύμφωνα με τα στοιχεία του Ιουλίου του 2011 (βλ. πίνακα 4.3) δεν λάμβανε κάποια κοινοτική και εθνική χρηματοδότηση.

Πίνακας 4.9. Επίπεδο έναρξης & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ του ΑΠ10

ΑΠ10: Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας				
Άξονας Κωδικός	ΚΘΠ	Θεματική Προτεραιότητα	Επίπεδο υπογραφής συμβάσεων & έναρξης υλοποίησης των ΚΘΠ (συμβάσεις/εντάξεις)	Επίπεδο πληρωμών & ολοκλήρωσης των ΚΘΠ (πληρωμές/συμβάσεις)
10	85	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	+++	+++
10	86	Αξιολόγηση και μελέτες· ενημέρωση και επικοινωνία	+++	++

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

+ = μη ικανοποιητικό επίπεδο
++ = σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο
+++ = αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο

Ο άξονας που αφορά την τεχνική υποστήριξη εφαρμογής στη Θεσσαλία (ΑΠ10), εξακολουθεί να περιλαμβάνει δύο κωδικούς, οι οποίοι βρίσκονται σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο ως προς την υπογραφή συμβάσεων και ολοκλήρωση των έργων τους. Είναι ο άξονας που έχει τη μεγαλύτερη επιτυχία ως προς την πορεία εφαρμογής του.

4.3. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΠΕΠ

Ο πίνακας 4.10 που ακολουθεί, περιλαμβάνει την πορεία των εννέα τομεακών επιχειρησιακών προγραμμάτων και ενός περιφερειακού επιχειρησιακού προγράμματος, όσον αφορά την χρηματοδότηση τους για την ενίσχυση της περιφέρειας Θεσσαλίας. Η στήλη [D] δείχνει τα ποσοστά της χρηματοδότησης των έργων που υπέγραψαν συμβάσεις μέχρι το τέλος του 2011, σε σχέση με τη χρηματοδότηση των έργων που εγκρίθηκε από την Κοινότητα. Στα τομεακά το ποσοστό που υπερβαίνει το 50% δηλώνει ότι τα συγκεκριμένα προγράμματα έχουν εκμεταλλευτεί τους κοινοτικούς πόρους σε σημαντικό βαθμό, ενώ τα υπόλοιπα με χαμηλό ποσοστό εκφράζουν τη μη αξιοποίηση των πόρων που τους αναλογούν. Στο σύνολο τους τα προγράμματα έχουν ποσοστό 61%, που σημαίνει ότι βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο ως προς την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων. Η στήλη [E] παρουσιάζει τα ποσοστά των χρημάτων που έχουν πληρωθεί σε σχέση με τη χρηματοδότηση των συμβάσεων που υπογράφηκαν για τα έργα. Όσον αφορά την ολοκλήρωση των πληρωμών τα περισσότερα τομεακά δε ξεπερνούν το 50%, που υποδεικνύει ότι τα περισσότερα έργα αυτής της προγραμματικής περιόδου, βρίσκονται σε φάση υλοποίησης και μικρό ποσοστό έχει ολοκληρωθεί. Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από το συνολικό ποσοστό, που είναι 44% για όλα τα προγράμματα.

Πίνακας 4.10. Η συνολική συνδρομή των Τομεακών Προγραμμάτων στην περιφέρεια Θεσσαλίας

ΕΠ ΚΩΔ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Π/Υ Ένταξης σε συνολική Δ.Δ. ¹	Π/Υ Ένταξης σε κοινοτική Δ.Δ. ² [Α]	Π/Υ Σύμβασης σε κοινοτική Δ.Δ. ³ [Β]	Πληρωμές σε κοινοτική Δ.Δ. ⁴ [C]	[D]= {[B]/[A]} *100	[E]= {[C]/[B]} *100
01	Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη	359.647.124,87	325.662.483,80	94.559.963,22	54.390.188,59	29%	58%
02	Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας	513.973.955,07	406.443.093,15	363.052.800,91	131.528.745,12	89%	36%
03	Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	82.578.170,73	74.349.631,38	68.908.874,38	47.454.141,43	93%	69%
04	Ψηφιακή Σύγκλιση	108.313.041,96	106.431.042,30	45.400.597,78	32.059.273,81	43%	71%
05	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	107.971.840,98	107.949.351,84	59.785.607,69	28.828.939,21	55%	48%
06	Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	82.531.481,32	82.531.481,32	58.669.928,55	21.254.975,01	71%	36%
07	Διοικητική Μεταρρύθμιση	21.660.131,08	21.626.083,93	8.408.037,88	3.792.844,47	37%	45%
08	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	63.298.100,11	50.801.619,25	36.823.307,44	12.509.477,52	72%	34%
12	Θεσσαλία - Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος	466.803.720,07	428.540.943,64	241.000.169,73	95.761.269,40	56%	40%
14	Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων	637.803,00	637.803,00	23.647,96	21.368,51	4%	90%
Συνολικό ποσό		1.807.415.369,19	1.604.973.533,61	976.632.935,54	427.601.223,07	61%	44%

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

¹ Πρόκειται για τον προϋπολογισμό των έργων ανά ΤΕΠ, που εγκρίνονται προς χρηματοδότηση από το σύνολο της Κοινοτικής και Εθνικής συμμετοχής

² Πρόκειται για τον προϋπολογισμό των έργων ανά ΤΕΠ, που εγκρίνονται προς χρηματοδότηση αποκλειστικά από την Κοινότητα

³ Πρόκειται για τον προϋπολογισμό των έργων ανά ΤΕΠ, για τα οποία υπογράφηκε σύμβαση προς χρηματοδότηση αποκλειστικά από την Κοινότητα

⁴ Πρόκειται για τα ποσά που έχουν πληρωθεί από την Κοινότητα μέχρι 31/12/11 για τα έργα ανά ΤΕΠ

Ο πίνακας που ακολουθεί δείχνει τη συμβολή των ΤΕΠ στην ενίσχυση των στόχων του ΠΕΠ, όπως φαίνονται από τις εντάξεις που δίνονται σε κάθε ΚΘΠ ανά ΑΠ σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία στις 31/12/11. Στον ΑΠ1 το σύνολο των ΤΕΠ χρηματοδοτεί με 510.120.109,32 € τρεις από τους δεκαοχτώ ΚΘΠ, εκ των οποίων οι δύο δε διαθέτουν εντάξεις από το ΠΕΠ, ενώ ο ένας που αφορά την κατασκευή εθνικών οδών ενισχύεται με επιπλέον 21.387.798,72 €. Η συνδρομή των ΤΕΠ για τον άξονα αειφόρο ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στη Θεσσαλία (ΑΠ4) εστιάζεται στους είκοσι τρεις από τους τριάντα οχτώ ΚΘΠ, με ποσό που ανέρχεται στα 570.566.301,73 €. Η σημαντική συμβολή των ΤΕΠ στη Θεσσαλία αναδεικνύεται από το γεγονός ότι δεκαέξι από τους κωδικούς που χρηματοδοτούν στον ΑΠ4 δεν έχουν συμπεριληφθεί ακόμη στις εντάξεις του ΠΕΠ. Στον ΑΠ7 το ΠΕΠ εντάσσει χρήματα μόνο για τον κωδικό οχτώ, που έχει τίτλο “ επενδύσεις σε επιχειρήσεις”, ενώ τα ΤΕΠ κάνουν εντάξεις σε συνολικά δεκατρείς κωδικούς του άξονα που ανέρχονται σε 175.719.152,50 €, συμβάλλοντας έτσι στην εκπλήρωση των στόχων της ψηφιακής σύγκλισης και επιχειρηματικότητας στην περιφέρεια. Στον τελευταίο άξονα (ΑΠ10) στους δύο κωδικούς του εντάσσονται επιπλέον ποσά και από τα ΤΕΠ με χρηματοδότηση 84.106.085,63 €. Επομένως η περιφέρεια για να ολοκληρώσει επιτυχώς τη στρατηγική της για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 τη δεδομένη χρονική στιγμή, λαμβάνει εντάξεις 590.044.543,48 € από το ΠΕΠ και συμπληρωματικά άλλο 1.340.511.649,18 € από τα ΤΕΠ.

Πίνακας 4.11. Εντάξεις συνολικής Δ.Δ. του ΠΕΠ και των άλλων τομεακών μέχρι 31/12/11

ΚΘΠ	Τίτλος ΚΘΠ	Εντάξεις συνολικής Δ.Δ. που προέρχονται από το ΠΕΠ	Π/Υ ένταξης σε συνολική Δ.Δ. που προέρχεται από τα τομεακά προγράμματα
ΑΠ1: Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας στη Θεσσαλία		247.504.188,09	510.120.109,32
16	Σιδηροδρομικό δίκτυο	0,00	0,00
17	Σιδηροδρομικό Δίκτυο [διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (ΔΕΔ -M)]	0,00	0,00
18	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός	0,00	0,00
19	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός (ΔΕΔ-	0,00	0,00

	M)		
20	Αυτοκινητόδρομοι	0,00	0,00
21	Αυτοκινητόδρομοι (ΔΕΔ-Μ)	0,00	469.042.366,71
22	Εθνικές οδοί	183.435.104,24	21.387.798,72
23	Περιφερειακές/τοπικές οδοί	64.069.083,85	0,00
24	Ποδηλατόδρομοι	0,00	0,00
25	Αστικές μεταφορές	0,00	0,00
26	Πολύτροπες μεταφορές	0,00	0,00
27	Πολύτροπες μεταφορές (ΔΕΔ-Μ)	0,00	0,00
28	Ευφυή συστήματα μεταφορών	0,00	0,00
29	Αερολιμένες	0,00	19.689.943,89
30	Λιμένες	0,00	0,00
31	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές (περιφερειακές και τοπικές)	0,00	0,00
32	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές (ΔΕΔ-Μ)	0,00	0,00
81	Μηχανισμοί για τη βελτίωση των καλών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δημιουργία ετοιμότητας στην εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων	0,00	0,00
ΑΠ4: Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στη Θεσσαλία		216.028.903,73	570.566.301,73
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	8.689.455,60	8.092.904,60
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	17.563.219,45	79.797.027,09
46	Επεξεργασία ύδατος (λύματα)	0,00	202.671.999,36
47	Ποιότητα του αέρα	0,00	2.293.845,34
48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης	0,00	0,00
49	Περιορισμός των κλιματικών αλλαγών και προσαρμογή σε αυτές	0,00	0,00
50	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης	0,00	0,00
51	Πρόωθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας (συμπεριλαμβάνοντας τις περιοχές Natura 2000)	0,00	48.255.849,77
52	Προαγωγή καθαρών αστικών μεταφορών	0,00	0,00
53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβάνοντας την επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων)	25.139.757,10	9.588.510,65
54	Άλλα μέτρα για την διατήρηση της κατάστασης περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων	17.943.647,00	7.668.651,99
55	Πρόωθηση των φυσικών πόρων	0,00	0,00
56	Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς	1.054.890,00	0,00
57	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών	0,00	991.600,00

58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.	12.711.245,00	1.800.000,00
59	Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής	3.122.470,00	2.000.000,00
60	Άλλη συνδρομή στην βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών.	0,00	0,00
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση.	20.000.000,00	0,00
62	Ανάπτυξη συστημάτων και στρατηγικών δια βίου μάθησης στις επιχειρήσεις παροχή κατάρτισης και υπηρεσιών στους εργαζομένους για τη βελτίωση της προσαρμοστικότητάς τους στις μεταβολές προαγωγή της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας	0,00	1.628.520,00
63	Σχεδιασμός και διάδοση καινοτόμων και πιο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας	0,00	9.038.850,92
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για την απασχόληση, την κατάρτιση και τη στήριξη σε συνδυασμό με την αναδιάρθρωση κλάδων και επιχειρήσεων, και ανάπτυξη συστημάτων για την πρόβλεψη των οικονομικών μεταβολών και των μελλοντικών απαιτήσεων όσον αφορά θέσεις απασχόλησης	0,00	79.015,98
65	Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμικών δομών της αγοράς εργασίας	0,00	148.541,33
66	Υλοποίηση ενεργών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας	0,00	28.458.806,08
67	Μέτρα για την ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής του γηράσκοντος εργατικού δυναμικού και την παράταση του επαγγελματικού βίου	0,00	197.800,00
68	Στήριξη της απασχόλησης και της σύστασης επιχειρήσεων	0,00	0,00
69	Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την αύξηση της διαρκούς συμμετοχής και προόδου των γυναικών στην απασχόληση, ώστε να μειωθεί ο διαχωρισμός με βάση το φύλο στην αγορά εργασίας, και για την εναρμόνιση εργασίας και ιδιωτικής ζωής, όπως οι διευκολύνσεις παροχής υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και φροντίδας εξαρτημένων προσώπων	14.760.000,00	52.662.543,03
70	Ειδικές δράσεις για την αύξηση της συμμετοχής των μετακινούμενων εργαζομένων στην απασχόληση και, συνεπώς, για την ενίσχυση της κοινωνικής τους ενσωμάτωσης	0,00	341.703,81

71	Τρόποι για την ενσωμάτωση και την επανένταξη στην απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων. Καταπολέμηση των διακρίσεων κατά την πρόσβαση και την πρόοδο στην αγορά εργασίας και προαγωγή της αποδοχής της πολυμορφίας στο χώρο εργασίας	0,00	20.077.573,08
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης με σκοπό την ανάπτυξη της απασχολησιμότητας, τη βελτίωση της σχέσης της αρχικής και της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας και να προσαρμοστούν οι δεξιότητες του εκπαιδευόμενου προσωπικού σε μία καινοτόμο αντίληψη και σε μία οικονομία βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης	0,00	58.267.650,34
73	Μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση, μεταξύ άλλων με τη λήψη μέτρων για τη μείωση του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν το σχολείο σε μικρή ηλικία και του διαχωρισμού βάσει του φύλου, και αύξηση της πρόσβασης στα αντικείμενα και στην ποιότητα της υποχρεωτικής/ επαγγελματικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης	0,00	23.032.060,05
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, ιδίως μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών και της εκπαίδευσης ερευνητών, και δραστηριότητες δικτύωσης μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεων	0,00	7.568.137,20
75	Υποδομές στον τομέα της εκπαίδευσης	74.281.088,75	0,00
76	Υποδομές στον τομέα της υγείας	17.280.715,04	0,00
77	Υποδομές στον τομέα της φροντίδας παιδιών	1.182.415,79	0,00
78	Υποδομές στον τομέα της στέγασης	0,00	0,00
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές.	2.300.000,00	0,00
80	Προώθηση συμπράξεων, συμφώνων και πρωτοβουλιών μέσω της δικτύωσης των ενδιαφερόμενων φορέων	0,00	0,00
81	Μηχανισμοί για τη βελτίωση των ορθών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και δημιουργία ικανότητας όσον αφορά την εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων	0,00	5.904.711,11
ΑΠ7: Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα στη Θεσσαλία		124.013.263,41	175.719.152,50
1	Δραστηριότητες (E&TA) σε ερευνητικά κέντρα	0,00	0,00

2	Υποδομή (Ε&ΤΑ) (συμπεριλαμβανομένων των κτιρίων, των οργάνων και των δικτύων υπολογιστών μεγάλης ταχύτητας που συνδέουν ερευνητικά κέντρα) και κέντρα ικανότητας όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες	0,00	0,00
3	Μεταφορά τεχνολογίας και βελτίωση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), μεταξύ αυτών και άλλων επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, ιδρυμάτων μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κάθε τύπου, περιφερειακών αρχών, ερευνητικών κέντρων και επιστημονικών και τεχνολογικών πόλων (επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, πόλοι τεχνολογία, κλπ.)	0,00	0,00
4	Συνδρομή προς την Ε&ΤΑ, ιδίως των ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες Ε&ΤΑ ερευνητικών κέντρων)	0,00	0,00
5	Προηγμένες υπηρεσίες υποστήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων	0,00	25.489.227,63
6	Συνδρομή προς τις ΜΜΕ για την προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών προϊόντων και διαδικασιών παραγωγής (εισαγωγή ουσιαστικού συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης, υιοθέτηση και χρήση τεχνολογιών για την πρόληψη της ρύπανσης, ενσωμάτωση καθαρών τεχνολογιών στις επιχειρήσεις)	0,00	0,00
7	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με την έρευνα και την καινοτομία (καινοτόμες τεχνολογίες, σύσταση νέων επιχειρήσεων από τα πανεπιστήμια, υφιστάμενα κέντρα και επιχειρήσεις Ε&ΤΑ κ.λπ.)	0,00	0,00
8	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	124.013.263,41	811.722,69
9	Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	0,00	620.827,90
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	0,00	9.517.744,00
11	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (πρόσβαση, ασφάλεια, διαλειτουργικότητα, πρόληψη κινδύνου, έρευνα, καινοτομία, ηλεκτρονικό περιεχόμενο κ.λπ.)	0,00	15.470.834,15
12	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας [ΤΠΕ-ΔΕΔ (διευρωπαϊκό δίκτυο)]	0,00	1.072.783,22
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση ηλεκτρονική εκμάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση, κ.λ.π.)	0,00	65.385.519,34

14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λ.π.)	0,00	2.069.777,66
15	Άλλα μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις ΤΠΕ και την αποτελεσματική χρήση τους από τις ΜΜΕ	0,00	13.307.000,00
33	Ηλεκτρισμός	0,00	346.811,22
34	Ηλεκτρισμός (ΔΕΔ-Η)	0,00	0,00
35	Φυσικό αέριο	0,00	712.958,51
36	Φυσικό αέριο (ΔΕΔ-Η)	0,00	5.611.178,79
37	Προϊόντα πετρελαίου	0,00	0,00
38	Προϊόντα πετρελαίου (ΔΕΔ -Η)	0,00	0,00
39	Ανανεώσιμη ενέργεια: αιολική ενέργεια	0,00	0,00
40	Ανανεώσιμη ενέργεια: ηλιακή ενέργεια	0,00	0,00
41	Ανανεώσιμη ενέργεια: βιομάζα	0,00	0,00
42	Ανανεώσιμη ενέργεια: υδροηλεκτρική, γεωθερμική και άλλες μορφές ενέργειας	0,00	0,00
43	Ενεργειακή απόδοση, συμπαράγωγη, διαχείριση ενέργειας	0,00	35.302.767,34
80	Προώθηση της ανάληψης δράσης για συνεργασίες, συνάψεις συμφωνιών και πρωτοβουλίες μέσω της δικτύωσης εθνικών, περιφερειακών και τοπικών παραγόντων	0,00	0,00
ΑΠ10: Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας		2.498.188,25	84.106.085,63
85	Προετοιμασία, εφαρμογή παρακολούθηση και επιθεώρηση	2.078.188,25	66.125.236,13
86	Αξιολόγηση και Μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία	420.000,00	17.980.849,50
Συνολικό ποσό		590.044.543,48	1.340.511.649,18

Πηγή: Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας (2011), επεξεργασία ομάδας μελέτης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΝΕΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

5.1. ΑΙΤΙΕΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΕΠ

Η ενδιάμεση αξιολόγηση που πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του ΠΕΠ και τοποθετείται στα μέσα της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013, έχει ως σκοπό να οδηγήσει στην αναθεώρηση της στρατηγικής του προγράμματος και στην προσαρμογή της στην υπάρχουσα κατάσταση. Η αναθεώρηση αυτή θα επιτευχθεί μέσα από την αξιολόγηση και επικαιροποίηση των στοιχείων που αφορούν την υφιστάμενη κατάσταση της περιφέρειας, τον επαναπροσδιορισμό και την ιεράρχηση των αναγκών, τα αποτελέσματα της ανάλυσης swot, τη μετάβαση από τη Στρατηγική της Λισσαβόνας στην στρατηγική της “Ευρώπης 2020”, τη μείωση των χρηματοδοτικών κοινοτικών (από 70% σε 85%) και εθνικών (από 30% σε 15%) πόρων από το 2007 έως το 2011 και το επίπεδο όσον αφορά την έναρξη υλοποίησης και την ολοκλήρωση των έργων των ΚΘΠ του ΠΕΠ.

Συγκρίνοντας την υφιστάμενη κατάσταση του ΠΕΠ με τα νέα δεδομένα της έρευνας, διαπιστώθηκαν οι εξής σημαντικές μεταβολές:

- Στη διοικητική διάρθρωση υπήρξε αλλαγή των Καποδιστριακών ΟΤΑ σε Καλλικράτειους, με αποτέλεσμα τη μείωση του αριθμού των δήμων και αύξηση της έκτασης των νέων, καθώς και την αποτελεσματικότερη διοίκηση και οργάνωση τους.
- Η αναπτυξιακή εξέλιξη της περιφέρειας με βάση το ΑΕΠκκ, παρουσίαζε μια σχετικά σταθερή ανοδική πορεία έως το 2008, ενώ έπειτα η αποτύπωση της θεωρείται αδύνατη, λόγω έλλειψης στοιχείων. Παρόλα αυτά εκτιμάται ότι εξαιτίας της παγκόσμιας αλλά και εθνικής οικονομικής κρίσης η εικόνα της έχει αλλάξει προς την αντίθετη κατεύθυνση.
- Στη δημογραφική εξέλιξη του πληθυσμού σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της απογραφής του 2011 η περιφέρεια στο σύνολό της εκδηλώνει μείωση κατά 5.000 περίπου μόνιμους κατοίκους, πλησιάζοντας τον πληθυσμό που διέθετε πριν 20 χρόνια (1991) και ακολουθώντας την καθοδική πορεία του πληθυσμού της χώρας.

Επιπλέον δημογραφική αδυναμία της περιφέρειας αποτελεί η αυξανόμενη γήρανση του πληθυσμού, που συνεπάγεται τη μείωση του παραγωγικού πληθυσμού.

- Οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας που σημειώνουν πτώση είναι η γεωργία, λόγω υπερεκμετάλλευσης της γης και η μεταποίηση και ο κλάδος των κατασκευών που ακολουθούν την πορεία της Ελλάδας. Αντίθετα το εμπόριο και ο κλάδος των ξενοδοχείων παρουσιάζουν άνοδο.
- Στην καινοτομία και την ψηφιακή σύγκλιση η Θεσσαλία δε βρίσκεται σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο ενώ σχετικά με την επιχειρηματικότητα σημειώθηκε άνοδος των επενδύσεων των μεταποιητικών επιχειρήσεων.
- Το ποσοστό ανεργίας στην περιφέρεια τα τελευταία χρόνια, κυρίως μετά το 2008, αυξήθηκε με γρήγορους ρυθμούς, και αυτή η αισθητή αλλαγή είναι αποτέλεσμα της γενικότερης κατάστασης που υπάρχει στην οικονομία και συνεπώς στην αγορά εργασίας.
- Ο τομέας της ενέργειας ενισχύεται μέσα από την έγκριση αδειών εγκατάστασης σταθμών παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, σταθμών εγκατάστασης φωτοβολταϊκών και υδροηλεκτρικών έργων, συμβάλλοντας έτσι στην επιτάχυνση της ανάπτυξης των ΑΠΕ.
- Η περιφέρεια συνεχίζει να έχει ένα μεγάλο τμήμα του εδάφους της στο υψηλό επίπεδο κινδύνου ερημοποίησης.
- Εξακολουθεί να σημειώνεται μεγάλη συγκέντρωση αέριων ρύπων στη Θεσσαλία, κυρίως σε βιομηχανικές περιοχές (Βόλος, Λάρισα).
- Όσον αφορά τους υδατικούς πόρους, γίνονται συνεχείς δράσεις για την καλύτερη διαχείρισή τους, παρά το πρόβλημα για ανάγκες σε νερό (σε γεωργία και κτηνοτροφία) που παρουσιάζεται στο νομό Λάρισας.
- Η περιφέρεια παρουσιάζει ενδοπεριφερειακές καθώς και έντονες ενδονομαρχιακές ή άλλες γεωγραφικές ανισότητες, κυρίως λόγω της ύπαρξης σημαντικού ποσοστού ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Επανεξετάζοντας τα νέα δεδομένα της ανάλυσης αναδιατυπώνονται οι ανάγκες, αλλάζοντας το βαθμό προτεραιότητάς τους, ώστε να επιτευχθεί η ορθότερη ιεράρχησή τους. Επίσης αλλαγές παρουσιάζονται και στην ανάλυση swot, όπου ορισμένα στοιχεία

διαγράφονται, νέα στοιχεία προστίθενται και κάποια μεταφέρονται από μια κατηγορία σε άλλη.

Η στρατηγική καθώς και οι γενικοί στόχοι του ΠΕΠ παρουσιάζουν συνάφεια με την αναπτυξιακή στρατηγική και τους στόχους της Λισσαβόνας, αλλά η παρούσα κατάσταση που επικρατεί στην Ευρώπη επιβάλλει την προσαρμογή της στρατηγικής στην “Ευρώπη 2020”. Οι δύο διαδοχικές στρατηγικές της ΕΕ συσχετίζονται μεταξύ τους, αλλά σε επίπεδο στόχων δεν ταυτίζονται απόλυτα, εφόσον οι στόχοι της Λισσαβόνας έχουν πιο ευρύ πεδίο εφαρμογής και στοχεύουν σε μια γενικότερη ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ οι στόχοι της “Ευρώπης 2020” έχουν πιο συγκεκριμένο περιεχόμενο και εξειδικεύουν στην αποφυγή των αποτελεσμάτων, που επιφέρει η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών. Επίσης οι κατευθύνσεις της στρατηγικής της “Ευρώπης 2020”, περιλαμβάνονται στο όραμα του ΠΕΠ, εφόσον οι στόχοι του ΠΕΠ διαθέτουν ένα γενικό πεδίο αναφοράς, αν και αυτοί δε στοχεύουν άμεσα στη διαφυγή από την οικονομική κρίση, αφού ορίστηκαν πριν γίνουν εμφανείς οι συνέπειες της. Έχουν πιο ευρύ περιεχόμενο και επικεντρώνονται στη γενικότερη ανάπτυξη της περιφέρειας, ενώ οι Εμβληματικές Πρωτοβουλίες της “Ευρώπης 2020” εξειδικεύουν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων που προέρχονται από την οικονομική κρίση. Συμπερασματικά το σύνολο όλων των Εμβληματικών Πρωτοβουλιών, θα συμβάλλει στην εκ νέου διαμόρφωση των στόχων του ΠΕΠ, για τη διαφυγή τελικά από την άσχημη κατάσταση της οικονομίας, που παρατηρείται τον τελευταίο καιρό.

Σχετικά με την πορεία των ενταγμένων έργων και των πληρωμών τους ανά ΚΘΠ και ανά ΑΠ διαπιστώνονται τα παρακάτω:

- Στον άξονα για τις υποδομές και τις υπηρεσίες προσπελασιμότητας, μόνο ένας από τους ΚΘΠ βρίσκεται σε καλό επίπεδο πληρωμών των έργων του.
- Στον άξονα για την αειφόρο ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής, η εικόνα του είναι αρκετά ικανοποιητική ως προς το σύνολο των κωδικών που έχουν λάβει χρηματοδότηση.
- Στον άξονα ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα, αν και παρουσιάζεται πρόβλημα ως προς την κατανομή των πόρων, ο ΚΘΠ, για επενδύσεις σε επιχειρήσεις, βρίσκεται σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο ολοκλήρωσης των έργων του.

- Ο άξονα για τεχνική υποστήριξη εφαρμογής, είναι αυτός που έχει τη μεγαλύτερη επιτυχία ως προς την πορεία εφαρμογής του

Με βάση τις παραπάνω παρατηρήσεις θεωρείται αναγκαία η άμεση έναρξη υπογραφής συμβάσεων για νέα έργα, ώστε να αξιοποιηθεί το σύνολο των πόρων που έχει δοθεί πριν λήξει η προγραμματική περίοδος 2007 – 2013. Αν και υπάρχει έλλειψη χρηματοδότησης σε αρκετούς ΚΘΠ δίνεται ικανοποιητική ενίσχυση σε αυτούς από τα υπόλοιπα ΤΕΠ.

5.2. ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

5.2.1. *ΟΡΑΜΑ*

Το νέο όραμα λαμβάνοντας υπόψη τα όσα παρατέθηκαν παραπάνω, περιλαμβάνει τους εξής τρεις πυλώνες:

- την οικονομική σύγκλιση, με περαιτέρω ενίσχυση της γνώσης, της καινοτομίας και επίτευξη υψηλών επιπέδων απασχόλησης,
- την αειφορία μέσω μιας πιο πράσινης και ανταγωνιστικής οικονομίας,
- την χωρική, εδαφική και κοινωνική συνοχή.

5.2.2. *ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ*

Οι γενικοί στόχοι που προσδιορίζουν καλύτερα το περιεχόμενο του οράματος είναι οι εξής:

1. Οικονομική σύγκλιση με σημαντική προσπάθεια στη μείωση των ποσοστών ανεργίας

Ο πρώτος στόχος αφορά την οικονομική σύγκλιση με την ΕΕ σε ορίζοντα μιας δεκαπενταετίας, έτσι όπως αναφέρεται και στο ΠΕΠ. Είναι ο σημαντικότερος στόχος, αφού χωρίς αυτόν δε μπορούν να επιτευχθούν και οι υπόλοιποι.

Η περίοδος που διανύουμε, για τα περισσότερα κράτη είναι άσχημη, όσον αφορά την κατάσταση της οικονομίας. Με την οικονομική κρίση που έχει δημιουργηθεί και ουσιαστικά αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο, πολλά κράτη της ΕΕ βλέπουν την οικονομία τους να κλονίζεται. Μεταξύ αυτών των κρατών είναι και η Ελλάδα, όπου καθημερινά οι εξελίξεις διαδέχονται η μία την άλλη και πολλά πράγματα που υπήρχαν αλλάζουν με θεαματικό ρυθμό. Γενικά η χώρα βρίσκεται σε μια πολύ δύσκολη θέση τα

τελευταία χρόνια και όλα είναι αμφίβολα για το αν θα καταφέρει να ξεπεράσει αυτά τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί. Έτσι είναι φανερό ότι με αυτή την κατάσταση επηρεάζεται και κάθε περιφέρεια ξεχωριστά, αλλάζοντας κάποια στοιχεία που τη χαρακτηρίζαν.

Με αυτό το στόχο επιθυμείται αύξηση των θέσεων εργασίας, ώστε να υπάρχει εισόδημα για τους κατοίκους της περιφέρειας, καθώς και ανάγκη για ικανοποιητικό επίπεδο μόρφωσης των κατοίκων και ενίσχυση του τομέα της καινοτομίας, ο οποίος συμβάλλει στην ανάπτυξη. Ουσιαστικά επιδιώκεται η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής, η ενίσχυση της παραγωγικότητας και η αύξηση των επενδύσεων στην περιφέρεια.

2. *Επιδίωξη βιωσιμότητας και επίτευξη των στόχων που σχετίζονται με το περιβάλλον, το κλίμα και την ενέργεια*

Ο δεύτερος στόχος που αφορά την αειφορία της περιφέρειας, σχετίζεται κυρίως με το περιβάλλον. Προτάσσεται η προστασία του περιβάλλοντος συμβάλλοντας έτσι στην καλύτερη ποιότητα ζωής, στη σωστή εκμετάλλευση και διαχείριση των πόρων της περιφέρειας και στη μείωση της ρύπανσης. Με την πράσινη οικονομία επιδιώκεται η καλύτερη εκμετάλλευση νέων και εναλλακτικών μορφών ενέργειας καθώς και η εξοικονόμηση ενέργειας.

3. *Ενίσχυση της κοινωνικής και χωρικής συνοχής και εξάλειψη του ποσοστού των ανθρώπων που βρίσκονται στα όρια της φτώχειας και των νέων χωρίς ολοκλήρωση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης*

Ο τρίτος στόχος που αφορά την κοινωνική και χωρική συνοχή σχετίζεται με την ευημερία των πολιτών. Προωθείται η ισότητα στην κοινωνία, η καταπολέμηση της φτώχειας, ώστε να υπάρχει αναβαθμισμένο βιοτικό επίπεδο μεταξύ των πολιτών και η εξέλιξη της αγοράς εργασίας (εύκολη πρόσβαση σε αυτή). Τέλος να πραγματοποιείται συνεργασία μεταξύ διαφόρων περιοχών σε αρκετά ζητήματα που σχετίζονται με την οικονομία.

5.2.3. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Οι γενικοί στόχοι εξειδικεύονται με τη βοήθεια των παρακάτω ειδικών στόχων:

1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών και ειδικότερα των ποιοτικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας με απώτερο στόχο την προσπάθεια εξαγωγής αυτών των προϊόντων και σε ευρωπαϊκές αγορές ως αντιπροσωπευτικά των ελληνικών προϊόντων.
2. Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Θεσσαλικής οικονομίας.
3. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας και η αποτελεσματική εφαρμογή τους τόσο για τη διάκριση και εκτόξευση της περιφέρειας όσο και για την καταπολέμηση της ανεργίας. Επιπλέον, ενίσχυση της συμβολής του ενεργειακού τομέα στην ανταγωνιστικότητα και την αειφορία.
4. Προστασία, βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων καθώς και σύνδεση μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Επιπλέον, σωστή αξιοποίηση των πηγών παραγωγής εναλλακτικών μορφών ενέργειας συμβάλλοντας στην εξοικονόμηση ενέργειας και στη βελτίωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων που σχετίζονται με τη μεταποίηση.
5. Βελτίωση της απασχόλησης, της ποιότητας ζωής, σημαντική μείωση της ανεργίας και εξάλειψη της φτώχειας.
6. Ενίσχυση της ενδο-περιφερειακής χωρικής και οικονομικής συνοχής με την εξάλειψη των ανισοτήτων και των μειονοτήτων καθώς και την προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης.
7. Προώθηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας, προσπάθεια κοινής (διαπεριφερειακής και διεθνούς) αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης και των κοινωνικών προβλημάτων, ευρωπαϊκή χωρική συνεργασία, μεταφορά τεχνογνωσίας, εκσυγχρονισμός της αγοράς εργασίας και διευκόλυνση της κινητικότητας σε αυτή.
8. Επίτευξη της ψηφιακής ολοκλήρωσης σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
9. Βελτίωση της προσπελασιμότητας μέσω της δημιουργίας ή/και αναβάθμισης υποδομών και δικτύων τοπικού και υπερτοπικού χαρακτήρα.
10. Βιώσιμη πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη.

5.3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΠ

Δεδομένου ότι η αναπτυξιακή εικόνα της περιφέρειας Θεσσαλίας είναι δυσμενέστερη από αυτή που είχε θεωρηθεί ότι υπήρχε όταν έγινε ο αρχικός σχεδιασμός, η οποία συμβαδίζει με τη γενικότερη αρνητική κατάσταση που επικρατεί αυτό το διάστημα στην Ελλάδα, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, εύλογο είναι να αυξηθούν οι πόροι που παρέχονται στη Θεσσαλία, για λόγους αντιμετώπισης των προβλημάτων που παρουσιάζει. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω της αναθεώρησης του ΠΕΠ, βασισμένη στη νέα στρατηγική και στα δεδομένα της παρούσας ενδιάμεσης αξιολόγησης.

Η νέα στρατηγική μπορεί να ενισχυθεί μέσω της χορήγησης χρηματικών πόρων σε δράσεις που αφορούν κυρίως την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, των επενδύσεων, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού σε πιο καινοτόμες αντιλήψεις και σε μια οικονομία βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης. Επιπλέον ενίσχυση να δοθεί σε δράσεις για τη σωστή αξιοποίηση των πηγών εναλλακτικών μορφών ενέργειας, επιφέροντας βιωσιμότητα, αειφορία καθώς και συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας. Τέλος πρέπει να υπάρξει προσανατολισμός της στρατηγικής στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Θεσσαλίας και της εξωστρέφειας της οικονομίας της.

Επομένως για την πραγματοποίηση των παραπάνω θεωρείται αναγκαίο να δοθεί άμεση προτεραιότητα στην επίτευξη των ΚΘΠ των αξόνων για την αειφόρο ανάπτυξη και ποιότητα ζωής και για την ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα, λόγω της μη επαρκούς υπάρχουσας χρηματοδότησής τους από το ΠΕΠ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία – Σημειώσεις μαθημάτων

1. Λαμπριανίδης, Λ. (2006) *Οικονομική γεωγραφία: Στοιχεία θεωρίας και εμπειρικά παραδείγματα*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
2. Μιχαηλίδης, Γ. (2007) *Κείμενα για την αξιολόγηση και το σχεδιασμό αναπτυξιακών προγραμμάτων*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Οργανισμοί – Ιστοσελίδες

1. The European Pollutant Release and Transfer Register (E-PRTR): <http://prtr.ec.europa.eu> [πρόσβαση 11 Ιουλίου 2011]
2. Δήμος Βόλου: <http://www.volos-city.gr> [πρόσβαση 27 Ιουνίου 2011]
3. Δήμος Λαρισαίων: <http://www.larissa-dimos.gr/new/> [πρόσβαση 27 Ιουνίου 2011]
4. Δήμος Τρικκαίων: <http://www.trikalacity.gr/> [πρόσβαση 27 Ιουνίου 2011]
5. Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης: <http://www.gnccd.com> [πρόσβαση 27 Ιουνίου 2011]
6. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ. ΣΤΑΤ.): www.statistics.gr [πρόσβαση 2011]
7. Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat): epp.eurostat.ec.europa.eu [πρόσβαση 2011]
8. Περιφέρεια Θεσσαλίας: <http://www.pthes.gov.gr/main.aspx?catid=79&did=209> [πρόσβαση 27 Ιουνίου 2011]
9. Πρόγραμμα Πίνδος: http://www.progpindos.gr/about_pindos/2/ [πρόσβαση 27 Ιουνίου 2011]
10. Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ): www.sete.gr [πρόσβαση 17 Ιουνίου 2011]
11. Σύνορα: Σύνοψη της νομοθεσίας της ΕΕ: http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/review_and_future/g24239_el.htm [πρόσβαση 5 Σεπτεμβρίου 2011]
12. Υπουργείο Εσωτερικών: www.ypes.gr [πρόσβαση 19 Ιουνίου 2011]
13. Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ): www.ypeka.gr [πρόσβαση 27 Ιουνίου 2011]

14. www.economics.gr [πρόσβαση 1 Ιουλίου 2011]
15. <http://europedia.moussis.eu/discus/discus-12334243101541126705.tkl?lang=gr>
[πρόσβαση 19 Σεπτεμβρίου 2011]

Έργα ατόμων ή οργανισμών στο διαδίκτυο

1. MRB HELLAS A.E. (2009), *Μέτρηση των δεικτών i2010*, Αθήνα: Παρατηρητήριο για την ΚτΠ. Διαθέσιμο στο <<http://www.observatory.gr/page/default.asp?la=1&id=2101&pk=423&return=2126>> [πρόσβαση 22 Ιουνίου 2011]
2. Βέργη, Έ. (2010), *Ταυτότητα χρηστών Internet στην Ελλάδα*, Αθήνα: Παρατηρητήριο για την ΚτΠ. Διαθέσιμο στο <http://www.observatory.gr/files/meletes/Y14EEU_A100312_TX_%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%AF%CE%BB%20%CF%87%CF%81%CE%B7%CF%83%CF%84%CF%8E%CE%BD%20Internet.pdf> [πρόσβαση 22 Ιουνίου 2011].
3. Ειδική γραμματεία για την ανταγωνιστικότητα (2005), *Στρατηγική της Λισσαβόνα :Στόχοι και πορεία επίτευξής τους*, Αθήνα: Υπουργείο Ανάπτυξης. Διαθέσιμο στο http://www.ypan.gr/docs/Stratigiki_lissavonos.pdf [πρόσβαση 10 Ιουλίου 2011].
4. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ. ΣΤΑΤ.) (2005) *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος: στοιχεία 2000*, Πειραιάς: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ. ΣΤΑΤ.). Διαθέσιμο στο: <http://dlib.statistics.gr/Book/GRESYE_02_0903_00068.pdf> [πρόσβαση 20 Ιουνίου 2011].
5. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ. ΣΤΑΤ.) (2010) *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος: στοιχεία 2006*, Πειραιάς: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ. ΣΤΑΤ.). Διαθέσιμο στο: <http://dlib.statistics.gr/Book/GRESYE_02_0903_00076.pdf> [πρόσβαση 20 Ιουνίου 2011].
6. Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (2008) *Μελέτη των κλάδων πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών για το 2008 & η χρήση των ΤΠΕ σε σημαντικούς κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα: κατάσταση και προοπτικές*, Αθήνα: Παρατηρητήριο για την ΚτΠ. Διαθέσιμο στο: <http://www.observatory.gr/files/meletes/0812_ICT2008_%CE%A0%CE%91%CE%A15.pdf> [πρόσβαση 22 Ιουνίου 2011].

7. Πετράκος, Γ. (2006 - 2008), *Μελέτη Ανάλυσης Εσωτερικών και Εξωτερικών Παραγόντων για την Περιφέρεια Θεσσαλίας: «Δημιουργία περιφερειακών πόλων καινοτομίας (ΠΠΚ)» ΕΠΑΝ – Μέτρο 4.6, Δράση 4.6.1*, Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και ΚΕΤΕΑΘ. Διαθέσιμο στο <<http://www.rip-thessaly.gr/genika/orizonties-drasesis/paradotea-1/paradotea-orizontion-drastiriotton-drastiriotta-1/Fasi-1.1-Paradoteo-1.1/meleti-analysis-esoterikn-kai-eksoterikn/view>> [πρόσβαση 22 Ιουνίου 2011].

Άρθρο σε ηλεκτρονικό περιοδικό ή εφημερίδα

1. Μπακούρας, Λ. (2011), *Ταχεία διείσδυση του φυσικού αερίου στη Θεσσαλία*, Λάρισα: Larisanews.gr. Διαθέσιμο στο <<http://www.larisanews.gr/?p=3219>> [πρόσβαση 5 Ιουλίου 2011].
2. Μακρής, Γ. (2011), *Άνεργος 1 στους 5 Θεσσαλούς!*, Λάρισα: Δημοσιογραφικός Οργανισμός Ελευθερία. Διαθέσιμο στο <<http://www.eleftheria.gr/index.asp?cat=7&aid=34826>> [πρόσβαση 9 Δεκεμβρίου 2011].

Νομοθεσία

1. ΦΕΚ 1383 (2010), *Καθορισμός των Λεκανών Απορροής Ποταμών της χώρας και ορισμού των αρμόδιων Περιφερειών για τη διαχείριση και προστασία τους*, Αθήνα: ΥΠΕΚΑ.

Κείμενα πολιτικής

1. Γενική γραμματεία επενδύσεων και ανάπτυξης (2005), *Οδηγίες για την οργάνωση και διεξαγωγή των αξιολογήσεων κατά την διάρκεια υλοποίησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013*, Αθήνα: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών.
2. Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης (2007), *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 (ΕΣΠΑ)*, Αθήνα: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών.
3. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2005), *Πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης: Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας, 2007-2013*, Βρυξέλλες.

4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), *Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη*, Βρυξέλλες.

Μελέτες

1. Περιφέρεια Θεσσαλίας (2007), *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας 2007 – 2013*, Λάρισα.
2. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου 2007 – 2013 (2007), Αθήνα.